

expendatur qua ratione tot cōtrouerſie inter praecipios uiros fuerint cōcitate, quod cuius ani malis partem deficerent, non exprefſirunt, ipſiſ arbitratū fuit hominis membra illorum animalium membris conuenientia, que illi potissimum ſectioni a cōcomodare ſolent. Atq; ſi quis haec attente examinauerit, facile dijudicabit, quoties oratio alioquin fatigata prolixa mihi inter turban da eſſet, ſi perperuo quādo à Galeni plactis ſtudiō & ſciens reclino, adhuc erē, aut etiā rationem femper cur id faciū addere, ipſius loca ſimilis prolixus adcriberē. Sint itaq; muliebris uteri cornua deinde iam antea obtutis anguli, caprini uero & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecim ſimiliſimi; aut non apices ſolū, ſed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam gemina eſſe, etiſi longo intervallo connexa inuicē ſit, poſtea dicā. Quandoquidē Galenus In lib. de Se alibi etiā totas eis partes cornua nuncupauit, quum ex quorundam etiam uteri ſententia in cor- cione uacca.

dictū ſit, dicitur iam antea obtutis anguli, caprini uero & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecim ſimiliſimi; aut non apices ſolū, ſed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quam gemina eſſe, etiſi longo intervallo connexa inuicē ſit, poſtea dicā. Quandoquidē Galenus In lib. de Se alibi etiā totas eis partes cornua nuncupauit, quum ex quorundam etiam uteri ſententia in cor- cione uacca.

bus fuit eis cōplete docet: quod nō ita incepit de illis animalibus prolatum eſſt, quemadmodū multo adhuc reſtis de canibus & furibus, qui uterum ſtatiū a fundi ipſius orificio, ita in duas parts direptum gerunt, ac ſi in dicem à medio maximè diſtare, illoſc digitos uteri parts eſſe lingue, que in nō prægnatibus recta quādramodo diſtare diſtare, & in apicē mucronem uenit ſum nō focus definunt, quām ſi recta, nō autē obliqua eſſe cornua: in utero autē gerentibus quali arietis cornū modō, & haec quoq; infleſtūtur. Porro ne latius expandetur oratio, eorum animalium uteri neglegtiſt, nunc muliebris uteri magnitudinē aggrediamur, quam modō ante in ſitus uteri deſcriptione utcumq; expreſſim, neq; fundi quoq; mole magis quām uentricu li apte deliſri poterit, ut qui pro cōtentis fecuti ſeminis ue quantitate diſtendatur, cōtrahatur q;. Præterea idem quoq; de ceruice condendum eſt, quā modō uarie cōplexa rugositas conniuet, modō in coitu quām non ſemperr aq; prompte pro peniſ, in partu autē pro fecuti mole, diſtenditur. Et quemadmodū latitudo ceruici eadem nō eſſt, ita quoq; neq; longitudo, nam nobis uterum inter diſtendit at tollitibus, in mira longitudinē ceruix porrigitur. adeo ut non minus ridiculum ſit, uteri ceruicis longitudine uel latitudine, quām peniſ deliſribet: quānq; & is minus adhuc quantitate quām illa diſtaret. Quinetā uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, anguſtior q; & diſcreta (præterea quod alijs natura ſit firmiter) efficitur, ac proinde etiā haud miror omnes quodam diſtiguum numero eius longitudinē deliſribere aggreflos, inter ſe pugnare, & hunc à pudendo ad fundi ſimum undecim, illum duodecim, iſtum plures, alii pauiores digitos enumeſare, & quod omniū absurdissimum eſſt, parent cum nō prægnatibus fundi longitudinē atq; ceruicis ſtatim, ut ipsius fundus furfum & deorum plus minus in coitu ſele diſcere, ac ad peniſ ſummi tanq; animal quoddam, ut & Plato dicebat, diſchifſere poſit. Quanq; interim uetus, & ijs quaſe faciūt pepererunt, aut rudiſ ab obſtricibus in ſecundarū cuſiōne fuerūt traſtate, fundi os in pu- denſiū quām depēdet, ac proinde breuiſima implexa in illis ceruicis uideat, quā inter lecanū furfum traſtā, aut aliaſ in uitubus in trō protrulam, inſigniter producere integrū eſt. Quod autē pueri uteri fundus minor ſit, quām illi quaſe iam diu coiere, aut aliquando uterū gelſere, etiā alijs prodiſit eſt Anatomis: quanq; in his omnibus teſtū ſerē modō ita fundus uarie, ut nullā ipſius mole, quemadmodū neq; uelice etiā, priuatim circuſcribere queam. Vigilima ſeptima tamen præfensi libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quaſe frequēter in non prægnatibus, & præcipue in huius anni coſectione Patau occurrat. Fundus enim multo mi- nor eſt, quām diſectionum rudiſibi facile peruidet. Quod uero Añatomes profelloribus, euā menstruæ purgationis occaſione, fundi uteri magnitudinis diſferētia ponatur, legi quidē, quando uterū ſanguine turgidet, & pueri peniſ ſuperiorū ſanguine repurgatur, grandiorē illo eſſe doceat, quām uerius ſanguine, quē mensis intervallo afferuant ſe ſim arbitra- mur, exereſit. Verū hæc parte nunq; mihi ſe obtulit uteri diſferētia, & de ſanguinis illius collectione purgatione ſuo loco ad præfensi Capiti finem quāda ſubjicit. In uteri etiā ſub- ſtantia, non minus quām in deſcribenda ipſius magnitudine, diſectionis profellores grauiter diſſentīt, aut adhuc multo magis in ipſius tunica ſu numero, & deinde uenari arteriarū & neruorū uteri ortu & implexu. Mihī ne illorū falſis ac imaginatione plerunq; cōſicis dogma- tibus enarrādo prolixi hæreſi ne prægnantū fundi ſubſtitutio cōſpicitur neruca, mebranea ue, ſed craſt admodum, compaſtaq; neq; nimis dura, & nō ad amulfum, ut cetera quaſe generatim neruorū dicuntur, candiſis, ſed carnū aliquid præ ſe ferēt. Quod autē in præfenti neruofam ſubſtantia, non quaſe frequētibus cerebrū aut ſpinalis medulla neruis interteſtūt uocē, ſed eam neruorum materiā, quaſe ligamētis, tendinibus, ac illis qui propriū neruū nun cupatū ſubſtitutia (quanq; non uirtutē) reſpōderet, neminē ambigere reor. Hæc uteri ſubſtitutia, aequalis duritiae, con- tinuaq; paſſum eſt, niſi fortalſis ad fundi ſoramen paulo durior collectiōrū euadat. In exteriorē huius ſubſtitutie ſuperficie, uenae obſcuræ, gracilesq; ſed admodū frequētes integro adhuc uite re excorrere uideat, quaſe inter internā ſe extermalū uteri tunica porriguntur. Sunt enim duæ uteri V. ter tunicae.

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & vesica ipsa cæteraq; quæ illo ambiuntur, insigniter
validam ac crassam obtinet. Hæc principiū duciāt membranis uasa uterū accedita continen
tibus, uterumq; peritonæo cōmitatibus. A peritonæo enim quâ uasa ipsi cōnalcunt, quæ à ma
xima uaforū^a distributione supra sacrum os facta, uerius crura tendunt, ipsius peritonæi partes
processus ue crastinatur, illis membranis substâta formaq; simillimi, quæ mesenteriū efformant.
Sunt enim hi processus in star duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias
deducuntur, & multo adipe oppletarū. Atq; tales membranae à peritonæo utrinq; procedunt,
quæ toti cervicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Anato
miciū vocatae parti mesenteriū^b applâtiari do cuiusim; & quemadmodū mesenteriū intestini
tertiū obducit tunicā, ita etiā hæc peritonæi membranæ uterū accedentes, in secundū ipsius
degenerant tunicā, longe crassiorē^c ea quæ mesenteriū intestini offert, quod felicit quatuor
peritonæi portiones, utrinq; nimis dute, eam efformant, quum intestinorū tertia tunicā due
tantū membranæ confluita, ueluti & in canibus & subibus accidere uidetur, quibus^d ambe
uteri partes in star intestini sunt, singulareq; duo duxatae latere ad peritonæum in lumborum re
gione colligant: quū unicus & simplex muliebris uterus utroq; peritonæo connectat. Porro
prælensis tunicæ crastitites ob hoc duxata nō tanta est, quod tot peritonæi partibus collutus,
sed quia hæc in cōtracto, neq; gradiuto utero impense collecta compressa est, uti & modo de
interna dicturus sum.^e Interna fundi uteri tunica ipsi pecularis ac propria est, neq; à peritonæo
pendet, & quæ prius narrata est uteri substantia constituit. Hæc tunica in non prægnâti utero
(quem donec aliud subduxero, subaudiri uelim) crastit omnes reliquo corporis organorū
tunicas, ut tres^f ventriculi & ^g intestinorū similes etiā implexas, uincit. Ipsa tunica omni ex parte
non pariter crassa uisitatur. Vbi enim fundi efformat orificiū, crassissima est, & paulo quam alibi
compacter: deinde etiā in media sepe superioris fundi partis crassa quoq; est admodum, & ut in
finus uteri narratione dicebā, in ipsum quâ finum extuberat. Ceterum quâ uterus in obtuso
angulos definit, semenq; deferentia uasa excipit, hæc tunica tenuior, minusq; secantibus
spissis, quam in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori pede pariter
crassa uisitatur, adeoq; compacta, utrilibet præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abun
dat diffinitione, utcumq; eam dissecas, intueri lebeat: facileq; hallucinari illos intelligas, qui hanc
uteri tunicā geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uero alterā, quâ utriusq; ma
nus cœca simul ex opposito iungentes, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Adeo
enim Galeni locus in libro de Vertebratione ualuit, ut in dissectione peritorio, cum legentes,
uteri dein constructionem inquirentes, suoq; sensu derogantes, illum geminum, esti non sit,
deliberant, quod profectio nō accidisset, si uaccinum caprinum ueterum diuisilient, quem
inibi, non uero muliebris, Galenus describit. Si enim exquisite uaccinum aggrediaris, &
partem ipsius quæ ab uteri cervice ad eam usque sedem habetur, quia est primum in arietis cor
nua duci consipicitur, tunica^h liberaueris, quæ à peritonæo educta toti huic uteri parti commu
nis, simplexq; existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, ut exterior,
sed gemina, utriusq; felicit uteri partis una peculiaris, quippe tunica exterior ablata, uaccini
uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indecum cum medio simili iunctum con
spiceres: aut ut cornibus arietis dicebam, duorū cornutū radices intermis lateribus inueniunt
committeres. Neq; solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam
externam utrorumq; fundi uteri partium communem tunicam ab interna, que singulis uteri
partibus peculiaris est, admens accurate, obseruabis non olearanter specandum uenarum ar
teriarumq; implexum, inter internam externamq; tunicas confidentem: sed adeo interna con
nexum, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenofam (uti sanè est) appelle
landam duxerit. Verum interim muliebris uterusⁱ substantia adeo compacta conflat, ut uis ue
næ capillorū modo tenues apparent, neque interna tunica non prægnâtibus uenis coſpi
ciatur, cuius intertexta cernitur. Ar de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc interne tunicae
que in muliebris uteri fundo simplex, ut diximus, est, fibrae explicatæ uenient. Tripliç nang
fibrarum genere intertextur, ac rectas quidem intimas exigunt, sed eas nō ita numerosas. Extimæ
habet orbiculares, transversas uel rectorum copiam utcumq; uincentes. At medias, que obliquæ
sunt, possidet plurimas, calidemq; robustissimas. Atq; hæc omnes in his que utero aliquandiu
gesfrerunt, non fecerunt quâm in vesica flatibus turgida cernuntur, in hisq; omnia iam emittantur.
Veneæ etenim ac arteriæ uterū aduentæ magna admodum & cōspicuae sunt, ac interior uteri
tunica tanto tenuorū raroq; & magis nertua uisitatur, quanto magis uterus ipse in magnitudi
nem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis confita uenis appetit, uterū magna fre
quentesq; uenæ cam intertexunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidebiles,
admodum dilucidè procedentes: ac deniq; (ut semel dicam) in utero gerētibus omnia à nō præ
gnan-

*Libro de Vt
uris sectione.*

*Interioris tu
nicæ uteri fi
bre cuius
modi.*

*Organum
uteri cuius
modi.*

gnantibus plus minus emutatur. Cervicis porr̄ uteri substantia aliquid commune cum uirili per
 ne Natura elargitur, cam dico qua duo penis corpora & glandem praecepit formari diximus,
 Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carmenē substantia medio conformantur,
 quā alia fungoſa ſpōgoſa oppletā eſe diximus substantia, ſic quoq; & cervix uteri carne ne
 ueaq; constituit tunica, euimodī etiā substantia fungoſe nonihil poffidēt. Atq; huius substantia
 beneficio uteri cervix penis modo muliere uenerē appetēte exuberat, pudendū ipsius col-
 liculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, cervicisq; ampli-
 tudo penē amplexura, arcatur, & quod ad rectū uirilis feminis ejaculationē ſat eſt diriguntur.
 Atq; hoc parū ceteri animaduertent Anatomici, cervicē uteri multis & orbicularibus muſcu-
 lis intertexta, non aliter ac ueris ſit cervix, fingentes. Quod &li in pleriq; mulieribus concebi-
 tis delectatione fortalit̄ augeret, & ille coſtrigentū arctantū medicaminū uim nostris offici-
 nis relinquerent, nimis tamen voluntaria uim Natura genitalibus indidifet, & nescio quo
 pacto penem plus fatigat uteri cervicis arbitrio ſubieciſet. Arno præterierunt Anatomici, ceru-
 cem in puellis & in delicateiori mollioremq; eſt: contrā in proœctoribus, & ijs quæ fre-
 quentius pepererunt, calloſorem temporis ſuccelus reddi, ut etiam cartilaginī aſperaç arteriæ
 illam in uetus ſubinde affliment, crebro enim congreuentum attritu, partiumq; excutium
 collisione cervix occaleſcit: & frequenti aſtrigentia aſtrigentia lotione, affluoq; menſum fluxu, haud
 fecus indurequit, quā ob continuum arteriæ humore defluente ulcerā ad fistulas per-
 mutari conſueuerit. Venæ & arteriæ cervicē inferte non prægnantibus manifeſtores mihi
 ſemper uiae ſunt, quām fundi, at diuerſum utero gerentibus accidere certum eſt. Vteri autē ue-
 narum arteriarum ſeriem uia cum ſeminalium ualorum conſtructione iam oportunē ſubij-
 ciam, ut deinde uteri connexu quoq; ſermoni addito, uniuersa ipsius fabrica abſoluatur. Mu-
 lierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo clatiū quām fun-
 di superior pars conſtituit, utero autem gerentibus candem certe ſedem occupant, at quo magis
 uterus extenderit, eo inferius quām ipius ſumnum habetur, ad latera illius accumbere appa-
 rent. Innituitur autem peritoneo ea parte, qua illius offa facro committuntur, omnino laxi,
 neq; aliter quām ſeminalium uaforum beneficio peritoneo connexi. Huic ſuorum reſtibus mi-
 nores multo ſunt, forma autem oblongior, & secundum latitudinem minus rotundi, & qua-
 bilatores quām ſpiffiores effici debent, anterius poſteriusq; depreſſi. Externali ſuperficies inæ-
 qualis, ac haud fecus quām multæ ea demij exiguae una colligarentur glandulæ, multis inæqua-
 libus tuberculis oppleta uideuntur. Substantia quippe non conſtant, ut uirorum testes, molli, ac
 inato ſibi humidu leui, continua & æquali; uerum durior, "meleterijq; ac" inferioris omen-
 ti membranæ glandulo corpori non abſimili, & præter exiguos ſeminarum ac arteriarum in ip-
 fa conſiftentes plexus, ſinuosa cauaq;. Habent enim mulierum testes intus præter uafa ſinus quoſ-
 dam tenui aqueoq; humor plenos, qui prius non leſe teſte, ſed ui compreſſo, ac inflate uice
 modo crepante, in miram altitudinem inter diſcandum non fecu quām ex ſcarurgine quā-
 piam exilire ſoleat. At huiusmo diſinbus nulla peculiariſ eft forma: inæqualis enim, ut exterior
 ipſorū ſuertū ſuperficies ſunt, & nō unius, fed plures, neq; illi ſemper iſdem uifuntur. Haec reſtū
 ſubstantia in ebraneo inuolucro undiqueq; circū datur, quo dypu ualidiflīmē adnaficitur. Atq;
 hoc qui dem durum eſt: ſed tenuis & longe illi inuolucro quod uirorum testes proxime ambit,
 duritia & crallitie edendis: neq; adeò prompte à teſtum ſubstantia inter diſcandum separabili-
 le, & ſui teſti ſubstantia magis participans. Prefens inuolucrum mulieribus eundem quem
 uiris uafum præſeat, ſeminaris enim uafis exiſcendit aptum eſt, ſeſtum que continet ſubstan-
 tiam. Præter haec tunicam mulierum testes nullum exiſtunt inuolucru, nū quid in ambitu
 peritonei membranæ proceſlus ſeminaria uafa continentis, & uerptiliū ualis longe ſimili-
 mi, celtium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis teſti tunica, pro-
 fus induunt. Seminaria ſuam mulieribus ſimiliter ac uiris dute ſunt arteriæ, & totidem uena,
 parem omnino cum uirorum uafis ortum fortiter, at progreſſu distributionisq; ſerie differen-
 tes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uafa, à primo ipſarum ortu
 dextrorū peritoneo, ut in uiris, firmata, ad ſuū lateris teſtem defendant, ac cum primū arte-
 riæ uenæ comitit, ambi inuicem, ut uiroru ūafa poſtq; aliquo uofq; magna peritonii ampli-
 tudine excederūt, implicari inuolucru incipiunt: non quidē ūuferum ipſoru corporis in implica-
 tionē abſumētes, uerum ſed ſuū partē uena ac arteria in ſuperiori ſu lateris fundi partē deri-
 uant, multiplici ſobole in uteri fundum excurrente. Quod uero ex implicationis initio reliqui
 eſt, paulatim magis magisq; ut in uiris, inuolucru, uariolumq; illud corpus efformatur, ſuā
 elationi teſti parti adnatū, & ſimiliter atq; in uiris ramos in teſti ſubstantiā, & illi ambiens
 inuolucru diſfundēt. Deinde uas ſemē deferens ſecondū teſti corpus, ut in uiris habet: quanq;
 magis teſti orbiſatū, q; in posteriori ſu ſede aduoluit. Ab interna enim ſede baſis uaricoli

*Mullerii te-
ſtes cuiusmodi*

*Tellianum inu-
ta.*

*Seminaria ua-
fa mulieribus
cuiusmodi.*

corporis incipiēs, extero testis lateri, & deinde inferiori ipsius partē & nonnullī interno quocq; lateri adnascitur, haudquāc tot inuolutionibus, quā testi adnascitur, ac uirile uas donatū. Porrō à teste nonnullū sursum ascendens, & testu nō amplius adnatū, revolutiones cas in istar uermis & qualiter procedentes amittit, ac teres planumq; in istar nerui in uterū erubendo ducū fertur, in media cornu dextri sedem infertur. His organis per me quidem hice sit queuis nomina impo nere; ego autem quoniam uirorū organis forma substantiaq; correspondent, eadē nomina illis, quae his indre inter ostendendū soleo, cum Aristotele, num semen hæc quoq; organa, ut in uiris, num uero duntatax ad uoluptate quandam p̄parant humorē, non admōdu contendens.

Vestimenta. Porro hæc uasa pinguis, quæ inter dissecandum omnia oblitterare solent, membranis à pe ac arteriæ ritonæ natis suffulta tutò porrigitur. Cæterū præter nuper cōmemoratas uterū uenæ & arteriæ quæ à feminalibus uasis principiū duxerant, aliae multo insigniores à cauæ & arteria magna poft illarū supra sacri oſſis initio diuisionē accidunt. Postq; enim ea uasa primum in duos insignes trunco diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramis diflecti sunt, unū quidē quia maior est, ac per inguinem crura accedit, alterū uero humiliorē minorē, cuius finis per pubis oſſis foramen elab̄it, uter uenæ ac arteriæ oriuntur, à mino ribus humilioribusq; secundæ illius diuisionis ramis pronat. Rami itaq; in dextro confitentes (ut qui in finistro fundi quoq;) insignē porrigit propaginē: uena quidē uenæ, arteria autē arteriam, quæ simul accumbentes, dextru uteri lauus propter fundi orificiū accedit, ubi in multis scissis lobos, quædā sursum in humiliorē fundi sedem exporrigitur, quædā per uteri ceruicem decors digerunt, nonnullas etiā usicar imparitentes. Quæ uteri fundi accedit, non pregnabitibus quodammodo graciliores & pauciores apparent, q̄b; que ceruicē & postillium iuxta fundi tundis implicantur. Nec ut quip̄ arbitratetur ab his uteri acceditibus uasis, uena & arteria originē ducit, quæ secundū recto abdominis musculos sursum serunt, illisq; uasis quæ ad pectoris oſſis posteriorē exporrigitur fedē, cōmunes sūnt, nam hæc oris sumunt à p̄cipiū ipsiū per inguinem in crus deducit, à quibus etiā surculi pronaſcunt, mulierib; pudendum colicilosq; ipsius accedentes. Vñ cum præsentibus uteri uenis ac arterijs ab oſſis faciū nerorū paribus utrīq; etiā in ueri deducuntur, tenibus surculis postillium in uteri ceruicē, & circa humilio re fundi sedē excurrentes, ramosq; etiā usicar prometes. Ad elatiōē porro fundi regione subin de neruū p̄cipi gracieles diffunduntur, à festi uerorū cerebræ paris ramis deducit, qui costarū dicibus exporrigitur. Verū ut hi neruuli prætenues albicantesq; sunt, & pinguis membranis sufficiuntur, ita quoq; inter dissecandum difficulter occurrit. Atq; ideo nunc proponitū ma nifestat esse arbitror, quas partes uterū tangat solū, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorq; & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascitur, latera uero cōncavitas, membranis uala uero deducuntur, & uterū peritonæo valide coligantibus, exterioreq; uteri tunicam producentibus, ac demū carnis illis fibris intertextis, quæ duos efformant musculos, quoru beneficio uterus uoluntario motu nonnullū sursum, dum mulieres illa trahunt & quasi colligunt, allicitur, quicq; ad obliquū prorepunt, & quæ uterū accedunt, adeo trahunt, ut perperū uteri cornua illos musculos effl. aliquādo arbitrariet suum, quod seūc obruens mulierib; uteri angulos cornuum imaginis non accedere uidebat; neq; arbirabar mihi uacē aut caprā, ut Galeni Anatomicorū primarij lēna intelligeret, secundi. Ceruix porro uteri ex lateribus membranis quoq; & uasis ipsiū exporrigit adnascit, & illorū interuersu peritongo (sed quemadmodū & uterū laxè) cōncretit. Posteriori parte per mediā longitudinem, qua fundo propinquior est, recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuitiū norū gyros mutuo allocri cernimus. Verū ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmatim cōnscitatur, perinde ac si recto intelino & ipsi cōmuni cōfert tunica, quemadmodū flamocho & alpere arteriæ cōmūnem tunicā cōfert non dubitamus. Rursus ceruix anteriori sedē datus quidem ad fundi orificiū innitente duntatax habet usicā, fed paulo inferius fibris quib; dū hu millimū usicā partē & ipsius ceruicē adnatā possidet. Vbi autē illi inscribit, uelut cōmune utrīq; corpus & tunica efficitur. Cæterū in fine quæ ceruix in pudendū definit, cōmune utrīq; ceruix scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hęc cutis præterq; quod pilosa euadat, ipsi duriſcula, quemadmodū & in meto, substerñtū pinguedē, in uetus (etiā fū illis ceruix occurrerit) unā cū mamillis flaccē cens, neq; ita bellè pudendi colliculos alas ut in iunioribus sustinet. At quī hæc citra mortuorū sectionē conspicua sint, enarratione neutriū indigent, quemadmodū neq; illi primi in pudendo implexus, & utrinq; una prominē cuticula laris carūcula, longa quidē, fed tenuis, & ex longa basi in mucronē defincens. Has neq; Grecis uocari innuimus, qui carū præcīōne plus q̄b; quis arbitraretur cruentam, & cicatricē permīde ac reliqua huius fedis ulcera difficulter suſcipiente, docerunt: quod hæc coriacea quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantā molē augēant, ut pudorē deformitatemq; induant,

Prominula ex exercitu ori
et cōferto carunculae. 8c
In primis neq; illi primi in pudendo implexus, & utrinq; una prominē cuticula laris carūcula, longa quidē, fed tenuis, & ex longa basi in mucronē defincens. Has neq; Grecis uocari innuimus, qui carū præcīōne plus q̄b; quis arbitraretur cruentam, & cicatricē permīde ac reliqua huius fedis ulcera difficulter suſcipiente, docerunt: quod hæc coriacea quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantā molē augēant, ut pudorē deformitatemq; induant,

& multis nationibus quoq[ue] insignis impudicitie argumento finitimò à uestimentis ingerit at-
trite, ad libidinè irritant, & Venieris ardore suscitunt. Vnde etià Egyptus precipue uitium suum,
ut antequam arcuncula illæ extuberent, tunc potissimum ampiantur, quum proxime vir-
gines nuptiarum sunt. Porro quis harum praecipuis usus sit, suo ordine iam audies. Vie-

genus concipiendi feminis idoneus, & secundum tantisper complexus, dum pericleretur, ac alijs quam fanguine nutriti posset, in humilitate trunci corporis sede locutus est, quia ad cubitum feminis ut (alce)perimus, & adhuc ad conceptum fecis augmentum, perfecti que parum, nulla aptior excogitari posset. Hec siquidem longe à facie & nobilissima ratione situtum: deinde olla nulla, quo minus in miram ampleitudinem distendit uterum queat, subi praeponit, atque etiam ipsi parturio hinc ad inferiora & versus crura exitus facilis est.

Forma autem uteri fundo cōuenit rotundę proxima, quo redatur capior, inturq; minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplex est, quod unicum fæcum amplecti debet: at amelior uitio quām spissor, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim genuinus cernitur, & infelix instar oblongus, qualis canit & fui, & illic dñeis animalibus obtigit, quae plures sunt. Unus tamen proponendum enim patitur. Parvus autem, ac magis quām facile crederetur

similis fœtus semper propœdemus erit. ^{1.} At ut ad alios, et ad hunc quod
contractus in non pregnantibus uidetur, ut quā minimum alia tunc comp̄iūneret organa,
^{2.} & si nūm ipsius adeo angustum redderet, ut q̄ proxime uniterat genitūrum amplecti queat,
can nulla ex parte a le intacta relinqueret. As proinde commoda quoq̄ ipsius functioni constat
substantia, que affatim illiciter contrahi colligunt quib⁹ nihil complectitur pollit, & ruris secundum
modum suum, ut in aliis animalibus, & in aliis, ut dicitur, in aliis. At hoc hinc usq; invicibiliter distin-

dum contenti augmentū sensim in miram amplitudinē diffundi. Atq; hæc no imbecillis ditte-
di ut extra diutinōē inepta iusitir, at validā & iniurīs ferendis pertinax, fibrisq; non infirmis,
neq; tñs ut fors ferri potest. Verum rectas habet intimas, quod ante omnia fenen allicer de-
beat: & eadēm polistert paucas, quod ocyus fenen illi ex reperimento ad iustitīa placēs, ac flui-
dum aptoq; membro porrectū, in illum labatur. Obliquas autē plurimas, eadēm rectis or-
natās, ut inveniātur. Tunc si quis

quod cōtineat tantū uterū ampliētā debet, non autē uterū modo p̄fectū m̄eū cōspicere quipiam a proprio nutrītūm̄e conq̄uere & elaborare. Peritōnū illū ualidū exproprietate uterū, propriū ipsius tūcīce inuoluerū, & tutiflūm̄e propugnaculū futurū. Hāc externa superficie leuis aquaeo humore oblitā est, aliaut partū modo que inuicē tangere quidem, nō autē cōfatuus fuit. Si enim uerū fundū nō pregnātūbus in cubiliū illi uelice, & quod illi subiacet rectorū

infetino conaferet, nec laxis illis, sed duris uinculis quibus accubit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterum cōmodē tunc una cū scetu non posset distendi, aut etiā in congregali aur partu deorum velut animalia quoddam reperire: Rursus si utero gerētibus, est omnibus quas tunc continent partibus connatus hareret, quo nā patro obsecro seneat denū amplexurus in se conce-
dit, debitosq; annosq; asserim efforari: Sc̄ cum minime opus est, et inefinitorum functioni non

deret, debitamq; anguitum informaret; et quin immineat opus ad remedium, semper obfert. O fructum fundi rati est, quod semper conniuet, nisi quin in natura insinuatur lemen admittere, aut scire, aut membris iter praeberere debet, merito enim ex mulieris arbitrio, ut & antea dicebam, ipsius aptio oclusio haud quicquam penderit. Quod uero crafiori & denariori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberantia substantia, quam relata

quum fundi corpus conser, nem ambigere potest, id hoc maxima factum, ut in parti distendatur, nec in mira illa amplitudine lacrari diutu et pericitur. Atq; insigni prout dentia in uteri cerutis sub(tan)ta esformanda Naturā uti, quis ignorat: qui cum ut dirigit, dispergit ad feminis fulcione facit posset, & rurius ne uterus refrigeraretur, locusq; seu amplius, do fructu inanis feruerat, colligi & coniolutum oculidi queat, extricatum conficit: Dein,

do ut in aliis seculis etiam, sicut ex corollis
de ceruice substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt queritur ipsius conuolutio
et inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxili praestata: quicquid conuenientes py-
dendi colles, & illa cuticulares carunculas, ceruicis opplentes intimum, eidem usui accommodan-
tes, ut uenere frigido habere omni uterina perniciem: uenit id humidius frigidius & que-

formatio, mulieres fenen habere mili utcung peruent: tueruntur humilis in gloriis quod
uirili feminē esse, indubitatum est, quod testes ipsi & minores sint, & medium duxant atteria
tenuerūc seminalium portionem aspiciunt: dein quod præter sectionem, quæ fenus muliere
fendit, mulierem frigidiorum esse constet. Negat etiam frequens scortorū concubitus argumento
to est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quæ libidinis nomine Aristoteles mulieri da-
tum scribit, quam uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex feminis humoris uectio
et ieiunio.

*Vterio officiū,
ipiusq; cōfor-
mationis ta-
gīo.
Sūstratio.*

Forme

*Magnu-
dini.*

SulGomif

*Superficies
CIRCONSCRITAS
ET INCLINATAS.*

*Orificij fundi
Tutlio.*

Vitenscens
CIS TALLO.

Seminalis u
- forum et resili
C ratio:

ctionis frequenta & copia (quibus illa à uris longe tuncatur) metendum sit. Porro muliebriū ualorum & testium functionē a usum, ea qua de uris seminarīj organis prodidimus, fatis cō-
monstrant. Sic quoq; ut uterus, & potissimum ipsius cervix exacto lenu donarētur, nerois il-
lis frequentes intertos fusile, quæ nunc obtinet lens liquido atque statut. Ceterū uenis quas

*Nervorum
de uenitū re-
tia.*

*Mēfītria per
gationes unde
fluant.*

in fundum uteri & cervicē pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ijs que fun-
do peculiares sunt, secundū quoq; enutriri: arterias uero communi, quod illæ reliquo præstant
corpori officio fungi certum est, ipsaq; sc̄tio in utero gerentibus, id nō minus iucundissimē q̄
luculentissimē atestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex uterum quoq; petentibus ue-
nis evacuarīn dubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet,
an cervicis ille fangus profluat, forraflis si diligens Natura operum fueris admirator, neq; in a-
licuius iuraueris uerba magistri, & tu quoq; nō mecum modo, uerū etiam cum eruditissimis
uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechlinienses medico, nostrāq; Bra-
bantia singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESIONO, studiorum mihi
dulcissimo comite, qui hac dere non semel mecum tum proper alias occasiones, tum maxime
proper Hippocratis Aphorismū sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commenta-
rium literis egerū, ambigas. Non fanē quid quis menstruus sit fangus, & quae ipsius natura,
& quantus, & qua ratione in muliere abundet, & qui fecit nutriti, quamq; falsa de ipsius pra-
uitate & graueolentia Plinius, & cum alijs pleriq; Albertus ille scripserint, nos lateat. Neq; (etsi
quibusdam fecit uisum sit) dubitamus, pariter fanguinem illum in fundi sinum toto mensis in-
tervallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente ī utero promanare. Hoc enim
si accideret, fangus menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi per quam similiſ effet qui ēna-
ribus guttatum distillat: quo mētritus neq; manandi forma, neq; alijs omnibus differt, nisi for-
tallis pleriq; tenuior & aquosior, alia uenitū modi qualitate prædictis occurrit. Qui si ī utero
feruaret, quis ignorare posset, illum concretū & fructulatim educendū: ut tacce fundi oris
cum tum nisi purgatis mētibus nō posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret,
ac fundi ore lemen acciperet, aut id os semē emitteret, etiam fanguiū menstruo uia pateret, isq;
proflueret. Quin & magna huius rei coniecurā dant mulieres quadam, nuper à parte neq;
flu dum neq; tenuem sanguinem emittentes, uerū magna cōcretū sanguinis cum sero quo-
piam humore frusta, perinde ac si sanguinem in ueng ſectione extractum, atq; in uitrum aliquot
horis collectūm in partes cultro diuideres, ac illum tunc ī terram abijceres. Eius namq; formæ
illī mulieribus sanguinem proflueret aliquando confexi, haud aliter q̄ si aptere adhuc ī ut-
erī fundum pertinentes uena, que secundū innacebantur, in uteri sinum sanguinem effunde-
rent: & si ita concretus, non autem fullatim, ut alijs solerit, ex pudendo manaret, adeo ut facile in
fundū cavitatem fanis mulieribus fanguinē menstruum nequaquam sensim affuerari, certò poſſi-
mus colligere, & arbitriari ut in ſectum diſectione intuemur, uenas ad fundum cervicemq; per-
tingentes, quā uis ſuſſilicium membranis, sanguinem hunc paulatim acceruare, ac turgescere il-
lum ſingulis mētibus apertis ipſarum oculis emittere. Quod ex mulierum quidem ſectione
mihi uolum esse affirmare nequeo: uerū quod in quodam hæmorrhoidum uitio laboratē nō
illubenter expendi, id mētritum in uenitū illum fanguinem, non autem in fundū amplitudi-
nē affuerari argūmento est. Hic namq; ordinatis uicibus, ut mulieres suis mētibus, ex uenitū in ſe-
dem pertinentibus, fanguinis cräftioris fluxu uexari conſueverat: & quā ex nigro arquato icco
risq; mira duritate periflet, num portæ rami, an caue hinc fanguinē euacuarent indagatur, f. 55. v. 1. q.
d. 4. l. 1. 1. 1.
b. 1. 1. 1.
b. 1. 1. 1.
b. 1. 1. 1.
b. 1. 1. 1.
illum diſſecui, atq; uenitū portæ rāmū ſub colū infeſtī fine, & totarecti longitudinali meleme-
rio diuertit pollicis ferē cräftiū & equare, & fanguine illo cräftiori lutoſoq; turgere animaduerit,
caue uenitū ramis hic pertinentibus nihil prouis immutatis, adeo ut perq; ſtupidus cenferit,
fi poſthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus fangus ex ſede frequētus
promanaret: & nō certiflō mēti persuaderē, uenitū has nimū oppletas, quā iam ſenſum fan-
guinē illum admiferint, apertis ipſarū oris cructare. Atq; ita ī mulieribus fieri arbitror. an ta-
mē ex fundi uenitū, an uero ex cervicis ſempere, aut modō ex his, modō ex illis mētēs defluat, igno-
rare me, neq; quicq; certi quod mēti omni ex parte ſanū effe uideetur, poſſe affirmare fateor. Ha-
cētē enim nondum mulierem non prægnantē, quā uenitū cräftiū ab alijs differet inueni,
quanq; tamē diuero modo affectas pleriq; uiderim. Lutetiae enim in publica ſectione præstan-
ti forma & floridæ atatīs meretricē ſuſpendio necat primū feci. Patauj quoq; altera ob-
tigit, quae ſibi laqueo mortiē inuulnerat. Deinde monachi cuiusdam ditu Antonio hīc facri elegiſ
ſcorum repente uelut ex uteri strigulatu, aut attotonio morbo, mortuū, Patauj ſtudioſi ex mo-
numento ereptū ad publicam ſectionē attulere, mira induſtria cadauer uniuersa cute liberatē,
ne à monacho dignofceretur, qui id ē monumēto ereptū cum ſcori parentibus apud ubiq; pre-
ſectionē

uocuere neq; sinu illos, neq; tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum alias, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, ac tabuli nomine intelle xisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, que pri mū ac tabula uocari invenimus, porrigitur. Atq; hic inquiet, unde tot in Naturā operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quōd scilicet Galeno dissectionis studiorum facile p̄cipuo nūm in humani corporis fabrica cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tenterus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere licet. Frustra enim in muliebris uteri¹ amplitudine tuberculā illa que subflava & dimidiata p̄se simillima esse diximus, in dagabūs quī illa his penitus non dometur, uti neque aliñ uterū. Si tamen uaccinū uterū ex macello ti bi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quoivis etiam p̄acto uterū aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quo non ita pridem concepit, incasum sinu illos quos coxendis ac tabuli conferebam, inquires: quod non solum hinc coniūcio, quia non prægnantes mulierum uterū illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse à marito interfacta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronationis series nihil à canini & suilli uteri forma difcrebat, quam in fetis canibus indies conspice re licet. Porro quoniam in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud ac tabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimo recentebam, quoniam uasa quēdam ab utero in secundinam pertinentia, ac tabuli nomine quibūdam comprehensa attēstarer. At iam opportunum erit secundina & reliquorum fecerū in uolucrorum naturam, & fecetus formationē ferme quoad licet uerissime pertractare, & dein mammilarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS involvra uterū quatuor tabellis triginta figuræ exprimere consi-
tūsumus.

*Quae in tra-
ditione sole-
tus formate-
re in contro-
versiā ven-
tis soleant.*

V M præsente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uincium describere propoluerimus, conducerit hīc quoque de fecu, & potissimum de ipsum in uioluentibus tunicis, quædam subfere. Quan doquidem diffusum de fecetus formatione sermonem instituire, prolixū ef- set negoti, & ut uerum fatetur, hīc mihi aliorum autoritatibus dunxat infistendum esset, & tandem uix mihi p̄si probabilita, non absque frequen- tibus controversijs, adducerem. Nam & si quædam ex fecuum & præ- gnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla communstrare soleam, id tantummodo ex brutis, nec id ea qua oportet diligentia habeo, prægnantes namq; mulieres mihi ad dissectionem paucissime haec tenus obtigere. Quoniam itaq; adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adeptur non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haud quaque coniūcio, præter cetera disputaturus, num muliebre semen ad generationem ali- quid prestat, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectuū simul & materiale principiuū fecuti offerat, an tantum effectuum. Ruris si semen effectuū principiuū tantum autor sit, quotrum id euaneat; & si materiale etiam principiuū sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticas & nuncupamus. Item quid primū generetur, omnia ī simul, an iecur, cor, & cere- brum prius simul; an cor prius, aut iecur prius, & quo nā tempore singula in fecutum for- matione fiant; præter eius generis questionis ampliarumq; uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus serū Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidē Aristotelis placita, illi uero Galeni mordicus defendentes: sed per louē omnes sectione postposita, friuolis quibūdam rationibus, & autoritatū congerie dunxat innisi. Quam interius sectio hīc pleraq; luculentissimē ostendat, quam si ita in mulieribus atq; in bru- tis aggregitus fuisset, & in has disceptationes me quoq; inticens (uti aliquando quoniam quid ex eius reperero, facturus sum) aliquot chartas ablumerem, & ostenderem pariter quam belè Galenus qui alios de lectionis negligētia increpat, fibi passim consentiat; & quād futilis ratio- nes & à ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophistice contexit, aut umans neminem post illum sections aggressurum, suasq; impofitas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undiq; ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expen- dere

dere uelim diligenter Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo præter simpli-
carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia sentire constare docet: ossa uideli-
cer, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, nervos, tendines, musculorum fi-
bras, cerebrum, & si quid aliud in corpore præter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc
enim ubi seculò medici aucti omni remoto indaguerint, uiderint que, dein quid Galenus
ad secundi fetus inuolucrī constitutionem, muliere feme non sufficiente uirili requirat. At
præfens sermo quantumvis preferentur, in alium locum suppriedendus est, & utrumki à prin-
cipio in istutum fuit, scutum inuoluentes tunicae uenient per tractādā, quas num rite Galenus
& in libris de Partium usu, & libris de Semine & fetus formatione descripsit, aut uiderit etiā,
ipse tecum ubi eas tute in hominē, aut fœne, canē, ue obseruaueris, expendito. Quum enim Ga-
lenus canis & suis inuolucra hominis respondere docerit, tantisper dum mulier fœne ofierat,
in cane effecta aut fœne fœnum inuolucra non solitante inuestigare erit opera preceps, ut dein
haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is recte descripsit; ut
etiam tunc perspectum habeas, quo usque ueram humani fetus fabricam Galenus recensere
poterit. Primum itaque fetus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, fœnum
uniuersum non eo modo obuoluīt, quo nucleum à suo putamine obduci integrīque cernimus,
aut quo reliqua duo inuolucrum fœnum ambe mox audies, ino fœnum duntaxat circulorum
uasa contingent modo cingit. Haud quaque enim superiorē, ut neque etiam inferiorē
fœnum partem contingit, sed tantum ita le habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine
ad elatiſſimam uisque illum ossium sedem faſcia impenſe laxa cingeretur. Inuolucrum huius
latitudē ex fœnum proportionē tanto duntaxat est, quanta longitudē à fœnum illum ossium elatiſſima
feudeat macronatam uisque cartilagine pertinet; aut ut exprefliū dicam, inuolucrum id
latitudē non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut in
uolucrum id fœnum uice alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum
plūta tanta est, quanta summa interioris uteri superficie extensio. inuolucrum enim hoc ex-
terna superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein ex auctō consitit ad
fœnum medianam regionem, si modo mihi fœnum ita iacentem subuadis, quemadmodum conu-
latus implexusque in utero (alter ac uulnus per fusilatum habet) ecentibus occurrit. Porro ip-
sius crafties nequaquam membrana modo tenuis est, sed quoniam fœnum ab utero paulo pōſte re-
foluendus est, uter inuolucrum craftiē longē ſuperat, & pollicis etiam craftiē facile æ-
ctus. Deinde uita non conſtituit membranam, uerū peculiari, & cui in uniuero cor-
pore alteram non reperias similem, niſi fortis illam fungoſa penī, aut propinquus adhuc
lienis substantia assimilare uelles. Eſt enim huius inuolucri substantia, lienis quasi modo
nigricans, friabilis, fungoſa, & frequentissima uavorum ferit implicita. Quippe omnes uenae &
arteriae ab utero fœnum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neq; undiq; in
fœnum ambitu in aliquod uniuersum fœnum inuolvens inuolucrum finiunt, sed in hoc dunta-
xat quod iam describere (utinam tam feliciter, atque præfens in ſectione offendere possem) co-
nor. Vafa itaque uterum implicantia ſuis oſculis in hoc inuolucrum, quod lato craftiē circulo
non inopportune contuleris, pertingunt aperiuntur, & ex singulis uavorum oris noua pro-
creantur uafa tot numero, quo uavorum ora inuolucrum id contingunt. atq; à uenarum qui-
dem oris uenae procreat, ab arteriarum autem arteriae: quę per huius inuolucri substantiam
uare admodum implicita, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem
in arterias, & tantisper grandiores ramis ita collecti in maiores adhuc coēunt, donec omnes ue-
nae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarū caudices: qui ut uen-
arum caudices duo inuolera, quę uniuersum fœnum ambire mox dicā, penetrantes in umbili-
cum pertingunt, fanguinem & uitalem spiritum fœnum in eum proflus modū dudcentes, quo
reliquie corporis uenae & arteriae ijs quas perreptant partibus ſuam quam cōtentat materiam
digerunt. Hoc itaq; extimum fœnum inuolucru aliud nihil est, & plexus quidam & textum, in quod
uafa uteri pertingunt implicantur, ob hoc potissimum, ne totidem uafa fœnum subiunt, quod
ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucri beneficio collecta in pauca redi-
gerentur uafa: qua per fœnum umbilicum ducta, unica tantum ſede eademq; tuta fœnum perfo-
rat. Exterior igitur præfens inuolucrū ſuperficies uniuersa uteri interna ſuperficie adnascit
tur, proximāq; est: interior autem ipsius ſuperficies adhuc pertinaciū obnascit ſecondo fœ-
num inuolucru, quod iam aggrediar: simulatq; indicauero per me licere, ut huic extimo inuoluc-
ru ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenū reliquosq; diſectionis professores ex-
timum inuolucru xegi, uti & Latinos fecundā, aliq; loculos appellare. & quoniam forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripsit: quod tum feceris

Lib. 2. de Se-
mīne.In lib. de Fœ-
nus for.Primitiū ac ex-
timum ſetus in
uolucrum.4. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.4. 1. 1. 1.
4. 1. 1. 1.
4. 1. 1. 1.
4. 1. 1. 1.34. 1. 1. 1.
3. 1. 1. 1.Habes pete-
res tabella
pro figurae
etiam ex
reliquis.

z oppor-

opportune, quum anima duceret id neutiquam membranā esse, sed potius lienis suo nigricante lagine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficie adhæisci, sed dūntaxat

Secundum me
dum in fetus
involucrum.

tanta superficie uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. Secundum fetus inuolucrum à fasciniis imagine admodum eleganter *adornans* uteribus est appellatum, qui id fecus ac Galenus ure conognovit. Quin enim inter dissecandum extimum inuolucrum ab utero diuiliuum est, atque & nigricans suburidisq; sanguis ab illo profluit, nullo' que alio fetus inuolucro effracto, fetus ab utero exmititur, is una cum suis inuolucris fasciniis alicuius, non quid oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed brevis, & ex crassioribus intestinis formati, supraq; & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit, secundum enim inuolucrum intestino responderetur fetus autem, & omnia que id in uolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc in uolucrum exacta membrana, uenit us quibuidam & arteriis intertexta, ad eum fer' modum, quo adhuc gressus alba' uec oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quam est uter in extimo fetus inuolucrum, pertinet illi connascitur, & uenulas suas arteriasq; ab extimo fetus inuolucro assunt: nullum enim uas immediate ab utero in hanc membranam pertinet, etiam si externa ipsius superficies reliqua (qua seicit extimo non connascitur inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucri interuentu necit. Interior huius superficies ad amulfim leuis est & humecta, neque alterius profloris parti connascitur, nisi puncto quadam (ut ita dicam) intimo seu tertio fetus inuolucro: atque is connexus, "umbilicus uasorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium fitit ruentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucru terio nulquam adnalcitur, & inter secundum hoc & tertium in uolucrum fetus urina colligitur. A suprema enim fetus uiscerae fundi regione" meatus quidam per umbilicu[m] in cavitatem pertinet, qua inter secundum & tertium consistit inuolucrum, atque is meatus fetus urinam in illam amplitudinem defert, *exiguae* hinc appellatus, & mira industria in hoc Naturae formatus, ne fetus urinam per uescicam reddens, illam corporis proximam tantisper dum naferetur asseruerit, & eius acrimonie mordacitatem molis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur: uero: ut urina procul à fetus eute eius urinari meatus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fetus fudore quo que dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fetus profuit, & uter ceruicem humectando emolit amplia que, plurimum iuverit. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri serbit, toto fetu[n] obducit atretat, sed duxat clunibus, & extremis partibus, qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quem fetus, si non humanus, saltet canis fetus, ut mox atque extimum mihi appellatum fetus inuolucrum ab utero diffraxeris, fetusq; & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fetus erigas, ac urinam deorsum uerius pedum regionem colligi intucares, ac dein capite illum rufus declines, & animaduertas mox urinam uerius capitum regionem asseruari, illud que membranum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam contineat, & neutriquam *expelle* esse, quum nullas profloris possident uenias & arterias, ab ijs que ipsi nutritionis gratia, u[er]o & ceteris membranis obseruantur, & haec nequitam ab utero immediate procedunt, sed ab illis que crasso illo & leniose fetus inuolucro implicantur. Si enim haec fedulò expenderis, haec que mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissime dijudicabis, quam reliqua Galeni de Fetus formatione & leniis natura constare posse sententia. Tertium fetus inuolucrum forma profloris secundo respondet, sed minus est amplius, & longè tenuius, tenuissima enim (unde & *zepha* dicitur) membrana est, alba quaternadimodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arteriis implicata, fetus proximi & undecunque obducta. Huius exterior superficies profloris leuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnalcitur, nisi uenarum arteriarumq; umbilicis petentiū interuentu, haec enim quatu[er] ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicu[m] audeat, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoqueretur in uolucrum superficies leuis quoque & humecta est, fetus nulquam nisi ad umbilicu[m], uasorum umbilicis beneficio nexum. Inter hoc autem & fetus cutem fudor copiosus continetur, qui fetus est recrumentum, ac ante partum non minus quam fetus urina profluen[s] ceruicem uterrirrigando, fetus faciliorem exitum parat, deinde fetus cuti subflua quendam & lutofa obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrumentum, quod in singularem partium enutritio[n]e fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicantes ab umbilicis uas, quum illud permeant, principium mutuantur; quae & si sunt longe gracillima[re] ac tenues, ta-

men inter dissecandum prompte occurunt, quod hæc membrana præ cæteris corporis membris & tenuissima sit, & omnis probris adipis expers. Vnde etiam ipsa post partum apud quasdam nationes non inleganter exscicata uisceris modo seruatur, atque uulgo apud nostrates in mæculis galea, in lemninis uitta, apud Italos uero includum fusile perlausum habent: in hoc errantes, quod omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum infecta fieri video, que interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à fetu abstrahunt, tunc illam suam camisiam non obseruant. Aliquando uero quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu peritacius adhæret, ipsæ que fetus ante prodit, tunc intimum ipsum inuolucrum capit ipsius aut cruri, aut manu obductum abs secundo inuolucro prodit; id que tunc mulieres religiosæ, & magna superstitione obseruant, nec ab his modis, uerum & ab occultis philosophis summopere expetitur. Quum interim pariter & intimū & secundum possent semper matres æquæ puerorū nomine (uti charillim meana matrem fecisse video) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienofam illam substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas sceno leuiter opplerent, uescicarumque modo exsiccarent. Putauerim enim elegantius fore, si grandiam pueri mater illius offerret inuolucra, quād quod easimil cum fecitus urina, & sudore, & qui profluit tunc atro fanguine in cloacas reieci, aut in terram fodi curant. Quum ceteris uitiparis animalibus ferentur innatum, ut simili omnia que fetum inuolunt, deuorent, ac deglutiunt, id quod in parturientibus canibus non inuicendè aliquando obseruui. Porro' que uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentia sit series, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, esequuntur sum, quum uenam dicere in ictus ferri, à qua priusquam in ictus absfumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias autem secundum uescicas fundi latera prospere, atque in humiliores ramos arteriae magnæ inferi, quos diffundit post magnam supra faci ossis initium divisionem. Quoniam pacto autem hæc omnia ad amulfum dissectione indagatur sis, ubi mamillarum sermonem absolueru, ordinatum subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVII.

MAMILLARVM fabricam non alter delineare licuit, quād in dextero latere uigintisequintæ figura eam exprimere conati fuimus.

a. Non est
nisi inter
A. B. C. D. 2
G. 14. figura.

b. 3. missal.
b. b. 2.

MAMILLAE etiam peritonio nulla ex parte amplexentur, quum tamē fecutu ubi is in lucem prodit, alant, atq[ue] in organorum generatio-
ni subfervientium numerum recensendaz fini, hoc quoq[ue] loco ipsarum fabri-
cian opportunè prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pecus enim ad osse pectoris latera locantur, par-
ti inferiori brachium pectori aduenientis musculi superfracta. Verūm
ut figura admodū uariant, sic quoq[ue] parem non semper sedem occupant.

Mamillaria

Amplores enim mamillæ latiori firmantur basi, propendule uero ac flaccida: à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recidunt, thoracisq[ue] lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exterius rotunda, gib-
bosq[ue] lunt, papillæ quoq[ue] Græcis b[ea]ta appellatur) instar processus obtinentes: intus uero feu po-
sterius, qua peccus spectant, leuiter admodum sinuntur, secundum pectoris gibbum plang &
amplia basi commissa. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo ab-
scedit, quā illæ potissimum dependent, ampliores quā in medio ductu euadunt, ut plerique
feminis simul in basi, & in ipharum extremitate ampliores ob concidentem ipharum substan-
tiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosæ est, multo adipe abundans, & uenis paucisq[ue] admodum arterijs & nervis intertexta. Nerui quidem semper idem in mamillas per-
tingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenæ autem & arteriæ crafstis & contento humore ad-
modum pro mammillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum for-
ma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris nan-
que multis nullæ ac per quam paucissimæ eadem gradiæ sunt glandulae, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes exuberantesq[ue] adfunt, duritas, & mollitie, ac forma uariantes.
Inuiculae enim quibus fam mamillæ in mole attolluntur, generationiæ aptæ sunt, harum
glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloq[ue] laetio humo-

Forma.

Substantia

re oppletarum. Dein series formaq; glandularum in mulieribus à ceteris animalibus, & potissimum uniparis differt, his namq; unicum quodammodo & continuum in unius eo ubere consistit glandulosum corpus, illis autem ad papillæ centrum una magnaq; & mammilla modo effigia habetur glans, cui aliae frequentes, sed parvae, & amygdalæ à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarum ex carne membrana in eum pertinentium interuentu mutuo commissæ connataeq;. Vniuersa enim mamillarum substantia adipis ritu inter eum & membranam à nobis carna dicitur continetur, neq; costis incumbentibus musculis mammilla alio nexo committitur, quam per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi forte hinc paulo plures uenae interueniat, à musculis in mammillas digestæ. Ut cunctæ tamen mammilla aliquando flaccide propendeant, carneæ membrana à musculo non abscedat, uterum glandularum illæ una cum adipis non amplius constrictæ, sed flaccide à carneæ membrana laxatur. Mulieres enim lactantes & ultimis mensibus uterum gerentes, has uenæ lacito humor aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulas ea abundant, & ob id moliores & fungosæ admodum, neq; ita inueniæ continue reddituunt, & illum tonum non amplius feruentes, neq; amplius duriusculo illas sufficiunt adipe, lensem flaccescunt & propendunt. Vrènum nunquam eo pertenuunt rariatis, ut deuoratorum à muliere pilum in le (uti Arisotetelis est tentatio) recipenter, & pilari morbo, Græcis πρωτότονος nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium est, per tot angiportus tenuesq; anfractus ab ore in mammillas pilum nequaq; duci posse, etiam si illæ mammilla, quæ in ipsarum confiteretur uenis, amplexuræ essent. Est enim id Arisotetelis commentum, ipsi ab anu quapiam perfusum. Quancum fortassis, ut in renibus urinarij meatus bus, quid pili similes in mammillis progeni possent, non omni ex parte uideatur absolu. Cutis ma-
mille obducta, reliqua thoracis cuti congruit: mammilla enim substantia, ut reliquo adipi, con-
nascitur, pariterq; inibi crassa est. Attributum orbiculatum ad papillam nigricat, circulumque consti-
tuuit, qui q; Græcis nuncupatur, pertinacis maximæ in mammilla glandi connascitur, uelut
plurium nervorum, & tenuiorum uenarum instar fibrarum albicanter interuentu. Quinetiam
cutis hic interdum tenuior quam albi evadit, fungosæ quippiam, ut & papilla, adipiscens.
Huius namq; substantia peniæ substantia accedit, hoc est neruae quodammodo cuti intus spon-
gia substantia oppleret, que dirigit ac uicissim laxari non minus quam penis apta, & parson-
tu prædicta est. Obscuri illi tenuesq; nervi ac profus fibrae modo albicanter, in papillam perti-
nentes meatus uenarum surculi sunt, multipliæ ferri inter glandulas excurrentes. Venæ porrò ma-
millis exporrētæ, à tricipiti plurimum pendentes. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem
egregia, ramum insignem in musculos pectori superstratos, & pectoris cutem impamigat de-
mum mammillam deponit. Quæ etiam elatiorem capsula fedem, & summum humerum impletant uenæ, deorum in plurimæ mulieribus ante sectionem conspicuæ surculos in mammilla cu-
tem ipsamq; mammillam deriuant. Apparet namque crebro mammillarum cutis uenæ in multis
mulieribus, & potissimum q; aliquando lacarunt, insigines, subuertentes, & errabundo duciunt,
ut in sura & in cubiti interna fede, aut in réporibus, tortuoso incedentes. Porro uenæ mammillarum
à tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atq; priores, sed in mammillarum sub-
stantiam peniæ excurrent, arterijs concomitante perquam gracilibus. Hæc namq; usq; ger-
minant uenæ, ac arteria à iugulo deorum sub pectoris ostiæ exprogrebat, & inter cartilaginem
interualla ramos pectori in cibentibus musculis & hinc mammillis diffundentes. Atq; hæc pecto-
riæ sunt uenæ in constructione mammillarum animaduertende, quandoquidem harum in-
teruentu uterum cum mammillis consorts legi afficiunt. Hæc namque mammillarum uenæ & ar-
terias (si modo que illis dispergantur) à iugulo, ut in uenarum & arteriarum serie docu-
mus, pronatae, eos que quoq; diximus ramos per cartilaginem interualla germinantes, deor-
sum sub pectoris ossis lateribus prorepunt, atque thorace excidentes, super anterioriem pe-
ritonacem transversumque abdominis musculorum fedem rectis musculis exproprietum
horum posteriori fedim innate, frequentesque lobos, donec ad medium illorum longitudi-
nis deuenient, hic illuc utrobique emittentes. Porro hæc iuxta umbilici fedem alias uenæ
& item arterias sub rectis musculis sursum conffidentes operiuntur, atque cum illarum ra-
mis ita implicantur, ac si utriusque manus digitorum apices edirentur, non autem ex latere una
commicunt, ac si utriusque manus digitorum apices edirentur, non autem ex latere una
commicunt. Hæc usq; sursum potentia ea demum sunt, qua à grandioribus caue & arte-
ria truncis per inguina crus acceſſuris principium assumeret, in tertio libro commemoramus.
Quæ & si ad eadem cum uterum petebutus uenis radix non enascatur, adeo ta-
men utero accumbunt, uicinaq; sunt, ut qui hinc in uteri uenis coaceretur sanguis, illis
uasis excipi, sursumque ferri posse credatur, aut suis oculis sanguinem à descendentibus sub-
pecto.

*Libro 7. El*florilegium de ani-*
*mabus.**

Papille sub-
flanata.

Venarum ma-
mellum pecto-
riæ fræta.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verum hac ad uenarū & arteriarū in tertio libro traditū seriem spectat, quae in praesenti uenit adeunda, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quae sub pectoris osse porrigitur, in mammillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nervi mamillarum ab illis pendit, qui subditis musculis exporrigitur, neq; aliter hi in mammilarum quam reliquias thoracis cutem deriuantur, præter unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosq; furculos ipsi offert. Quād uero singula primario mammilarum munere idonea rerū Opifex iustissimè fabrificeret, intelliges, si scorfulum unumquodq; suo usui adhibueris. Ac precipuum quidem mammilarum officium in omnibus animalibus que animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato fecuti alimentum præparare: quemadmodum uter munus est femen concepire, fecutum que tantisper dum absoluatur continere. Non autem in hoc præcipue, quanquam in quarto de Animalium paribus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundarij, aut illis abiente Natura ad lacitis generationem, & ad ipsum continent facient. Quandoquidem plororum animalium & uirorum puerorum que mammile ad lacitis primo generationem, dem uero ex positiu, quem non solum in homine commodium, sed & necessarium in pectori obtinuerunt, cordi uelut propaginatum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque aliqui animali ad generationem nondum apto mammile exurgant, sed ueluti note cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carnem membranam pinguedine deficiunt, duntaxat in illis habentur sunt, certum est, eas primò non propugnacili uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mammile neque copiosiorem adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propaginata illis quibus incubunt organis merito dicentur. Ad hæc, si quod incrementum in uris mammili recipere apparent, & quasi alterius cōmodi causa, quād note cuiusdam habenda sunt, id illis magna ex parte prouenit per aō anno bis septimo, quum primum genitale semen ferre ac pueribus inceptum, ut stirpes femen laturas primitum florcrenuim, adē fāne ut lacitis gratia potius quam propaginata intumescere, effeminateores que ipsi mammillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per fuctum frequentiorem vel multū prodigie, Aristoteles ipse assert, & nos quoq; non femel id conspeximus: uerū hoc potissimum accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammili redduntur conpecciores, præcipue si humidiiores, iuiores, neq; amplis uenis sunt, corum que ipsorum ijs magis qui uiri quam candidi sunt. Quod uero mammili homini, quemadmodum & finie, in pectori collocentur, non ita autem exteris; præter hoc quod brachiorum manuum que operationes non impedit, latum que peitus, neque ut reliqua ferē animalia in acutum promittē ha beat, mulier puerum lactans abundē indicat, nobis que in illo officio uariorū coniecturis colligere promptissimum est, mammillis commodiorem regionem sefili animali & manibus uistro (ut in ter ueneris præter eam ulum) anteriori thoraci regioni nullam excoigari posse. Nam hic si tuis lacitis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundantia mammillarum cordis propaginatum & uallum quoddam censi possunt, homini imprimis pectus exprorecturo, neque solo ceterorum ferē animalium modo humi redinatur. Deinde & situs hic reciprocum quandū calorem (qui tam magis necessarius ventriculo & intestinis suis est) cordi retribuit. Mamillæ enim lanei penicilli, aut ueftis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde caloris officina prius excalefacta calorem illum reprimēdo tegendoq; reuerberant. Item, cordis thoracis cōtinuum motum, cordisq; inexpugnabilem calorem ad lacitis generationem plurimi conferre, qui concoctionis alterationisq; naturam perspectam habet, abq; negotio colligit. Porro mammillas homini clatus, ceteris uero animalibus humilius ex Aristotelis & Galeni aliorūq; philosophorum & medicorum suffragiis collocata est propter aliam, aut ut ipsi dicunt, excrementum quod in lac conuertendum erat, penurianum: nō omnime parte fanum esse arbitror. Primum enim huc copum dirigunt, quod fecutus in utero inferioris corporis partis excrementum fanguinem in nutritum affluit, mammilla uero ad lacitis generationem fanguinem præcipue superioris partis. Dein adiicitur, homini in extiori parte mammillas reponi, ceteris autem animalibus non item, quod his superioris partis excrementum in cornua & ierbis, fecus multo quam mulieri absurmetur. Quād uero cerui, equa, eiusq; generis animāta uenis quā à iugulo deorsum sub pectori feruntur magis ac homines carent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum fanguis minus quam mulieri possit transfluit: & non multo plus mulieri, depilatis alias omnino, excrementum in longissimos capitis crines, quam alijs animalibus in cornua & ierbis pro proportione deperiret. Sed profecto hac Aristotelis ratio illi correspondet, qua in-

Mamillæ
uerba de du-
canteur.

*Ad amillarū
mamillā & offi-
ciū, ipsarūq;
constructionis
ratio.*

Situs ratio.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerò ac audacter medici & philosophi soluant, quum inter reliquias huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mulier, & forte equa, menstruo laborent fanguine, interrogant, ac intrepide uulgo impONENTES aſ ferunt, alij sceminei sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruum purgationem absumi: in muliere uero, utpote luxi ac depili, singulis menfibus defluere, quasi uero non frequentioribus & procerioribus plumis gallus quam gallina, & in reliquo animalium grege masculi magis quam femella ornarentur: deinde illi solidiores maiores que ungues, & crista (qua aues ornantur) longè proceriores maioremque obtinenter. Ac denique si leo non hisfutor leona esset, & ampliori longiori que cauda & iuba equis quam equa, & in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quam cornutum frequentia, & proceritate, nulla plane effet differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, quia sponsa apud nostras crines, acrum medicaminum ui, italarum more haudquequam credentes, uelut chlamyde obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos saepe etiam mole superaret. Verum haec alio spectant: quemadmodum & illud, cur mammillæ mulieribus maiores quam uiris obtigerunt, a proinde reliquam confectionis mammilarum rationem aggrediamur. His forma exterioris rotunda, ut minus iniurias efflent obnoxiae, perquam idonea luit: intus uero ea parte qua pectori committuntur, planas latas que merito illas fecit Natura, ut firma niterentur bafi. Teneram quoque & prominentem meritò adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero que infantis osculo indentam, is confessim labijs molliusculis constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buccas contrahens lac attrahat, deinde in flar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine interim eductus, propellat. Ut uero in illo suctu papilla turgidior procerior & quam alii dum minime opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quae & laxari concideat, & rufus à suau contactu intumescere erigi queidonea censeretur. Papilla autem seni exactioni, & neruorum surculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus effet affinitas. Ut enim illis ad uenereum congressum generis que propagationem, illecebram ac uoluptratem indidit Natura: sic quoque & überibus, & potillimum papillis, ut in lucem iam editus fecerit tenero & nondum dentato ori papillam lubentius mater titillandam pruriendam que inderet, ac fugendam officeret. Mamillarum uero glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperie, ut in uenis adductum fanguinem in lac familiare hominis alimentum conuerte concoquere possit. Venæ etiam non minor industria ex remotis longisque partibus multis anfractibus, ut latus melius mamillis prepararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessaria atque utiliter accidit. Nec essari quidem, quoniamque & si secus Galeno uisum sit succinctiori quam nunc uia uenae mamillis non potuerint deduci. Quo pacto enim, quælo, à uena causa, quæ inter septum transuerterunt & cordis auriculam nulla suffulta basi uena qua piam recte a sursum inter costarum intervalla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commode de duceretur: Primū enim non ut reliquias causa uenae caudex, hæc crastam fieri oportuit, ac proinde de fusse in uulnus, nec cartilaginum intervalla tantum uenam in demnum admisissent, sed conti nuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus illico diuelleretur, latusque eruptione pericolo homines semper suffident obnoxii. Verum exacta uenarum inter distane candum ductus consideratio facile arguente est, neq; ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas surculos cōmodius quam nunc posse porrigit, multoq; minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi haec pectoris ossis summum contingunt. Quis uero in flexionum & erratis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum uetus sit, uenae ac arteria femininalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porrò ualeat ut in eum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enaseruntur, congregatus, is demum pernoicit, qui ex Aristotele lacis generatione usumque & lacis ad tencrum adhuc infante alendum, necessitatē perdidicit. Primū enim inter mamillas & uteri mirificum esse consenserit, præterea quod simul cum utero mamillæ exurgunt, quotidiana in abortibus, & quæ secunda ualitudine fecundus fruatur, experientia erudit. Nec id profectio iniuria, quæ ad unius opus conficiendū uterū & mamillas coparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea dissimus, ad semē cōcipiendū, absoluendū fecerit: mamillas uero, ad fecundū in luce prodiū alendū. Atq; hæc sane cōsiderat legē uenarū arteriarū quæ mutuus congregatus ductusq; efficiunt, que necessaria est, ut quidam fecundus in utero augere etiformatur, illi soli alimentū ex utrīq; suppedita, tu uenae deriuēt: ubi uero in luce editus fuerit, totū id rursum mamillæ influat. Vnde euā fieri non potest, ut simul & mēles probē defluat, & mulier laetet. Alterū namq; membrū semper siccet, duū sanguis in alterū declinat, deferturq;. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re fluxus

Formæ ratio-

*Papille com
fluvialium &
tus substan
tie enuclea
tio.*

*Veniū claus
mills commun
vionis ratio.
Lth. 4. de Ge
neratione ani
malium cap. 8.*

fig. 55.
inter Dier
coll.

fig. 56.
ib. 3. n.

fluxus priusquam parit, iam diu ad hunc modum incipit. Antequam mulier conceperit, & floridæ tam sit ætatis, sanguis ille singulis menses profluit; ex quo fecundus, ubi mulier conceperit, alimen tum allicit. Ceterum uenæ insidem ad uteri latera constitutæ, tam latæ, tamq; prolixæ frequentesq; ac sanguine turgidæ sunt, ut et formatum iam foetum, & augmento duntasat indigentem temporis successu affatim enuriant, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, alio regurgitat, regionem querentes, in quem commode transmigret. Commoda autem regio sunt (led ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsi uenæ) uenæ secundum rectos abdominis musculos sursum confidentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorum excurrunt, illæ namque sanguinem in has deponunt, & lac menibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus assertus, uterū uenæ in quo superfluum id reponant, nullam communio regionem habent, salsum est, nisi diuinæ cuīdam ac peculiari operationi tantum munus aferbamus. Venæ enim quæ in crux pertinent am pliores, & rectæ magis deorumq; protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterū non gerit, per uteri uenas sanguis abundans menstruarum purgatione modo efflueret posset. Et adhuc nimis veritati consonum est, uentris in utero genitibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mammulas influxum quicquam auxiliari, nam lucentillimè recti abdominis musculi, dum facta recindimus animalia, compresi, admodumq; latiores redidi, mirum Naturæ opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuius proximæ subditæ, siue eas quæ rectis exproprigitūmusculis, crafror ille sanguis per comprefias angustasq; uenas, & etiam plus quam non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum uero fermo plus sat iscreceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perfrinximus organorum dilectionem quam ac curatissime subiungere.

*QVONAM PACTO ANATOMEN AG
gredi conueniat, & triuatum omnium que hoc libro commemorantur
partium administrandi ratio. Caput XIX.*

o c Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum libens ita accōmodare, ut singula capita eorum organorū quæ suis libris tractantur secundi artificiam sic persequerentur, ac si quis hæc duxat, taxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare propoſueret. Deinde ea Capita ita uelut descripta, ut si simul nixa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secundi artificium complectētis: quo quis probet in Anatomie uersatus, apud studiosos in publica sectione uti posset. Quanquam enim priuatam & inter paucos exhibant sectionem, publicè preferendam nemō ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoq; minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota & sectionem aggredetur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiis sumptuose experitandam duo, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocet, si quando in cadaver incident, proprijs manus administrationem accurate obcant, & studia in iuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiae partem debitè ample xentur: idq; postillum in nostra huic sculi felicitate, quando unā cum ceteris disciplinis, Anatomie prorsus sopita, eoufū promoverit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademq; hyeme & Patruj & Bononiae in a spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggredius sim, quo praeles septem libros digelli. Primum enim adhuc studiolorum & mea opera uariorum hominum femur ac iuuenum, mulierem & uirorum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotq; aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumq; seu corum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unā absoluti, mos omnium muscularum & ligamentorum pariter, ac omnium quæ secundo perractantur libro, fabricam perfectus sum: prior lectione studiolorum admonens, quo nam loco Galenus eos quos sequenti lectione ostenturus erant muscularos describeret, atque quum longius duxisset Galeni uerba prelegere, ante lectionem, ipsius sententia semper recensui, ac postmodum hominem & canem, & quum obigit, simiam in omnium præsentia secui, seculò omnia uti à me describuntur commōstrans. Absoluta muscularum historia, in eodem corpore in quo illas administrateram, uisera, & quæ uulgò in tribus ventribus cōtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorū animos ad uenarum, arteriarum & nervorum disciplinam hac ratione parans, qua ante muscularum doctrinam offa aggredior, ut felicet uenas postmodum, arterias & nervos commodius in alio

Ordo in
matrone docen-
de obseruan-
das.

corpo tunc pertractarē, ac pariter in codem quæ ad interiora spectabat ad aīnūssim absoluērem, ante sc̄tarum partium ostensionem carum fabricam ad eum modum semper docens, quo illam his libris cōmemorare adiūfus sum. Quo autē modo quis h̄c omnia obiturus sit, partim in primo & secundo recenti, partim uero hoc capite & in calce subsequentium librorum compleſtar. In primo enim libro oſſium parandorū rationem, in secundo autem muſculorū difſcandi in uno corpore methodum perquebar. At hic me negocio ita accingam, ut etiam h̄c omnia in uno tantū caduere, si modo in corporum penuria id opus efflet, adiūſtrare quæ: ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadateribus perſicias; quod longe etiā est cōſtūfili-
mum, ne corundem organoru partium ueſeris interturbetur, ac uenas qui muſculi oſtenduntur, aut quum neroſis træſas, muſculos explicare tenaris. Corpus itaq; publice ſectioni adhiberi conuenit, in ſuo ſexu quam temperatiſſimum, & aetatis medie, ut ad hoc tanquam ad Poſtūli ſtatua alia corpora poſſis colerre. In priuatim autem ſectionibus, quæ crebriſſe accidit, utile erit quoduis aggredi, ut cuiuſmodi id quoque fit expendas, corporumq; diſferentiā, que ramq; multorum morborū naturam aſſequaris. Theatrum porrò ac menſum cui cadauerū imponetur, ea ratione confici curabis, qua han tibi commoditym, illud uero excipiens ſpecia toribus aptius fore duxeris.^a Inſtrumenta autē operi adhibenda, in ſecundo libro utrūq; recenſui. Quim itaq; in uno corpore omnia abſoluere neceffum eft, neq; feriat, ut in hiſ libris docemus, singula pertractare liceat, de corporis humani fabrice cognitionis dignitate & uſu quādam, ſi uiliuſ fuerit, leuiter preſentis ſclecto prefaberis, uix enim hodie illa eft Academia, que non unum atq; alterū habeat, quod dilectione ſemper utilissimum adhibeatur. Cadauer autē ipſum poſtquam hominem à ceteris animalibus diſſimilariſ, in caput, corporis trunca, manus & crura, oratione diuides, aut tres ipſius ſedes uel uitores conſtitues, quæ ſingulare ſingulis fecundum Platoniſ præcipue ſentientiam dicantur animis, atque hiſ ſedibus & generationis organis poſtmodum manus cruraq; adiiciuntur. Mox libeſit accutius corpus diſtingue, & exte-riorum partium nomenclaturam studioſe reſerſe, quam ex uarijs Galeni & Aristoteli locis, deinde collectum ab autore Introducotorij ſeu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs pleriq; Geor-
gio Valla petes: quanquam & ego paſſim in primo libro Oſſium nomina perlitrigenſ, carum uocum non pincetandam ſupellectilem collegem, nomina enim ſuperficieſ ſedibus indita, etiā oſſibus ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadauere ſicut oſſium delinquentia in ſua ſede pinxi, quo ita aptius idem nomen oſſi partiū quam os occupat accōmodatum oſtendere. His nomenclaturis adiecte partiū diſferentiā, eis in ſimilares ac in ſtrumentariā ſub diuidentiē, atq; hic uile fuerit cōmemorare, quæ nam partes in harum illarum ueclafem reponantur, nō neglecia cōmuni cuiuſq; partiſ decriptione: quan & hic noſter labor affatim fuggeret, ſi mo-
dino ſingulare decriptione in ſuis locis requirere non grauaberis. Partium nanq; enarrationes ab ipſiarum decriptione ferè auſpicatus ſum, uti etiā inter diſſeſcandum cōſueui, quā ſeriatim omnia aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā oſtendere conor: quod etiā nuq; accepto can, aut agno, aut alio quoq; paratu faſi nō abſq; ſpectantium uſu praefiteris: ſi modō quid os, cartilago, fibra, ligamentū, adeps, caro, glādium corpus, deinde quid muſculi, enervatio ſeu tēdo, aliq; muſculi partes, uena, arteria, & neroſi ſint, lubeat docere, ac mox quo paſto ma-
gis in ſtrumentariā partes coſciantur oſtendere, hec enim nō inopportune generatim, uti dicebā, in animali quoq; (nehominius corpus hac occaſione uicies) cōmonſtrātur, quā minus carum partiū ignoratiā in cuiuſq; membris in ſtrumentariā enarratione ſpectatorē remoretur, & ipſenarrationis leſi cogariſ interrupere. Porrò diſferentias, quæ inter enarrandum à partiū uſu, ut quid quædā ad uitā, alia ad ſpeciē fuſcēſionē, alia ad bene uiuentū faciant, aliq; eius generis diſfe rentiae, quæ huc quā plurimae referriri poſſunt, in preſentia neutiquā propositū illi recentere, quod huiusmodi paſſim in ſingulare partiū capitibus ſatis prolixē doceat, quodq; hic ſectionis rationē mihi explicandi potius q̄ illum in cathedra circa partiū cognitionē, ac ex aliorū libris duntaxat philolophandi modum cōmemorandi aſſumpſerim. Illā itaq; aggressiſſimus, ſtudiorū ſodalibus poſtū quām miniftris, qui ſcāntē adiuuent, adhibitis, acutiori nouacula orbicularē ſectionē ſecundū umbilicū adeo profundi duces, ut cutem penetreret, dein à media pectoris oſſis longitudine rectā ſectionē ad umbilicū uſq; molieriſ, & ab infima umbilicī fedē perges ad pu-
bis uſq; mediū uirilis membrī (ſi modō uiri cadauer ad manū ſit) radicem cōringē: aut, ſi mulie-
ris corpus ſcas, quoq; pubis oſſis fedē inter uulue ceroticis colliculos ſuperaueris, ut ſcilect
a peſtore ad pubē uſq;, una quaſi lectio (integro interim umbilico) pertingat. Poſt hāc, utrinq;
ad umbilicī laterē ſectionē trāſuerſim ad lūbos uſq; duces, id interim ſtudes, ut ſolū cuſe pertun-
das, quod in homine, et poſtū ſi obſerueris, faciū non adeoſ elardui, quād adipiſ crafties,
ne carnosam uitiae membranā, prompte remoretur. Factis hunc in modū ſectionib; cutis an-
gulum

*Cuiuſmodi
corpoſ ſectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.*

*Quam in uno
corpore om-
nes partes
junt offencia-
re, & a quib; u-
tratuſ ipſa
tachanda.*

*Cutis, evi-
cie, adiūfis, &
carneſ ſe-
menta in ab-
ſtratione.*

*a Bononia
& Parma
tār pār-
mas, que
ex amīda
parte, ba-
ut libri
fron pro-
pōnt.
b ſig cap. 7
libri.*

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexter est, hamulo, aut summis sinistræ manus ungubus attollito, acutissimâ nouata cutem ab adipice fecerente re studeo. Vbi cutis portunculam liberauerit, hac sinistra manu eleuata, reiecto hamulo, paulatim cedem ad mammillas usque uestris doris transuersis sectionibus proxime ad cutem factis, ab adipice diuiditis. Hic abdominis thoracis pars parte à cute nudata, reliqua tres pari modo sunt detegenda; ac cutis & cuticula (*τριχοποδία* Græci vocant) natura unius inquirenta, que in cuide quidem aliò negotio sibi offert: cuticula uestro non nisi illam ardentes candele, quam cuti adhibeas, ut uscille modo à cute abscidere cogas. Cum cute deinceps & unius ipsa secundum abdominis regionem, & ab inos fursum & a peccato deorsum excurrentibus adipice quoque examinata, si hoc homo (uti ferre solent omnes diuturniori morbo non enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipice liberasti, à carnosâ membrana feungens, quod fane nisi accutum nouacula nuncquam aptè confercis. Si uero maclentius obtigerit corpus, adipem carnosa membrana adhaerere sine, adeps enim tunc quod nullam obtineat castitatem, quo minus carnosioris membrana natura in corporeum ueniat, nihil impedit. Ut cumque feceris, siue adipem abraseris, siue adnatam membranam reliqueris, nifdem per membranam ductis sectionibus, quas a peccato ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute facienda retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt feriatim eleuandi, & ipsa membrana retuliori si libeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda, ut iam sim cum magna thoracis pars uniuersum abdomen cute adipice & carnosiori membrana detectum occurra. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subin de sum agressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi pum, & carnosa membranam examinare, & à reliquo abdominis fede cutem simul cum adipice & membrana abscuello artificio lanitorum ritu auellere. Verum de harum partium natura, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq; libro rationem qua optima abdominis musculos, qui utrinque quatuor fuit, aggrediaris, & peritonæum nudes, qui cum duplice ratione abdominis musculos dicrem refecando, in uno quidem latere sectione ab abdominis medio uestris musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis musculos oblique descendens, ab ascende oblique auerterit, mox is à recto & transversum disto abdominis musculo, deinde rectus à transuerso, recti interim infertione à costarum cartilaginibus liberata. Alteram sectionem à lateribus abdominis medium facienda præcepit, qua etiam oblique descendens ab oblique ascendentem auerterit, & deinde hunc ascendentem à transuerso, & rectum insuper à transuerso, & postrem transuersum à peritonæo liberat, sectionis uidelicet ferie ab abdominis medium deducta. Ac proinde si feriatim singula in uno corpore offendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratione petenda uenit, que nunc prosequar precedens. In hac etiam priuatum *uenarum* & *arteriarum* & *neruorum* series est examineanda, tenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione superum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uestris umbilici sedem continentur, & cas quoque a peccato huc quoque contendunt, & in proximas fedes quemadmodum illæ furculos utrobique deriuant: neruorum autem ab illis productorū, qui costarum spuriarum interalias offeruntur, & à lumborum vertebris ad abdominis musculos (ut suo loco comprehenduntur) uarii disperantur. Cæterum transuersi musculos undecunque à peritonæo liberantur, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obicitur, omni enim ex parte euadit conspicua, praterquam quæ septo transuerso obniscitur, & quæ ex vertebris & ossibus facio originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmus est, quam ut leuina, gocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio peritonæum datum adhuc integrum est, ad spinam iuxta à subditis illi musculis, & nonnulli quoque à carnis septi fede liberetur, & sphæram planè oblongam referat. Porro si minori negotio peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissime, si postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum feueris, id à carnosâ leptâ parte tuis digitis, cultri uice lensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perreseris, ab uniuerso ventriculare corpore ad omentum *utique* membranas, deinde & à eis corris gibbo peritonæum auctiles, difessis quod nam pacto id illis organis tunicas inuolucrâ offert. Postquam diligenter peritonæum exterus cum suis foraminibus, unis, arteriis, neruosis perpendens, nouacula aut cultello à finistro mucronante cartilaginem latere deorsum ad sinistram utique umbilicis sedem sectione in peritonæo ducenta est, mente adhibita, ne altius cultello impacto quicquam subditum uulneres. Hinc ab umbilico candem sectionem modicè finistrorum inclinantem ad pu-

*Venarum per
abdominis re-
gionem inter
citem et cap-
itam membra
nam excutit
zium.*

Ocio abdominalis musculorum.

*Venarum, ar-
teriarum, ner-
vorum per ab-
dominis muscu-
los repenteum,*

*Peritonaei à
partibus ex-
trinsecus ipse
commisso liber
ratio.*

*Apertio pe
ritonae, et una
usorum umbi
lici administra
tio;*

bis usque os (ut aliquo interualllo ab ipsius medio in sinistrum latus deviet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonaei parte directo umbilici sectionem uerius sinistrum ille molieris, & superiore eius peritonaei partem ad costas, inferiorem uero uerius coxam reflectes. Leuata autem nunc surlumq[ue] non nihil reuoluta, seu dextrorum inuera peritonaei dextra parte, uenae ex umbilico in icur pertinenti animu ad hibebis, qua potius fumi multo adipere oblitio, quam uenae responderet. Hanc quia iceri proxima est, & ubi duntaxat a peritoneo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonem iniecio, transuersis sectionibus eam ad umbilicum senfir accedens a peritoneo diuides. Quo quum peruerteris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad illa usq[ue] sectionem in peritoneo duces, eam peritonaei partem, que nun libera est, super dextri lateris costas reflectes. Ceterum iam adhuc una peritonaei pars, que in dextro latere inferior est, umbilico cōnata manet, nondum ue libera penderet, quare ut & hanc liberas, neq[ue] aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, seccio in hanc peritonaei partem ad pubis usq[ue] os facienda est, qua digitorum ali, quo latitudine a pubis oſſium commissura in dextrum declinet. Inuera modò peritonaei partcula, qua triangulis adhuc ab umbilico ad pubis os uerisca fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonaei parti interioris adnatii uisuntur, qui studiole cul-
tello acutiorib[us] ea sunt diuidendi, ipsi q[ue] funiculi inuicem attente dirimendi ueniunt, ne in ho-
mine uerius pubis ossa innum[er]a liberè sectione producens, uerisca fundum vulneres. Homi
nis namque uerisca, eo quod tota anteriori sede peritoneo connascatur, multa q[ue] pinguedine ob-
ducatur, ita ruditibus imponit, ut hic uesciam repont ignorent, uesciam querentes, que ipsi in
hominibus perinde atque in bobus & canibus occurat. Quum itaq[ue] haec non occitanter exper-
deris, medium funiculum uerisca fundi medio innasci, & nulquam a peritoneo abscedere ob-
seruabis: reliquias autem duos secundum uerisca latera deorsum, penitusq[ue] ad arterias per pu-
bis oſſium foramina in crura delapfuras porrigit conspicies, modo eos a peritoneo acutiori cul-
tello ad illorum usq[ue] in sectionem liberare non pigear. Meatis funiculus, meatus est, quo e[st] uerisca,
qui uero gerimur, urina in mediis fetus tunicis, qua a carcinius specie nomen inuenit,
excernitur. Reliqui autem duo, arteriae sunt, quibus naturalis fœtus calor recreatur. V erum neq[ue]
haec tria corpora, neq[ue] id quod iceri in inferius, ullam nunc cauitate habere uidebuntur, sed pla-
ne emorta arida & multo adipere enutrita apparebunt. Vnde etiā alios Anatomes latuerunt
proceres, ea omnino aboliri natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, afferen-
tes. Ceterū postea uenae ab umbilico iceri insertae implantationē sedulo in spexeris, integrum
est, eam cum umbilico, quem haec tenet, deinde & tres alios funiculos refecare, animad-
uerisq[ue] peritonaei ad uerisca fundum connexu[m] sectionem ad omentum cōfères. Reliqua enim
qua in peritoneo adhuc uidenda superfunt, nisi paulatim organa hoc obcircita abfluerint, ui-
dere nequies. Porro priusquam aliquid loco dimoucas, omentum situs uenit obseruandus, num
felicit ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simiis, ad pubem usq[ue] id sub uerisca
posteriori sed, exporrigitur: an uero (ut frequentius obseruatur) uerius sinistrum latus reuo-
lutm, surlumq[ue] etiam supra medias intestinorum sedem contractum occurrit. Si postrem
illud inueneris, utraque manu humilius omentum extremitate modice eleuabis, ac sensim equa-
liter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usq[ue] os obtendes, ita enim quantum
sit, quodq[ue] interdum ad inguinā & scrotum & inter uescicam & uteri ceruicem deuolum possit,
condic'es. V erò om̄eti ad colum intestinū, quia uentriculo id exporrigitur, connexū cernas,
duabus rursus manibus humiliore omentum finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam
aliqua ex parte inferiore omenti membranæ partem, quia uelut ex tercia collu intefinsti tunica
enalcit, a colo diflectes, omentum quām polliſ maximē pectori obtendito, ac intestinorum
situm summa qua poteris industria solis utens manibus intefigato, & primum anteaquam
alicuius intefinsti locum perturbes, ipsa ut eleuata iam omento spectanda offerit, ad amulsum
contemplaberis. ut quī cuiusq[ue] intefinsti ducitū didiceris, cui peritonaei regioni unumquodq[ue]
uincinus sit, in medicamentorum usi & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Similatim
igitur id accurate neq[ue] obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intefinsti quā id of-
fis facri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intefinsta leuiter in dextrum
deprimes, non quidem omnia, sed corū partem que dextra manu quām a recto confundes,
in progressu erit uincinor. Ad hunc itaq[ue] modum sinistra dextra famulat, a recto intefinsto sen-
sim dextram colo admouebis, atque secundum ipsius ductum revolutionesq[ue] ad sinistrum renis
sedem, hinc ad liem & fundum uetriculi pertinges, quod quum peruerteris, murato manu
ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uero tenuia intefinsta in sinistrum mo-
dicē depellenda, quoq[ue] omnē fundi uetriculi sedem, icurq[ue] superaucris, & colum sub dextri

11.1.1.1.1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

A. 1. 1. 1. 1. 1.

B. 1. 1. 1. 1. 1.

C. 1. 1. 1. 1. 1.

D. 1. 1. 1. 1. 1.

E. 1. 1. 1. 1. 1.

F. 1. 1. 1. 1. 1.

G. 1. 1. 1. 1. 1.

H. 1. 1. 1. 1. 1.

I. 1. 1. 1. 1. 1.

J. 1. 1. 1. 1. 1.

K. 1. 1. 1. 1. 1.

L. 1. 1. 1. 1. 1.

M. 1. 1. 1. 1. 1.

N. 1. 1. 1. 1. 1.

O. 1. 1. 1. 1. 1.

P. 1. 1. 1. 1. 1.

Q. 1. 1. 1. 1. 1.

R. 1. 1. 1. 1. 1.

S. 1. 1. 1. 1. 1.

T. 1. 1. 1. 1. 1.

U. 1. 1. 1. 1. 1.

V. 1. 1. 1. 1. 1.

W. 1. 1. 1. 1. 1.

X. 1. 1. 1. 1. 1.

Y. 1. 1. 1. 1. 1.

Z. 1. 1. 1. 1. 1.

rent regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modice fubeleabis, ac cœci intestini situ, formaq; similiter obliterata, manu dextra simul cum finistra apprehebes, & utrūq; manibus fibi proximis, ijsdemq; ab intestinis nunquam remotis, a colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longe est facilissimum, usque dum peruenieris ad ieiuni principium, quā sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum, duodenū continuatur. Quapropter ut uniuersis intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complectetis, finistrā uero inter iecur & dextram ventriculi sedem intruens, duodenū intestini inquirens principium: quod ubi inuenieris, deorsumq; secundūm ipsius ductum defensoris, ieiuni intestini principium, & que illi proxima est pars, quamq; dextra adhuc amplectetis, etiam innoteſci. Si modò lobet (quod & faciendum maxime confuso) poteris ad ieiuni ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & a colo ad rectum contrario ductu intestini ſitum ſecundo examinare, nulla interim (ne quid vulnus) facia auſtione. Perpenſo intestinorum ſitu, ac ijs utcunq; in ſuum locum reponitis, omentum rufum intestinis eft obuolum, uentriculiq; iecoris & lienis ſitus uenit examinandus. Primum itaq; inter ſeptrū transuerſum & iecoris gibbum, manum inſeres, ut illius gibbum ligamenta in cōſpectu ueniant, ac quo nam paſto ex p̄cipio iecoris ligamento tenui ipsius inuolucrum naſcatur intuicaris, manum transuerſum hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi laetus ſinistrā manum, dextram uero inter ſeptrū & latus uentriculi ſinistrum impones, paulatimq; in uitium adducis manibus, ad uentriculi ſuperius orificium accedes, quod in conſpetu ueniet, si modo iecur ſinistra ſursum non nihil protruleris, & dextera uentriculi corpus de orium comprefleris, atque una eademq; opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius ſitum obierit examinandus. Prater hanc, ea quoque operatio uentriculi ſedem etiam accuratē cōmonſtrabit, dummo hinc inde, nunc iecur furfum trudens, nunc uentriculum deprimit, manus ducere non detrectes. Lienis porro fedem adiuenias, fi inter ſinistrū uentriculi latus & ſeptrū transuerſum, ſinistrā manu immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hāc excurrente, in dextrum latus attraxeris: ſiquidem tun lienis ſuperius & dimidium ipsius caui latus ſeſe uifui oſterunt, efti dextram manum inter lienem & ſeptrū transuerſum medianam immiseris, lienemq; modice eleuatis uerſus uentriculum protruferis, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamē haec omnia leuiorū negoſio conficias, nō erit inutile interdum aliquod coſtarum interuallum arctio uulnere ad thoracis uſque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, ſeptrum transuerſum deorum concidens inſigniter flaccidit, quantumvis etiam ucheinanter ante tenum, furfumq; atrahim, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem furſum duxerit, diſſicileq; horum infiſionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ in uitium ſunt dirimēda, quod ſit, ſi dextram omento ſubieceris, haecq; inferiorem membrañam, ſinistra uero manu ſuperiorem apprehendere, trahereq; ſtudueris, haec enim ocyus in uitium dirimuntur, marſupij, ſi faculi ſpeciem commonontrantes: qua uifa, in uitium membranaſ adeo dueſles, ut aliſi lacertentur, commodeq; manum in illarum amplitudinem inſeras, & utrinq; in lateribus, & humiliori omenti fine ſuperiorē membranam ab inferiori diſcerpas. Lam inferiorē membranam intestini exporſas ſinire conuenit, & ſuperiorē adeo pectori ſupertendere, ut elatiu uentriculum eftua ſede eleuet, quod ſi ſo ſuccelerit, ſodalis manu id ſacias oportet, ut cōmodē inferioris omenti membranam exortus, quaq; per ipsum ſeruit organa in conſpectu uenientia: ac diſcas pariter, quo nam paſto haec in hominibus colo intestino melen terij uice ſit, tota ea ſed, quā colum uentriculi fundo attēditur. In haec enim membrana ubi uentriculo ſubflerinitur, minor portio uenae tricus ferri, fuoſq; in quos digeruntur ramos educere, ap parebit. Deinde preter truncū conſpiciet arteria, que lieni, uentriculo, iecori, bilis ueticulae, & ipsi demum omento furculos deruit, ſi quoque & arteria radix, que ſuperiori ſede melen terij diſeminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis ſoliculo, & dextri fundi uentriculi ſedi, & haec quoque partē omento ſpargitur, ſinistra uero lieni & ſinistri fundi uentriculi ſedi, ipsiſq; dextre omenti parti diſtribuitur, & ante haec omnia in humiliori omenti membraña, quā uentriculo ſubiacet, corpus glandulosum, uaforum & neruorū ſeriem muniens certiuit. Hece obiter, neque illo adhibito cultro in praefentia ſunt intuēda, manibus tamen ſummiq; digitis superior om̄eti pars diligenter eti inquirenda: quam obſeruabis, ſi miniftri opera uentriculo ſemper eleuato, ac uelut ad ſuperiora truſo, ab ipsius fundo deorum uerſus iecoris cauum, ubi omentum ſimil multa colligat corpora, & hinc per dorſum quā arteria magna ſeptrum permeat, ſecundūm lienis caui ad uentriculi fundum uſq; deuenieris. Hic enim ſuperior et omenti circulus, & ſi illud facuum marſupium uel eſſe diſerimus, eius orificium. Quo nam paſto autem ipsius ortum adiuenias, paulo pōſt dicam. In praefentia enim uentriculo in ſuum locum

*Ventriculi, i.e.
coris & lienis
ſauſ examen.*

*Quā ſe uenit
uentriculus, liens,
uilia in dextro
cōſuauat
grada, dorſo
ſum transv. ſuſ.
Quā ſe uenit
d' uerſus, p̄fū
uſq; exortus
Higandus, ſan
cum uenit illo
ſuſfulles.*

*Qui organa
in cassa icoris
fide posita
sunt pectinata.*

locum reposito, illum in finistrum latus cum intestinis trahi⁴ curabis; sic uero, ut ipsius c-
uum adamus illum uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes, deinde postquam obiter bilis
uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximèq;
opero sam aggredieris. Bilis namque meatus, & nervorum & arteriarum uenarumq; rami (qui
omnes simili inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc euincunt renulori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quamplam pertundas, sicq; omnia
cruore oblitteres. Offeratur itaq; primum nervulus ab humiliori ventriculi orificio iecoris cau-
o insertus, qui à fexti nervorum cerebri pars propaginibus superiorius ventriculi orificiū ad eūbus
pendet. Vbi hunc à uincis organis diremeris, à membranaru cōnexu dividendum est alter
ius, qui uno ramo iecoris cauu, altero autem bilis uesicula accedit. Huic nervo arteria attra-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post nervum liberanda. Huius uero, ut
& neru iniūtum, paulo post inuenies, nunc enim sat est, hanc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
re, hicq; corum feriem discere. Sub arteria bilis uesicula meatus cōsistunt, à porta uena iam
liberanda: primum duo illi, qui ex iecoris cau ex multis furculis colliguntur, & ilico in unum
coēunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesicula, altera in duodenum intestinum. Vbi his
à porta uena ad intestinum usque & bilis uesiculam fecreueris, illam pollice adeò comprimes,
ut meatus bile turgentes cōmodius appearant, & num quis meatus ab hac uesicula in ventricu-
lum pertingat, animaduertas; quem si non inuenieris, acu meatum in intestina properantem le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu ibi incuria
præfecūtur. Postremo uena portae est examinanda, ac illico atque ipsius circumscriptiōne quā
ex iecore prodit animaduertieris, propagines illius obtusiori cultello sum inquirende, semper
arteriae & nerui, uenae per uniuersum ipsius feriem antenorū, diligenter habita ratione. Primum
itaq; furculos portae aggredieris, qui bilis uesicula exporrigitur: deinde cum qui ferē citra ar-
terie confertum in dextrā ventriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificiū posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi ut ventriculi portae
& medium superioris omenti membranam perreat. Post hunc, qui duodenū nobis vocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinem in corpore quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modo (uti iam monimus) retusiori cultello uenam, illiq;
accumbentem nervum, arteriamq; nudare studieris. Modo magnam portae distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui lieni potissimum exporrigitur, te cōfere. Atque ut hunc cōmode uides,
ventriculus & intestina ibi uenient ad eum modum aptanda, quo situabantur dum inferius
omenti membranam inuebaris, ac ventriculus fodialis manu sursum attollis, & intestina deci-
sum premi curates. Patente itaq; nunc ibi superiori fede humilioris omenti membrana, accu-
rata cura ramos omnes minoris portae trunci examinabis, quos omnes aut utricle, aut lieni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adiuveris. Interera uero quā ramos hos
inquires, ipsoq; à glandolo corpore illos sufficiēte liberabis, omnibus ferē arteriam, multis
autem nervum attendi obseruabis.⁵ Arteriarum radix sele offeret in clavis inferioris omenti
membrana fede, ubi etiam occurret magna arteria in mesenterium deducen-
dæ origo: deinde
utrinq; unus sele offeret nervus, ad magnæ hæc descendantis arteriae latera exiliens, fexti neru-
rum cerebri pars propaginum, quæ coſtarum radicibus exporrigitur, siboles, cuius ramuli
una cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper uenient. Iam & grandioris portae
trunci & paulo ante dicitur arteria & neru per mesenterium feriem, & qua inibi diuinitus ob-
servatione qui in
descendit.

mesenterij
natura qui in
descendit.

Præfunt glandulas⁶ inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diuides, & nunc in dextrum, nunc in finistrum latus reuolues, ut circa sectionem
mesenterij naturam perfunditor cōtempleris. Deinde obutuori cultellulo maiorem uenae por-
te truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicem liberabis, & dein ut uniuersum ipso-
rum ductum, & glandulas diuinationibus interiecas inuicem, unguibus unam mesenterij
membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium had uenit tentandum, si
ficerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot usorum surculos ad tenuia usq; intestina declu-
xiſſe, ac mox alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arte-
riarum ortum deproprietate. Atque hanc promptè inuenies, si cum intellimus mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quā co-
lo sub finistris renis fede adnaficit, inuicem dirimere conaberis. Hic enim ilico ciuius arteria ram-
uis commissi sele offeret, rufus arteria radicem cōmonitantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuinationem profere, ut dicas quā hæc cum uena mesenterio fuſſula recto intestino ra-
mos exporrigit, Parum modo sollicitus, etiam si uenae huius extrema in recium intellimus infe-
non

h. Q. d. d.
modo cōfir-
matio fere-
tum, eis
ut hæc
figura
et uenae
deribus in
tum, uen-
tum ex illi
figuris
genuis no-
tis seriatim
peti.

1. Et hoc
quod pre-
dicta figura
de in fig.
modi cum q.
aut strig.
ferent ex
g. 4. 4. 4. 4.

4. 4. 4. 4.
deteges
et in 1. 1.

4. 4. 4. 4.
vix si his
metatragi-
ris, illa in
nervis ex
4. 4. 4. 4.
aut 1. 1.
4. 4. 4. 4.
figuris ve-
næ, arteri-
as, nervis
expres-
bas.

5. 5. 5. 5.

5. 5. 5. 5.
in uenae
parvum
in 1. 1.

7. 7. 7. 7.
aut 1. 1.
1. 1. 1. 1.
et 1. 1.
1. 1. 1. 1.
Hoc de pro-
ximi G. et
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.
1. 1. 1. 1.

ad T.

non intuari. id enim paulo post fieri facilius. Hac fané omenti administratione intestinorum, ventriculi, & coris, licet & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporrigitur uenarum & arteriarum & nerorum surculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc in illis organis uidenta superfunt, commode intuari, alij sc̄p monstres, nunc me accingam. Maiuscule inflat semicirculi oblique acu filum, quo literarum faciculi colligantur, trancen dum est, hanc per mesenterium sub recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius intestini fixicibus sursum ad colam amplitudinem protrutis, recto intestino uinculum injicias. abfectio iam quod supererit illo, faces uinculo proximas ex recto intestino sursum denou comprimes, & interualllo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum trahies, secundu rectum intestinum ita ligatur, ut inter duo uincula nihil excrimenti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligenter intestina uulneres relectabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuo à mesenterio ad ieiuniū usq; principium liberabit, intestinus in pelvis repositus). Atq; in hac functione coli intestini supra remnum pingue tunica connexus fedulo eam ad manuadit tendens, unā cum uasorum frequenti serie intestina implicant. Vbi uero ad ieiuniū usque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut uinculum insertioni meatus uincula bilis proximum fit, non autem clausū confundas. Intestina à uentre libera baculo aliqui, quales hic sectioni adhuc bimus, ablueda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam tunicas & longitudinem examinare queas. Patruan & Bononia postquam abulta scholaramq; fannias exporre cōficit, aliquando uelut in stria inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quoniam quatuordecim ulnas ferē æquet) uerum formam ac amplitudinem facile didicimus. Tunica autem, intestini pars ad hunc modum exporrectis, inquirere est longe facilium, aparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis, una superiori, altera inferiori. His siungibus ab intestinis dirimes, qui teriam intestinorum efficiant tunicam intuberis, ac qua ratione hac à peritoneo pendent obseruabis. Quandoquidem mesenterij membranam paulo post à peritoneo enatī speciabis, & iam quī hæ intestinis obviantur dices. Haec tunica ab intestinis distracta, obtusior in nouacula sectionem secundum intestini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra ungibus diuelles, & absq; negocia secundū intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipue si id iuxta rectum molarium, in tenuibus enim intestini tunice nō ita facile in conspicū ueniat. Nunc licet in testina inuertere, atque uniuersus intestini quod nos cœcum esse putamus, cricifum examinare. Verum intestinorum tunicas licet ijs adhuc in uentre reliq; interdum dividere: quoniam illi exsiccatis, id fieri malum. Interdum priusquam uala in cauo icorū se conficiat, & humiliori membrani omenti suffulta aggrediaris, necesse erit intestina ad eum quem dixi modum auferre: idq; tuni potissimum, quæ publici obibis sectionem, in qua diutus quām tibi ex ufo esfē, intestina forte affluerantur. Porro iam ventriculus est adeundus, quem modò quoque cum liene eximere soleo, nerus ipsius orificio inserit diligenter prius examinatis, alias enim ventriculum relinquere conuenit, quoque thoracis omnia client difficiat, ut commodiū ipsius orificium neruūq; examinari possent. Verum in praefacta utrite illum examas docebo: quum autē gulam perlequer, ut rectū debite administris subieciam. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonaeum à septo transflero ad ventriculū usque superius orificium, uellere conaberis, ut tertia ventriculi tunice uideas principiū. Quod ubi paululum à ventriculi orificio liberaueris, studebis utunque etiam diuulsum ad ventriculi fundum declucere, ut extera ventriculi tunica superiore omenti membrana confluti oriūq; dicas. Deinde acu sub superiori orificio ventriculi trahi, uinculum fedulo nexum ipsi injicias, paulo supra uinculum stomachum à ventriculo transfueris. Nunc ventriculo ministri manu è uen tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritoneo originem dices, folis ungibus hanc à dorso sensim distracto utens, uinculus uero pleraq; intercipies. Primum simus omnia quæ in cauo icorū occurrent, portæ feliciter uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seofrum funiculos accommodabis: post hanc arteriarum radicibus, que mesenterio & inferiori omenti membrana primū digeruntur, illa saepe arteria nō omisſa, que sub feminalibus arteriis orta in mesenterio fertur. Atque his omnibus unum duxata uinculum additum est, quānq; duo (ut in intestinis facendum munus) in jurecere nihil prohibeat: imo, idq; præcipue ad superiorius ventriculi orificiū, plurimum conduxerit. Inductis in hunc modum uinculis, porta, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uinculum in corpore maneat diuidentur, & ocyus solarum manuum opificio ventriculus cum me

*Quæ intestina
a mesenterio
reficitur, &c à
corpore aufer
rentur.*

*Intestinorum
tunica qđ
anuenda.*

*Ventriculus re
tenit omnia
de mesenteri
i qđ finalē ex
i uenda, ac que
in eo opere ob
seruanda.*

Aa fenterio,

*Lienis tunica
qui observari
de simul clipp
fus ad ventri
culum neox et
substantia.*

*Venentrudic
pacialis etu
nacrum exar
men.*

*Seminaria et ar
teria qui obser
vante.*

*Codice uene et
arterie ma
gen ferentes
periorum et
plaudere fia
dui qui obser
vante.*

*Renu tunica
reni totiusq
d e corollina
ure examen.*

fenterio, omento & liene ex uentre exempta mensa imponentur, ac statim cum omento portio ne extracto liene,^b omenti pars lieni obnata unguibus ab illo est diffracta, ut expanda quis lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uero atque finem summaq; diligenter inspicendum sit, num meatus aliquis à liene in uentriculi orificium pertingat, quæq; ualorum hic habeatur series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Cæterum ut liens substantia obferens, aliquot sectiones ipsi induces, & illo inter duos alferes comprefeo, ipsius substantia ab illi infertis uasis aliquo locis separabis, haçq; ratione uasa aliquot sola & liens carnis emundata speciab; Venitrum uero laudandum, deinde uice inſtar inflandum dabis, ut ipius capacitatem, quæ na- n'est quā maxima, intucares, & tunicas ipsius, ut in intellini faciendum præcipuum, "examina, postmodumq; inuertas, ac bilis meatus" inſertione in intellini quod adhuc uentricu lo appendet, uideas. Porro ubi haec omnia exemeris, si quis fanguis alibi effluxerit, & que in uentre adhuc reliqua sunt obliterauerit, fpongia aqua copioſior, non autem aceto imbura, ſemel atque iterum eluentus eft, nam ſi lino abliteriferis, plus tingendo obferis. Solent enim plerumque exigui uaforum ductus, multa adippe & membranulis obſlit, difficulter admodum in homine reperiſi, idq; magis ſi fanguine oblitererunt. Eluto itaque sanguine, ac obliteris que adhuc in uentre reliqua lunt abſeq; ſectione inspectis, & iecore nulla ex parte uulnerato, fed uene cause gratia in corpore affluento, primū membranulas, quæ uelut uena caue ſe cuncta confidunt tunicam, ad ſacrum uſque os audire conaberis, diligenter praecaues ne^a dextrâ ſeminali- lem arteriā, quea corpus tranſendit, ſimil cum membranis adimas. Eſtenim haec tenuis & membranæ modo albicans, multaq; pinguedine in homine obducit. Quapropter cōmodè admodum feceris, ſi priuſquam aliquid eorum que in uentre adhuc reliqua ſunt aggrediaris, arterias ſeminales inquires, ac deinde in ſedē in reliquā partii administrationē caueas. Ut uero id præfites accuratiū, animuſ adhibebis^b dexterâ ſeminali uene, quā ex caua oriuit: deinde & arteria exortu, que in inferiorē menteri ſedē adit. Inter haec duo organa partim ascendens, partim defendens, nitens obtuso culetto cauam uenam ex ſinistro ipius latere ab arteria magna dirimere, membranofis fibris, quorum interuentu haec uafa committuntur, diffe- etis. In hoc opere duarum ſeminalium arteriarum radices in cōſpectum uenient, eaq; quo ille porrigitur commonſtrabunt, ſi modò ab exortu cas arterias ex membranulis quibus inuolunt ad ſeminales uenas uile que quibus tandem committuntur ſedū, nullap in trahendo uif- facta liberauerit. Hæc ubi præfiteris, uenaeq; caua & magna arteria ut commodius in conſpectum ueniant, membranulis fuerint detectæ, ramos quos in ipso per uentre ductu emittunt examinab; ac primum uenas renū pinguiuſis membranis implexas, & deinde magna arte- ria & caue^c propagines renibus ſeruofim fanguinem deferentes. Horum origine citra omnem ſectionis operam impedita, uena caue propagine dextro reni propriam ſuis membranis dete- ges, & deinde renis quoque pingue membra uanari unguibus lacerans, quo pacto illi^d inuolutur, tunc diligerent examinatis. Denudato rene^e urinarius meatus qua ex rene prodiit, culetto eft in- quirendus: deinde & arteria magna propago dextrum renem accedens, quo ſimil integer ren uena & arteria & urinarij meatus principium conficiantur. Licebit modò aut totam renis u- turam examinare, aut quoque uena quia dux diffuerit, renem reliquere. Ut cung uero id modo poſta uer feceris, uenae caue, arteria magna propagines uinculis iuxta renis cauem intercipi debent, & deinde nouacula acutiori ſectione recta ſecundum renis longitudinem in ipsius gibbo uerſu cauam eft diuidita, renop ita bipartitus aperiendus, fanguisq; qui ſit, fpongia madente eluentus uenit. Ita enim ſiclo renis ſinuum natura, deinde & urinarij meatus principium intubetur, niſi cadaver naſtus fuerit obſeruof. foler enim pinguedine in ſecundo huma- nirenſi ſinu collecta, impedimento eſt, cur minus ſinuum natura penitus ſecanti occurrat. Quapropter operæ precum furiis, caui renem diligenter prius examinare, & ex illo de huma- num cognoscere. Diuifo igitur ſecundum gibbum ſeu exteriori latu reni, primum digio ſinus ſecundum quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, ſeu in primi ſinus membranæ renum corporis extero latere appetet, ſtylum immittes, qui in urinarij meatus uerſu uſcī facile protrudetur. Deinde ubi membranici huic corporis primi ſinus ſinu anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab extero renis perficitur latere, obſeruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi ſinus reliquum cor- pus & ſecundi ſinus formam naturamq; adiunetas, ea ſectione diuifo & adaptadum remen uicissim claudes & redudces, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus maneflius appa- reat: deinde ſtylum ſecundo ſinu indes, & ubi ipius formam expenderis, ab anterioribus primi ſinus ramis eam renis præcindes ſubstantiam, que posteriori illarum ſedi obnauſit: ap- parat posterioribus autem ramis eam adimes, que illarum anteriori ſedi continuatur, ut modò integrerat

pareat primus sinus, cui modò stylus, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, & admirari quāridicula ab Anatomis profelloribus de renum officio fuerint haecen prodi-
ta. Cæterum tunica præter pingue membranam renem inuestiens, facile tibi occurret, si sec-
tionis in renis gibbo ductæ labris animum adlibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non
nihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque caum unguibus diuelli, ac
qualiter hæc è renis uerae & arteria membranis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene
intuitus fueris, finistrum quoque sua pingui membrana liberabis, & uena caue & arteria ra-
num uerius ipsius caum excurrentem inuestigabis, animum priuquam aliquid diuellas, si
nixista seminali uene adhiberis, quam ex medio uene ductu enas in cira sectionem utenque
conspicies. Vt uero ritè intuaris, num à renis finistro quoque arteria, seminalis uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi forte secari perioris perforis) membranulas à renis uena de-
trahes, & accurate aliquousque uenæ feminalis principium quoque à membranulis liberabis:
dein uenam renis ab arteria nonnullæ deorum reflectes, numq; ex ipsius ductu ramus qui finis-
trum feminali uenæ expongitur, principium obtinet, inquires. Vbi uero hunc non inuenieris,
finistrum rene paratione atque dextro (si modò illum secuissile non sufficerit) aggreffo, feminala
uiformum constructionem examinato. Arteriarum & finistrarum uenarum originem iam prius
indagasti, ac² dextræ etiam uenæ principium contra sectionem à cava oriri concipitur. Vbi iigitur
ortum didiceris, & uenas ab arteriis usque sensim ex membranis ipsas liberans deduxeris,
si malculi obtrigerit corpus, penis cutem & luctum à testibus adimes. Primum itaque à pubis
offre recta sectione per penem in cuto duces, & deinde eius secciónis labris hamulo auungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana coailutum, & carnose membranæ sub glande à penis
corporibus abscessum, ad hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adeantes, postremò nullam pinguedinem adipem uer inter cutem & carnosam
membranam, ut neque in palpebris hic reperi, ac profine leui occasione, ut illas hyatide aue
inflatione penum cutem infestari. Pene detecto, & deducis curribus à pubis offe inter inguina
& finistrum testem seccióne ad podicem usqueducenda est, & deinde cum penis cuto scrotum à
testibus & inter feminino liberant, secciónis semper uerius dextrum latus deducis. Quum
uero testes cuto carnosa[m] membrana nudas, ne testes suo loco mouetas inuertas uen, accurate obser-
vandum est. Quum primum enim cuto nudati sunt, ipsorum situm, & cu[m] nám potissimum parti
uasa seminalia illis aplanteantur, indagare oportet, ut Natura dicas prouidentiam, quæ testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisq; ipsi testes uelut propugnacula præponantur.
Nam dextrum testem cum ipsius uasis & tunica à finistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaveris curribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello² uenam & arteriam semi-
nales dextræ lateris, uincis membranulis ad peritonæum usque quā illas procidunt, deteges, hic
primum in interiori pede peritonæi, postmodum in exteriori qualiter² transeant foliis manibus
considerans. Dein stylum foramini quā egreduntur ut ad testis usque in finiam sedem protru-
des, & peritonæum usque ad foramen quā uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humiliam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, diflentia tunica huius à peritonæo² ortum,
& ualidum ad humiliam testis partem² adnexum, præterea & testis musculum examinabis
huius nanque natura, ductus & forma in conspectum uenient unam cum gracilibus ramulis à
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie² excurrentibus. Hac tunica relata, testem & ua-
sa nunc rursum hinc inde diligentius subleuans, reuolvensq; uenam, arteriamq; ab ipsis con-
tempno semen deferente uase ad testis usque elationa² discernes. Vt uero uenæ arteriaq; in seruo-
nem ad amnus dicas, uas semen defersat à proxima testis corpori tunica est² liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quæ uenæ arteriaq; finibus est proxima. Li-
berabit uero uas ipsum facile, si tranfueras secciónes inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Hac siquidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexu[m], ortumq; manifeste animaduertes. Vt rū nulla ipsius cavitas, neq; quo pæsto
illud à teste semen affumat, in conspicio erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quā testis adna
ficit referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinet. Semen deferenti uale ab intimo
testis inuoluero ad eum modum liberato, uenæ ac arteria anfractuum ramuli proxima testis
corpori tunice oblati mediis cōspiciuntur. Vt uero proflus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimes, & deinde anfractibus uinculo ne languis refluat intercep-
tis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit, deinde quid ex tunica testi proxima,
& ex anfractuum fine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterq; testi ea tunica com-

V. for. finis
m. p. testis
p. testis or-
tu[m] exa-
men.

T. off. et pe-
nis à suis inau-
toria dete-
ctio.

T. off. fi-
tu[m] exa-
men.

E. testorite
fissi tunice &
perio. ausfor-
mum semina-
lium desclu-
cio.

V. for. semis
nudis circa te-
stis ex ipsius
adde testis ex-
amen.

mittatur, quæ p̄ testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, deinde in altero fuit examinanda. Quippe ut prius fronte hæc omnibus erunt obvicia, quam hac si nemo haec affectus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est tenet, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinitas ad hunc modū testibus, iþ plorūq̄ inīhil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquias senen deferenſum usorum ducens, inf-

Penis muscicorium exanicum adenosum assistente, & omnium uenis, arterijs, & nerujs fecunda ueniunt. Diducit igit ad cadaveris curribus, & cum ut montibus ab intersemincis adempta, primum¹ duo musculos ab orbiculari musculo recti intellitini in penis radicem, & potissimum in meatum urina-

*P*enis corporis communem pertinentes aggredieris, dein' alios duos, qui ab humiliori pubis osium fede originem ducentes penis corporibus inferuntur, adimes, ac ilico penis corporum' originem examinabis, acuto cutillo dextrum corpus ab offe unde pronaesatur, quam poteris prosi-

me dividens. Deinceps uero in penem ex currentibus uenis, arterijs & neruis perfusione hic perpenitus, olla pubis iniuncte fuit' fetungenda, quod fieri ocyus, si uicea perficitur a peritonaeo parte pubis os succingente, cutillo deremerit, & deinde cultro quâminim crasto pubis os

*2. Iubis effa qui
d'riuenda.* fium "cartilaginem recta scelione penitus diuersis. Nouacula enim quum craffior sit, illi effi-
cione non æquæ est accommoda. Mox uno cadaueris curie in mensa relicto, & alio ab illa propon-
ente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os facrum mensa lateri incumbat, & tibi divedis-
crubibus, ad tritum quatuor te digitorum latitudinem pubis ossa inuenies seungas. parum enim
apie feceris, si pubis ossium portione exemeris, quod id & fiat incommodè, & præter alia mul-
tos ita uitiaueris musculos, neque ullus postmodum oſſium uifis ad sceleri preparacionem fu-

turus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine diflecta, & dein ipsi ossibus ut diremptis, pri-
ma à renibus "urinarij meatus à suis membranis quibus obvoluntur suntliberant, atque
ad uterice utque corpus perducendi: deinde uafa semina deferentia quā ad pubis ossia decorsum
atque ad uterice utque corpus perducendi: deinde uafa semina deferentia quā ad pubis ossia decorsum

peritonaeum amplitudinem reflectuntur, par modo ad glandulosum afflentem usque ex pin-
guioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opero fodalis manu tefcam
modo in dextrum, modo in sinistrum comprimere nec esset, idq; maximè quin ueneat causa
sanguinis, ut sanguis in dextro latenter circulet.

& magna arteria seriem hac in fde inquires. Hac namque iam uenit expendenda, ac primum ramis quos uena & arteria lumborum vertebris & spina, abdominisq; musculis & peritoneo exponuntur, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam hinc in illud talus validius reflectas, & nervos qui sub illis seruntur obtuso cultello in hoc, nunc in illa ad te.

*Musculi er-
euisitice, ip-
sae usitice
fundis et cer-
nis exanim.*

musculi obseruabim, quo denuo exactius femininam uasorum harmoniam expendas. Post haec musculum uiscite meatu prefectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uiscitum fundum imposito, uiscite meatum à glande ad ipsius usque fun dum cultello secundum stylum porrecto diuides, ut simili uiscite cuitatim, & ipsius tunica, & urinam deferentem ex inservientem. Si feminis uirginibus coquimur, non uirginibus, qui certe in iugum

meatum intencionem, & lemni urinari communem meatum peni ex prorectum intuarer. Alcibiū igit̄ urinarium meatum ex renibus in uelcīm pertinentem forato, stylumq; ad uelcī-
e fundum usque indito, ut^e membranulas meatus illius ori in uelcīe fundo connatas sp̄ecies,
quāquam etiam integrum sit, ex uelcīe fundo stylum ipsius meatus indire. Corpus uero
glanduliforme deferentia uagorum sufficiens implantationem, ut lubet poteris disconde-

Penis corporis genitale invenit et in eundem datus est in membris in proportionatione, sed hoc poteris dicere, &c. Quo nam pacto ea uiscera meatu immittantur perquirere. Postremo uiscera ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello fecernes, ac deinde duo corpora quadam poteris inuenire dirimes, quamq[ue] habent formam, quamq[ue] natura ad glandem sint prædicta confricies. Ut uero ad amulsum in fornum difcas substantiam, non iuene transuersa, quia longas

ipices, & t' uero adamantum ipsorum unicas substantias, peni nunc transtuleras, nunc longas, rectas & levatas induces. Reiecat modo cum suis appedibus uscfa, tres recti interliniu-
~~muscularis~~ sculos, & uenas examinabis, quæ à porta uena huc deducuntur, & quæ caue hanc in parte sunt
soboles,

soboles. Vbi id quoque praefiteris, recti intefini finem ex corpore exsculum abicies. Deinde
cavam uenam qua primum sub ecore conficitur, & magnam arteriam quae septum transit,
deinde ipsarum praecipios ramos crus adentes uinculo duplice intercipes, ut simul cum re-

nibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre licet, ita
enim peritonei disces ortum, & musculos & nervos quoque crux petentes, si fortassis illos

postmodum aggredi statueris, incorruptiores longe habiturus cris, lecur autem, ut & ante di-

xii, tantisper illatum seruandum est, quo usq; cor respirationisq; organa administraveris. Atq;
hac quidem organorum nutritionis, generationisq; in uero est administratio, in muliere

uero erit huiusmodi. Primum mamillarum uifuris naturam, in cuta ab ipso iugulo deorsum
(ut in uiris) ad umbilicum ducenta est flescio; deinde a iugulo secundum clavicula alia ad sum-

mum uisque humerum, cutisq; à mamillis non aliter ac si in alia corporis fede, ea ab adipice diu-

deres, uenit liberanda. Mamillis cura detectis, & uenarum ramis qui à uenis in brachium excur-

rentibus illis porrigitur, perpenitus, dextram mammam à mufculo brachii pectori adducen-

te austero, uenarum arteriarumq; examinans propagines, ab illis que mufculis thoraci in cum
bentibus deriuantur, in mammilla assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe-

rum, & adeps undique studiofissime ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis
fectionibus ipsarum substantiam condicere libet. Quanquam haec quoque in uero inquire-

poterunt, is namque si colore fulvo & habitu sit obsecior, candem quoque ostendat substantia.

Deinde & uena quoq; & arteria sub rectis latitantes mufculis, par modo in ambobus, etiam
si magis in muliere expanderent, reliquaq; administratio ad uerofū uisque feminalium° ortum

comunis mulieri quoq; confenda est. Similatus igitur mulieris feminalium uasorum originem
dideris, solis manibus adiuueniendis est uterus & uesica, insuper testes & mufculi & uenae

quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exproprietate, proutquam feliciter aliquid diuidas. De-

inde diductis cruribus a pubis obsecior inque secundum pudendum colliculos flescio in cuta ad po-

dicem usque ducenta est, ut deinceps inguina aliquoq; opportune eute denudentur: & ea

que in medio fectionibus intercepitur, uerius pudendum quoque à pubis ossibus separatur,
uulueq; adhuc appena maneat. Pubis uero ollum cartilaginem, ut in uiris faciendum praece-

pi' diuides, accilis inuicem quam poteris maximè uidiem, mos cultello uenam ac arteriam
leminalem dextrilatera ad testem usque ex pinguis cui obducuntur membrana nudabiles, obser-

vans ne ramos ab illis proutquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri fedem
exproprietates mulieres. Postquam uero ad testem anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipso-

rum infectionem & deferentis uasis proceilum, ipsiusq; in uterum infectionem, & tefis sub-

stantiam formamq; examinato, uas illud ex pinguis cui inhaeret membrana liberans, quae ue-

spansionum aliis imaginis multum accedit. Postquam haec in altero quoque latere obsecuerue-

ris, animum adhucib; uenias ac arterijs inferiorem uteri fundi fedem, & ceruicem, uesciamq;

aduentibus, que in grauidis animalibus accuratissime, ut & illi qui à feminarijs uasis in uteri
porriguntur, utq; etiam omnia uteri reliqua in conspectum uenient, quandoquidem in illis su-

per medium uena arteriaeq; turgent.^b In vinariorum meatus à renibus in uescam pertinentes, simili-

ter ac in uiris ad ueni cam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum
vesica ex corpore exemandus, disiectis in ipsum & uescam precedentibus uenari arteriarum

& neruorum ramis, & membranulis uterum uisaq; illa continentibus, & fibris quoq; quorum
interuentu uteri collu intefino recto valide continuatur una amputatis. Exempti iam uteri for-

mat contemplatur, ipsius ceruicemq; intolues, quo uia uescice ceruicis in illum pertinentis
foramen, & uteri fundi orificium circa aliam fectionem uideas, & modò opportunè uescam &

ipsius ceruicem mufculumq; utrinque meatu praefecto longa fectione diuidas, uescice amplitudinē
& urinarij meatum infectionem, ipsiusq; ceruicis cum uteri ceruice coaltum infecturus.

Insuper uteri quoque ceruicem modò ad illius usque os longam fectionem inferes, ac ac-

tiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque diuides,

ita enim illius sinum, subflantiam, formamq; exactissime cōtemplaberis. Porro si interdum gra-

uidet mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum fetu, ipsiusq; inuolucris intueri, animus
fuerit, illico à mucronata pectoris offis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula fectione

nam molieris, que peritoneum quoque penetreret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad illa
molieris. Hac nanqueratione illico uterū spectandum offeret: & si in alterum latus illum de-

truleris, uena & arteria ipsi infante supra modum apparebunt turgidae, ad eo ut ipsarum neq;

feries neque ortus circa aliam administrationem latere possint. His itaq; uenis & arterijs una

cum uena & arteria sub recto mufculo condescendentibus, diligenter obsecruatis, leuem fectionem
nouacula secundum uteri longitudinem tentabis, eauens ne altius quam uteri est crastitiae pe-

Peritonaci or
tus examen.

Cuiusmodi d-
erent parti
administratio
in muliere sit.
Mamillarū
examen.

Pteri ac ufi
ex situ qd
fernandus.

Seruinditua
foram exame.

Tenax uter
fundi homin-
ren fedem &
ernecu petri-
num.

In vinariorum
meatum.

Fecut ipsius
que involucr-
rum exame.

netres, post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illarēctos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicē dirimes, & uteri tunicam solis manib⁹ à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarūq⁹ ora ex utero in secundinam pertinetiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unā cum suis inuolucris' fœ

fig. 13. tab.
Figure 13.

tum in pelvī aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem ablues, qui ex effractis uasorum oris promanaat, secundinæq⁹ obducitur. Modò autē diligenter secundinæ substaniam, & quæ cuncte in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id impri-

fig. 14. tab.
Figure 14.

mis animaduerteres, num ipsa membrana quæpā sit uniuerso fœtu obducta: an tantum in fœtū laetioris cinguli sit, lienis substantia eformari. Atque hīc etiam fedulō expendes, qualiter secun-

fig. 15. tab.
Figure 15.

dine substanția externe superficie eius inuolucri pertinaciter obnascatur, quod farmicini imma-

g. V. tab.
Figure 16.

gini comparamus, secundinæq⁹ fœti medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq⁹ secundinæ naturam adamus sim examinares, fœtum hunc inde atolloles, secundi illius inuolucri naturam

h. galadus
dim. 4. 10.
fig. 17.

consideratur, quam simulatq⁹ exteriū infipexeris, atque quī totum fœtum ambiat dicieris, cultello id alicubi pertundes, & fœtus urinam proflue sine, ipsūq⁹ inuolucrum a fœtu in-

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

uertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sine, donec intimi quoque fœtus inuolu-

k. A. F. P.
ter. 1. 2. 3.
G. fig. 6.
1. 2. 3. 4.
fig. 6. b.
fig. 6.

cri fudorem continentis harmoniam dicieris. Hoc itaq⁹ pertufum & fudore euacuatū a fœtu^h amoebis, & ab umbilici etiam propendere sine, uala umbilici intuicem disflingens, mea-

b. galadus
dim. 4. 10.
fig. 18.

tum illum præcipū reperturus, cuius beneficio fœtus urina in secundum ipsum inuolucrum

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

negocio deduces, omnemq⁹ fœtus administrationem abfolues. Nisi etiam uisum effet inquire-

k. A. F. P.
ter. 1. 2. 3.
G. fig. 6.
1. 2. 3. 4.
fig. 6. b.
fig. 6.

re, num in fœtu peculiaris aliquis processus^h à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria ma-

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

gnia in uenam arteriale pertineat. Acetabula uero in que aut capra sunt inuestiganda, utero

k. A. F. P.
ter. 1. 2. 3.
G. fig. 6.
1. 2. 3. 4.
fig. 6. b.
fig. 6.

ut cuncte uisum fuerit diufo, abundē etenim fuerit uteri comparere cauitatem, quæ in nō pre-

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

gnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo pōst sanguis

k. A. F. P.
ter. 1. 2. 3.
G. fig. 6.
1. 2. 3. 4.
fig. 6. b.
fig. 6.

ē fœde profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiulmodi diuidatur uterus, tunc is

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

finibus conspicitur decoratus, qui primū à ueteribus disfectionis professoribus acetabulū no-

mē sunt emeriti. Atq⁹ ita præfenuit. Capite partium quinto hoc libro traditari administrandi

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

rationem abfoluimus: itaq⁹ corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reli-

i. Ter. 1. 2.
Figure 1.
G. M. K. L.

quarum partii quas simul in illa administratione non recensui,

demonstrationem neutiquam futurū sit inutile,

LIBRI QVINTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENsis, DE HVMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI' Q VE

famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuræ sibi proprias offerens,

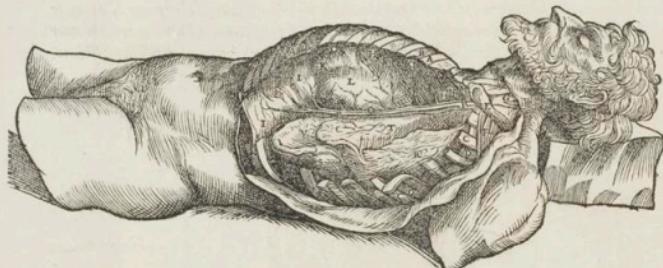
quò minus & hic quoq; exdem figuræ varij Capitibus

palsim præfigantur.

559

P R I M A S E X T I L I B R I

F I G V R A.

P R I M A E FIG V R A E, E IV S D E M' Q V E C H A R A -
C E R U M I N D E X .

P R A E S E N S figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com-
monstrat, quantum ostendende thoraci sedis sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaque tho-
racis fide et lateribus, ac deinceps ab aliqua colligata regione cutem sectionis serie ademimus, ac dein mu-
sculis qui costis obducuntur reflectis, costarum ossa a suis cartilaginibus unde cum pectoris osse li-
berantur, & costarum ossibus (uti inter secundum sit) effractis, costarum cartilaginiis sursum
versus dextrum latus attrahimus, ut thoraci amplitudo, hancq; interscidentes membrane, et pul-
mo, reliquaq; in conspectum uenirent, que modo in characterum Indice significabuntur.

A,A Sinistri lateris costarū indicatur cartilagini, una cū pectoris osse, dextroq; sursumq; trachea.

B,B Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.

C,C Costarum d'cartilaginibus secundorum ossa.

D,D Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.

E Clavicularis nuda, atque in sua fide adhuc asperuata cernitur.

F Venarum, arteriarum, nervorumq; in axillam per reptantium series.

G Exterior ingularis uena, hic mox aucta secantibus occurrens.

H,H Sinistra thoraci amplitudinem interducentis membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua,
quam etiam L,M,N&O indicant.

I,I Septum transuersum ea superficie hic apparens, qua sinistram cavitatis thoraci sedem respicit.

K Sedes ubi interdividentium thoracem membranarum sinistra septo conuiscitur.

Aa 4 Hæc

L Hec protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet, id namq; una cum ipsius tru-
volucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quam in
dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro po-
tius, quam dextro latere expressum.

M Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistre thoracem interdiuidente membrane
uarios surculos offerens.

N Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena *M* insignita ramulos si-
nistre thoracem interseptentis membranæ exhibens.

O,O Ramuli à uena ac arteria deducti, que secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdo-
minis regionem pertingunt.

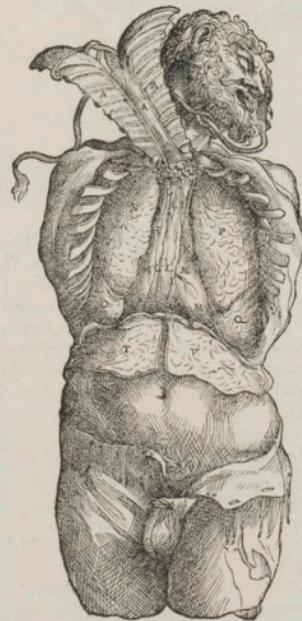
P,P Nervus septi transversi sinistri, hic consuete thoracem interseptentis membranæ superficii in
progressu adnatutus.

Q Vena in hominibus potissimum à iugulo una cum septi transversi nervo deorsum excurrens, &
membranæ thoracem interseptentis ramulos deriuans.

R,S,T, *V* Pulmonis pars sinistram thoracte cauitate occupans, ac *R* & *S* huius partis sedem notant,
que colitis, seu ipsas succinctam membranam proxima est, gibbū cernitur. *T* aerō & *V* eius par-
tis sedem indicant, que priusquam collabretur, exteriori superficii membranæ thoracem inter-
diuidentis committetur. Rursus *R* & *T* partis huius pulmonis superiorē insinuant fibram,
seu lobum. S autem & *V* inferiorem.

SECVNDA SEXTI LIBRI

FIGVR A.

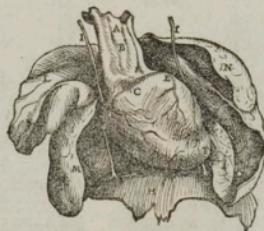

SECVN

- P RAESENTE** figura, quam erectam, nō autem humi prostratam fiximus, primam sectionis serie subsequitur. ceterim anteriori thoraci sedē & lateribus cute & musculis qui illis ad nascentur, denudatis, ac costarū cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiusq; ossibus extorsum effractis, tandem pectoris os una cum ipsi coartatis cartilaginibus ab utrisq; thoracē inter se pectibus membranis liberauimus, iursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuiā esset, et membranarum thoracē interdiuidentia natura accuratius adhuc quam in prima figura exprimeretur.
- A,A** Pectoris ossis una cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficies.
- B,C** Due indicant uene d' iugulo pectoris petentes, ac præter frequentes quas diffundunt rami mulos, etiam ad clatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D,E** Due arteriae uenae super commemoratas ad umbilicū usq; regionem concomitantes, nullib; tamē ut uene ad cutem subeunte.
- F** Glandulae sub elatiſima pectoris ossis sedē in iugulo reponit, ac uasorum securae distributione à Natura præfectae.
- G,G** Dextre thoracē interdiuidentia membranarum pars, que dextro pectoris ossis lateri adnascentur.
- H** Dicitur modo membrane dextra, seu pulmonem spectans superficies.
- I,I** Sinistra thoracis cavitatem interseuentium membranarum pars, que sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuit.
- K** Dicitur modo membrane sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.
- L** Intervallum indicatur inter duas thoracē interseuentes membranas inibi conspicuum, ubi humero pectoris ossi continuantur.
- M,M** Hec protuberans regio cordis indicat situm, cor enim una cum ipsis inuolucro immotum inter membranas thoracē septentes collocatur.
- N,O**, **P,Q** Pulmōns gibbum sedesue costis contermina indicatur, neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. **V** erum **N** & **O** duas fibras dextre partis pulmonis indicant, **N** quidem elatiorem, **O** uero humiliorem, atq; ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R,R** Septi transversales, quād mucronata pectoris ossis cartilagine hic insignita, & deinde cartilaginum que pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberata.
- T,V** Cutis deorsum à thoracē anteriori sedē, euerfa, atque ea superficie conspicuā, qua musculis obducatur.

TER TIA SEXTI LIBRI

FIGVR. CL.

TER.

QVONIAM duas precedentibus figuræ cordis ac pulmonis sitū abunde indicant, præsentem figuram (ut & subsequentes unius) tanquam ē thoracis cavitate euulsum delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissimus, negotium fructuaria operofus reddetur. Tertia itaq; figura cor suo usitatum involucro continet unde cum pulmone & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis involucrum conformatur.

A Hic uene eaque portionem sursum conffidentem & magnam arteriam praescidimus, tantum uta forum cordis affracta portione, quanta cordis involucro obducitur, aut d' qua id involucrum potius initium dicit. Vbi enim hic B affracta, illic involucrum pertinacissime eatur uenae & magna arterie & uenae arteriali adnascitur, ab illis usq; non seces quam à corde, tuto illo inter C. uallo abscedens, quod à B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionemque indicat.

D, E, F Cordis involucri anterior sedes, cordis figuram nuci picea non admodum absimilem referunt. D enim & E basim notant, F uero mucronem.

G Ab F ad G sedes insinuitur, qua cordis involucrum septo transverso in hominibus seces multo quam in canibus adnascitur. Ceterum uenule hic in cordis involucro confituae, non cordis, sat ipsius involucri sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumq; uistur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transversi pars.

I, I Septi transversi pars.

L, M, N, O Pulmo, at singuli characteres singulis humani pulmonis insinuant fibras, lobos &c.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRÆ, EIVSDEM' QVE CHARA.
Cterum Index.

HAE C figura cordis involucrum diu sum gerit, ipsumq; cor et cordis uasa anteriori sede ab involucro deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis involucrum cordis uasa supra ipsius basim continuatur.

Cor.

B, B Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.

C, D, E Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uero mucronem.

F Vena cava.

G Arterialis uena.

H Magna arteria. Vena autem arteria nisi corde in dextrum latus (ut sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conficit potest.

I Dextra cordis auricula.

K Sinistra cordis auricula apex.

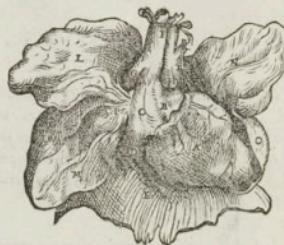
L, L Vene sunt ac arterie à cordis basim cingentibus uasis pronatae, atq; buc ex posteriori cordis sede, adeoq; sinistro ipius latere anterius sum reducuntur.

M, N, O, P Pulmonis indicant fibræ lobium.

Q Septi transversipars.

QVINTA SEXTI LIBRI

FIGVRÆ.

QVINTAE FIGVRÆ, ET IPSIVS CHA-

racterum Index.

P RÆSENTE figura una cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uene cause ad cordis basim continuas oculis subiceretur.

A Cordis dextrum latus, magnaq; ipsius posterioris sedis regio.

B Dextra cordis auricula.

C Vena cava, quā in cor debiscit, aut ab ipso prorsuscitur.

D Vena cava portio, septum transversum permeans.

E Septi transversipars.

F Vena cava portio iugulum petens.

G Vena paricarentis initium.

H Arterie magna radix.

I Arterie magnæ truncus, qui decursum ad spinam explicatur.

K Portio est nervi sinistri, sexti pars nervorum cerebri, à quo subsequens figura cordis nervulum deprimi ostenderet.

L, M, N, O Pulmonis notantur fibræ.

P Væsorum pulmonem ad eum bic aliqua series conficitur.

SEXTA

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

P RÆSENIS figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quem admodum mox præcedens id adjunxitram ostendebat reflexum, atq; ut illa uene caue ad cordis basim continuitatem indicabat, ita præsens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, & cordis quoque neruulum, cuius ductus ut est effector, arteria magna aliquo propagines, & afferæ arteria & neruorum exti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.

A,B,C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.

D Vena & arteria cordis basim cingentes.

E,E Vene & arterie a uasis cordis basim ambientibus deorsum exorrectæ.

F Sinistra cordis auricula.

G Arteria uenalis.

H,H Arterie uenalis siboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quæ uero in dextram feruntur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pulmonis sedem præcepit.

I Vene arterialis principium.

K Arterialis uena pars, sinistram pulmonis partem petens.

L Arterialis uena pars dextra pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudicis magna arteria sedem reflexa.

M Apex dextrae cordis auriculae.

N,N Vena caua.

O Magnæ arteriae caudex.

P Magnæ arteriae portio deorsum ad spinam detorta.

Q Magnæ arteriae portio sinistram axillam accedens.

R Arteria magna portio iugulum petens.

S Arteria magna portio iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextra brachij consti-
tuitur arteria **T** insignita.

V,X Soporaria seu somniferæ arterie.

Y Afferæ arterie caudex.

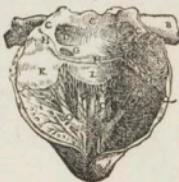
a Dexter neruus exti paris neruorum cerebri.

b Ramuli, quos neruus a insignitus ad dextra recurrentis neruus constitutionem digerit.

c Dexter

- c Dexter recurrens seu reuerens nervus.
- d Sinister nervus sexti parisi nervorum cerebri.
- e Sinistri nuper commemorati nervi surculi sinistre pulmonis parti oblatus.
- f Ramuli sinistri nervi d' insigniti, a quibus sinistri recurrens nervus constituitur.
- g Sinistri recurrens nervus.
- b Nervulus secundum uenam arterialem exponreclus, ac eordis basis centrum adiens.
- i, k, l, m Pulmonis indicantur fibræ.
- n, o Septum transuersum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRÆ, EIVSDEM QVE CHARA-
CTERUM INDEX.

Hæc figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter ventriculus unicata sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenæ caue ad cordis usq; mucronem ducta, quò id orificium et ipsi praefectæ membrane in conspectum uenirent. deinde ut interior dextra cordis auricula superficie oculi subiaceret, eam intro eueram fiximus.

A Vene caue pars septum transuersum permeans.

B Vene caue pars jugulum petens.

C, C, C Orificium uenæ caue in dextrum cordis sinus pertinens.

D, E Orificia sunt ascendens & descendens uenæ caue partium.

F Dextra cordis auricula inuicta, & inæ qualibet fibro samq; ipsius notans superficiem.

G Coronalis uenæ principium.

H, H, H Protuberans in uenæ caue orificio circulus.

K, L, M Tres membrane uenæ caue orificio praefectæ.

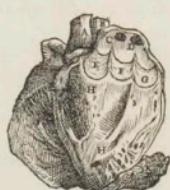
N, N Fibra ab inferiori se de membranarum uenæ caue orificij, deorsum ad ventriculi dextræ latera mucronemq; ductæ.

O, O Carnes partes indicantur, que fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimit.

P Hæc ventriculi dextri cavitas uestitus uenæ arterialis orificium pertinet.

Q, R Crustites substantia dextrum cordis ventriculum constitutis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

Bb OCTA

O C T A V I A Figura in hoc diam precedente uariat, quod ex dextri cordis ventriculi se de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uene arterialis usque amplitudinem, ac eius ueneæ orificium distenderim, ut membranæ ipsius apte in conspectum uenirent.

A Veneæ caue portio iugulum petens.

B Arterie magna caudex.

C,D Vene arterialis orificium, uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uene candex primum discinditur.

E,F,G Tres membranae arterialis uene orificio praefectæ.

H,I Cordis ventriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis ventriculi: atq[ue] ita hic de xtri ventriculi cordis inuersa amplitudo in conspectu est.

I Una membranarum uena caue orificio adnatarum.

K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est reflexa.

N O N A S E X T I L I B R I F I G V R A.

N O N A E F I G V R A E, E I V S D E M ' Q V E C H A R A.
cterum Index.

H A C figura idem cor, quod duabus iam precedentibus, ostenditur, uerum hic una seccio ex arterie uenalis orificio ad cordis usq[ue] mucronem ducitur, ipsiusq[ue] uenalis arterie orificium unde cum sinistro cordis ventriculo distenditur, apparentibus simul membranis illi orificio praefectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A Magna arteria caudex.

B Vene arterialis portio.

C,C Venalis arterie orificium.

D,D Protuberans in uenalis arterie orificio circulus.

E,F,D Due uenalis arterie orificio praefectæ membranæ.

G,G Fibra ab humiliori dictarum membranarum sede decorsum ad sinistri cordis ventriculi latera protensa.

H,H Carnæ cordis substantia, eas quas modo G & G insigni fibris amplectens.

I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.

K Septum cordis ventricularum.

L Hæc sinistri ventriculi amplitudo ad magna arterie orificium conscedit, cuius membranas modo explicatur sumus.

M,M Substantie cordis, quæ sinistrum ipsius ventriculum constituit, crasities.

DE

DECIMAE FIGVRÆ, EIVSDEM QVE CHARA-
cterum Index.

*HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra clatiōris sedē sectionem ad arteria magna ampli-
tudinē usq; duximus, ut distē cius orificio tres membrane ipsi præfclæ in propatulo essent.*

*A Arterie magna orificium.
B, C, D Tres membrane arterie magna orificio præfclæ, uerū barum trium uti inter dis-
candum crebro fit, una per medium dissecta est, & utrinq; una ipsius pars conspicitur. Estq;
quam B insinuum.*

E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.

G Coronalis uene & coronalis arterie hic apparet portio.

H Arterie uenalis orificium.

I, K Due membrane arteriales uene orificio apposita.

L Sinistra cordis auricula introrsum intus.

*M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sedē, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.*

N Carnea cordis substantia dictas super fibras adaugens, amplectensq;

O Portio uena arteriosæ.

P, Q Cordis substantiae crastites, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.

R Cordis uentricularum septum.

*S, S Hic ad arterie magna radicem dura & ueluti cartilaginea cordis conspicitur substantia,
quæ dissectionis professorebus oīsis nomine habetur.*

V N D E C I M A S E X T I L I B R I FIGVRA.

V N D E C I M A E FIGVRÆ EIVSDEM QVE CHA-
racterum Index.

*HÆC figura cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substantiae secundum
ipsius uentriculos crastites in conspectum uenirent.*

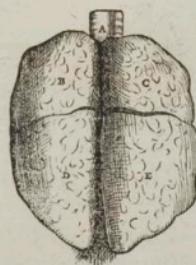
Bb 2 Cauæ

- A Cava uene pars.
 C Arteria magna caudex.
 D Vena arterialis.
 E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arterie. Atque hi characteres cordis basim
insinuant.
 G,G Dexter cordis uentriculus.
 H,H Sinister cordis uentriculus.
 I,I Septum cordis uentricularum.
- B Dextra cordis auricula.
 F,F Cordis mucro.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRÆ, EIVSDEM QVE CHARA
cterum Index.

- PRAESENT I figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præcelū est, delineatur,
que in inferiori, terramq; speclanti bubuli pedis, sedi non admodum imagine absimilis uisitetur.
 A, A' Stomachi quo cibus in ventriculum fertur pars.
 C Vena arterialis.
 B Affera arteria.
 D Venalis arteria.
 E, F, G, H Quatuor pulmonis fibræ, scilobti. Verum G & H priuatum pulmonis sedem indicant,
septi transversi gibbo thoracis amplitudinem speclanti congruentem.
 I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI
FIGVRÆ.

DECL

HÆC figura pulmonis ex thorace evulsi posteriorē notat sedcm.

A, Aſperæ arteriæ portio posteriori ex ſcde hic conſpicua.

B, C, D, E Quatuor pulmonis fibrae ſeu lobt, bubuli pedis superiorē regionē forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGVRARVM

Indicium finis.

QVAS PARTES NATVRA SEREAE

ſubſtantie reficiende fabrefecit, ac que priuatim uitali ſpirituſu
ſubminifret. Caput I.

V A M affabre cibi potionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipſorum uſus & actionis gratia numerum, ſitum, formam, conne-
xum, ſubſtantia, uaforum nuerorumq; infeſionem ſingulis largitus fit,
ſuperior liber non perfuſorū explicit. Quo circa praeſens instrumenta,

*Sexti libri ar-
eumnum.*

aerænam que continuo defluit ſubſtantiam reſliftuſia, ac calorem innatum
recreantia, opportunè complectetur. Quod autem omnes respirationi pul-
ſuſq; familiates particule in horum claflem collo candæ ueniant, cuius per-
ſpicuum eſcet arbitror. neque minus quenquam respirationis & pulſus uſum (quoad nobis ani-
mae ſubſtantiam ignorantibus hunc noſſe datur) latere exiſtim: ac proinde etiam nunc in illo
rum uſu explicando haud longius hærendum eſt. Quanquam in fecundo libro, quum respi-
rationiſ ſubſeruentiſ enarrare muſculos, &c in tertio, ubi arteriarum uſus recenſebam, de re-
ſpirationi & pulſus natura uſuſ nonnulla perractauerim. Aſolutam enim horum traſcacio-
nem neque illiſ neque hinc ſubtingendam duxi, quod hanc priuatios coſdem complurimos li-
bros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abunde docuerit, quoq; in preſenti po-
tius partium corporis deſcriptionem, quām contentioſe, ignoranti adhuc animaſ effientia, pul-
ſus & respirationi uſum perſcribere fit animus. Quando inſpiramus itaque, omnibus corpo-
ris partibus fecundum naturam ſele habentibus, negi caloris ingenitū (quem Galenus animam,

*Qd dñs in re
plicatur, eorū
diſiſt & ipſi
ſubtemplatione
tum pertium
functionis ea
meratio.*

*Lib. 3. de
te curat ad
Glaucōnem.*

aut primarium faltem ipſius inſtrumentum eſcet albi ateflatur) qualitate quauiſ occaſione ad-
aucta, tunc aera per nares atrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per oſcui capiti ſi-
foramina, quibus oſluctuſ ſorgana incombunt, tum etiam atque id magis per meatus pi-
tuſum ex cerebro ad fauces deducentes aſſumitur, ſpirituſum animalem nonnihiſ enutritura. Ve-
rū per nares attracti aeris copioſior portio, ex ampliſ narrum ſoramina in fauces fecun-
dum posteriorem † gargarī ſedē duciſtur, nonnihiſ ab illo temperata. Hinc in laryngem, &
dein per totam aſperam arteriam in frequentes ipſius per pulmonis ſubſtantiam propagatas fo-
biles fertur. Poſtquam uero ab ea huſtantia emutatis, ac cordi quodammodo pri-
paratuſ eft, ab arteriæ uenoſis ſurculis ſimiliter pulmonis ſubſtantia in teſtis, ex aſpera arteria ra-
mis elicitur, atque in ſinistrum cordis uentriculum per arteriæ uenalem delatus, tenui ſeruidoq; admodum quem cor inibi contineat, ſanguini coſmifetur. Huius aeris qualitate contenti in hoc
uentriculo caloris qualitas euſtilatur, ſubſtantia autem caloris (quaer aere & ſpirituſi ſanguini exhalatione conſtat) illius aeris ſubſtantia enutritura. Quod uero uelut fuliginofum ex hac
cordis propria peculiariq; functione congeritur, rufus per arteriam uenalem in pulmonē able-
gatur, atq; ab aſpera arteria propaginibus exceptum, uā cum reliquo aere, quem ex illis pro-
paginibus arteria uenalis germina tanquam cordi ineptum non atraxerant, denuō per aſpera
arteria & larynge faucesq; nares educitur. Huiusmodi ſane in naturali respiratione aeris du-
ctus perficitur in non naturali uero aer potiſſimum per os atrahitur, efferturq;. V ocamus au-
tem non naturalem respirationem, qua alterius quam temperata caloris innati qualitatib; nomi-
ne uitimur, ut quuma ea qualitas aliqua ex cauſa in cum modum increuit, ut per nares adiuſius
aer fromini non ſufficiat: aut quoties exuſtationem, uocem, eius que generis reliqua, ad que ſe-
cundario respiratio ſumulatur, tentamus. Ab aeris ſubſtantia in ſinistro cordis uentriculo fan-
guini ibidem contento permixta, uitali ſpirituſi conſpicuit, qui ex hoc ventriculo in magnam
arteriam unā cum ſanguine impetu ruete ac ſeruido diſfufus, per uniuersum corpus fecundum

Bb 3 arteriæ

arterie serice digeruntur, & calorē singulis mēbris priuatiū innatū reficit temperatē, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus fane atq; membrorum substantia à sanguine per uenas ad ducto refituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex⁴ dextro cordis ventriculo in finistrum atsumptus, cordiad uitalis sp̄ritus calorisq; natui repositionem faciunt; sic pari ratio ne materia à finistro cordis ventriculo per arterias reliquo deducit, corpori altari partium sp̄ritum & natiuini calorem recreat. Atque huius etiam occasiois gratia idem pulsus & respirationis uetus confertur, quod enim inspiratio materiei in finistro cordis ventriculo reposita p̄stat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur; expiratio autem arteriarum contractioni correpondet. At quibus organis, incredibili diuināq; artificis ui fabricatis, haec omnia perficiantur, quaē ratione haec admiranda Natura opera compleantur, iam ordine emitat per sequi: ea interim non repetitur quae in primo libro de thoraci offibus, & alpere arteriae cartilaginibus, ac in secundo de corundem musculis, & in tertio de arteriarū constructione perfecutus sum. Quapropter ut in libro hunc p̄cedente à peritonēo sermonis cibae potus organorū initium opportūne instituimus, ita quoq; & hic à tunica costas succingente nō immrito instrumenta aerea substantiae nutrienda dedicata auspiciabimur.

DE TUNICA COSTAS SVCCIN- gente. Caput II.

QVANDO QVID E M costas succingens tunica aliud nibil quam membrana est, neque ita integrē à costis, ac peritonēum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineacionem aliunde sumere non licet, quam ex figuris internam thoraci amplitudinem superficieū experimentum, cuiusmodi imprimis conferti potest octaua muscularū tabula: ac ex oīsum figuris thoraci ossa simul proponētibus, ut due priores Capitis decimotertiū libri primi, & tres ultime citidem librī figure.

Nomen & fi-
rumenta co-
stas succingen-
tes.

VNICAE membranæ ue costas succingentis, ac ~~commissis~~ Græcis, uulgā autem pleura dictæ situm, nomen ipsius indicat: hac nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ) septi transuersi implantatione occupata, praeter & toti pectoris olli subtensi, thoracis uero uertebrarum corporibus, & superiori septi partitioris amplitudinem respiciunt obducta; figuram & magnitudinem totius thoraci cuitati correspondentem adipiscuntur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoraci uertebræ deorum ad undecimam, è cuius regione septi pars arterianæ magnam transmittens constituit.

Anteriori autem ipsius parte à jugulo ad humillimum pectoris olli partem, cui septum immaturit, descendit. In lateribus uero à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cuitati respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoraci amplitudinem sublinens. Praefens itaq; tunica, perinde atque thoraci cuitatis, figura admodum varia. Superiori enim parte, ut & thorax angusta est, ac uelut in acutum desinit. Inferiori uero parte latior quam superiori exsift, in lateribus thoraci quoq; modo latior, quam inferiori fedu exsiftur. Deinde anteriori parte brevior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situ septi ratione exsift, nam à pectoris olli mucron ad decimam thoraci uertebram pertingit. Rursum anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitatur; posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impreso nem peritonæ quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrarum & radicum costarum. Uertebrarum enim corpora in thoraci prominent cuitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrosum tantisper reflectuntur, donec denudu uerius anteriori deorsum procedentes obliquentur. Interius omni ex parte liquit, & ueluti aquo humore perfusa est, preterquam ubi procellos quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autē id præcipue secundum uniuersam posterioris hue partis longitudinem, ad uertebrarum nimurum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & alperam arteriam, flomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & fibrisq; haec cuinculis connectit, illisq; tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum olli pectoris & septi quoque à pectori ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non fecus ac peritonæo interne huius tunice fedi adeps durior adnascitur, id que præcipue, ubi uertebris pro-

Magnitudo.

Figure.

Tunica su-
perficies qua-
les, quæ pars
ad alias par-
tes recessit.

terquam ubi procellos quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autē id præcipue secundum uniuersam posterioris hue partis longitudinem, ad uertebrarum nimurum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & alperam arteriam, flomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & fibrisq; haec cuinculis connectit, illisq; tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum olli pectoris & septi quoque à pectori ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non fecus ac peritonæo interne huius tunice fedi adeps durior adnascitur, id que præcipue, ubi uertebris pro-

pinqvor

piñquier est, quaque ipsius insigniores uenae porrigitur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membraneas fibras pulmoni applarat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnequit. Hoc enim non semel obseruauimus, idcirco potissimum in laevo latere, nō quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi⁸ partem pulmoni iuicinam. In canibus uero, sibis, simijs id rarius, aut nunquam reperiimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum⁸ magna amplitudine ipsi coalecit continuaturq; : haud secus, quam si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undique adiacentibus partibus adnascat alptra, inæqualisq; inueni, conexas membranarum modo usit, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præfens membrana non adeo pertinaciter omnibus partibus connata heret, ualidus namque of costarum ossibus ac cartilagineibus tunica peculiariter unamquamq; costas inuestit, cuiusq; mox meminero, interuentu adnascat, quam internæ interstitalium muscularum fedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remillius quam nervosæ comittitur. Quod autē similia cum lepto foramina peritonæi modo hinc adipiscitur, perspicuum

i7 mag. ta.
principijs, fe-
cundatior
tum q.
l. Perefigu-
exculps.
lib. 1.
l. 7 mag. cal.
tab. E.
m7 tab. F.
m8 fig. a.
o p. l. 1.
p. f. c. a. li.
G. G.
q. f. c. 12
lib. 12.

Tunica cost.
foramina.

cuius esse arbitror, quæ septo nang obducitur, ternis foraminibus est peritum, uno quidem uenæ cause caudicis parato, secundo autem stomacho, tertio uero magnæ arteria & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplio continuoq; foramina non pertundit, uerum quæ eam inibi perceptant uasa pluribus foraminibus cōplicent, ipsijs adnascat, & tunica aliam à propria illarum ipsi offert. transmittit uero hinc uenæ cause & arterie magnæ ramos, ad hæc stomachum, alptra arteriam, lepto pars nervorum cerebri⁸ nervos, & septi transuersi etiam nervos. Postremo fecundum posterius ipsius fedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arteriis costarum interualla petentibus utram præbens. Substantia deinceps conflat membrana, dura scilicet & tenui, alba, equali, & robore nonnulli peritoneum fulperante; uerum similius ipsi quoque peritonæo huius substantia ad dorsum durior quam iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à terrebariorum ligamentis illarum corpora cōcentribus potissimum pendet. Porro uenis ac arteriis & nervis quoque abundat, ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascat: deinde & magna arteria, in lateribus uero subtenas exigit longas, neque eas ualde gracie uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis su periora prorepentia, & ramos in costarum cartilagineum interualla digerentia. Nervos quoque adipiscitur ampliarimos; quippe in iugulo transmittit maximas lepto pars nervorum cerebri portiones, que in pulmonem, uentriculum, & iccur distribuuntur, nervosq; recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, ut diximus, præbet septi⁸ nervis, à quibus inumeras fibras tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem nervos intus complectitur, exteriori autem magnos, cōfidentia una serice at singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunice una cum uenis arterijsq; attenduntur. Præterea in posteriori fede utrinque ipsi tubendulatur, lepto pars nervorum⁸ propagines costarum radicibus distributa, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus ante) diffutile. Cæterum præter hanc costas succingentes tunica singulis costis⁸ alia peculiaria ostigit, quam Græci alteram succingentem costas membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutiōn artis medice Galenus, morbi lateralis species subducidens, indicare uideatur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune cenetur, canimirum membrana, quam quid os ambit, neque Græci nuncupant. Quemadmodum enim ossa huiusmodi di membranarum obcingit, ita quoque & singula costas orbiculatum ipsas ambientem membranam extinguit, peculiariter nihil ab eiusmodi exteriori ossium membranis sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucrum, & uelut amicitia uinculum quo aptè durū os molli carnem committatur. At thoracis cauitatem succingens membrana, quia amicū pulmonis ad costas contractum molitur, toru thoracis cauitatem uelut una superficie non alperam reddit. Deinde omnibus que thorax cōtinet inuolucrum quoddam euafit, unde etiam ab uero tunica (uti à substantia, membrana) diffectione proceribus uocatur. Ad hanc ipsa quoque, ut & peritoneum ijs omnibus que amplectitur organis tunicas exponit, eademq; firmata colligat. Quod autem cum thorace diffendatur, arcteturq; neminem ambiger arbitror. thoraci enim undique adnata, talis conflat substantia, qualis & inuolueri loco habetur, ac simul leuis sequaxq; est. His accedit, quod præfens tunica lepto transuerso tenui & robusto interim opportunè facta, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus muscularis, membranæ muscularū uentre ambientis uicem abunde gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculariorum muscularorum modo obsecrare fortis uidentur. Venæ autem & arterie & nervi

fit.
z. filii, et
z. fig. b.
A.B.C.D.
e. muscul.
tab. E.

Substantia
nica costas
succingentes.

Principium.

Singulare
fis peculiaris
tunica.

Bb 4 ui

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tam in hunc gratia praecipue, sed uicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatu, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPTENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subiecte potius, quam id prima & secunda figura praeferre conatis sumus, ut ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Interseptientia
membrana
uam membra
naria.

Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
terseptentes
membranae in
succedunt.

Quid inter
membranas in
terseptentes re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, sublimitate, at membranæ quas Graeci *stomachorum*, nos autem interseptentes thoracem, aut uulgo mediastinu nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinet. Habentur autem in thoracis medio utrinque singula secundum ipsum longitudinem procedentes. At iugulo enim ad totum septum longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrarum corpora exorriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumscrivitur, quæ triangulum quodammodo exint aquila & obliquis costis lateribus uecōformatum refert, una enim costæ, que & brevior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hic connexum fertur: secunda uero hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebram procedit: tertiæ longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declivis ad dorsum descendens, duas priores costas cōmittit. Præfentes membranæ in mutua distantia & coitu plurimum variant, secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebris committuntur, inuicem contiguae sunt, & quām minimam inter se cavitatem fibris membranæ oppletam efformant. Quia uero pectoris ossi cōmittuntur, in homine quidem inuicem nequitiam contigua sunt, ino pro^b ossi pectoris latitudine mutu^c distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac claviculas primamq; utriusque lateris costam solum, membrana etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membranæq; nexibus adimplentes. Vbi uero pectoris ossi secundae costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic artus evans, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranæ disiunctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficiatur, sic quoque & illa capacior redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hæc membranarum cōfurgat distatia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transfluer^b committuntur, omnium maxima inuicem abscedunt, atque hi tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranæ circuli est latitudo. Cavitas, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membranæ fibris obliterata, admodum ampla difficiliter occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissum correspontet figurae membranæ circuli ipsius septi, que latior est qua pectus quām quād dorsum respicit, latifissima uero in medio exigit. Praefens cavitas in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumq; cor & uenam cauam septum penetrantem cōpleteatur. In canibus uero & reliquis animalibus longius pectoris os, longior emis thoracem possidentibus, amplitudine haec multo capiōr uisit, nullis membranæ fibris obducta. Deinde eius amplitudinis basis à cordis inuolucru multum, secus quam in hominibus, ut mox subiectam, distat. Ad hanc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui substernicu & manus cuiudam in ista cauam uenam hanc progrediente suffulcit. hoc enim homines quæ breviori ductu ipsi uena, quām illi animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simiis cōiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla re habita consideratione, nec quicquam minus quam Anatomen aggressi, nil nobis aliud præstitere, quām quid perperam pleraq; ex Galeno descriplerunt: necq; lolum cum illo ueritati pepercunt, uerū apte à Galeno edocita admodum misere deprauantes, ac neficio in qua compendia feedissime confarcentes, ut Galeni ueterumq; omnes de re Anatomica libri propemodum intercederint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præter quam & alia uisit, eas quas dixi sedes nequa-

^a Fig. de
tra G. G.
H. finis
1. 1. et K.
figuræ.

^b 6.7. f. c.
19. lib. 1.
^c Fig. G. G
dijam ab
1. L

^d f. R.
c ab n. ell
7. mufic.
tab.

^e f. g. C. D.
E. F. G. de
in que ba
batur in b.
D. 4. figura

nequaquam contingēs, & ad cordis effigiem formata. Præsentes enim membranae in ipsarum medio cordis involucrum, ut diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaq; dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque in volucrum id ad natum exigit. Adeò ut inter has membranas cordis involucrum, ob idq; & ipsum cor unū cum suis uasis contingatur, deinde et caue ueue caudex, & innumeræ membranæ fibrae membranæ has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id per quam raro, adnascitur pinguedo: exterior uero quāque suam thoracis respicit amplitudinem, multa sape, ac præcipue in hominibus, adipē abundant, adeò ut omento quibulam partibus similes, & pinguiores septūs uideantur. Praeter pinguedinem ipsa ad natum glandulæ corpus, ualoru distributionibus in iugulo praefatum. Venis ac arteriæ abundant, sed tenuis, ac illis qua per omenta membranas digeruntur per quam similibus. Venæ quidem non à caue, ubi septum permeat (quoniam ita Gale nus centauri) originem ducunt, sed postillimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi ex porrigitur. Illæ enim ueue ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum de lacentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Dein aliquot siboles his membranis^a ueua coniugis experte offeruntur. At præter has plerung, & postillimum in hominibus, alia notata dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusq; membra longitudine deorsum ad septum usq; deducuntur, septi neruo cōcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsi ad natum deorsum protenduntur, & quælibet ferè interruu à pectore & dorso in progressu distantes. Atq; hi solùm nerui cum uasis & adipē extrema membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & leuis quodammodo, & aquo quasi humore oblitera uisitare: interdum etiam aliqua e parte pulmonem ad natum possidens.^b Interna uero membranarū fedes cum propter fibras membranæas, quibus inuicem membranæ committuntur, tunc eas quibus validissimè citra adipis interuentum cordis involucrum adnascuntur, utræq; aperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cauitatis regis fibris non obserdetur, ea quoq; leuis similiter & aquo humore madens uisitatur. Membranæ hæ tunica costas succingentes tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ comittuntur ortum ducentur. Sunt autem illæ fedes, ut diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebræ, unde postillimum illæ membranæ enascuntur. Quæ primario uisu in hoc creantur, ut cordis involucrum, ac proinde ipsum quoq; cor, ne deorsum ac retrosum concidat, in sua sede contineret. Id enim & si ab alijs minime animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum festio luculentissimè (si animū modo ad liberis ostendet, quacunq; ratione has membranas aggressus fuerit). Deinde ad uasorum securiore ductum auxiliunt, & postremox ex uniuera thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui uis haud quaque minimus cense ri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate pertulit, & pulmone hac fede propter aërem per foramen ingredientem à motu cellante, altera cauitas adhuc illæ animali famulatur, quemadmodum in vulneribus & uiuis lectionibus frequenter condicimus. Num autem his membranis, an uero à tunica costas succingentes organa in thoracis cauitate reposita, tunicas in uolucraq; muruntur, hic contentiose haud quaque disceptandum duxerim, quoniam plane idem uis, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq; connexus spectat, harum membranarū & tunicae costas succingentes sensibus ueniat. Praeter neutram inuestigandum est, num una tantum in uniuero thorace costas succingentes sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uero duæ, ut una quidē dextra est, ea scilicet quæ dextræ thoracis cauitatē succingit, una cum dextra intersepiente membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducit, & cuius fedis interditudinem membranam efformat, quod proflus non est absursum, effectione peculiaris differentia, quæ succingens costas tunica à peritoneo distinguere, quoniam id unicum reuera sit, illa autem tunica duplex confertur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IV.

AD asperæ arterie harmoniam spectandam imprimis conductunt figuræ trigesimi octa ui Capitis libri primi, dein ex quæ uigisimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemq; Indices intueri erit operæ precium.

*Quæ inter se
pertinent membranæ
nervi & felibus
tunicae fabricantur.*

*Pinguedo.
Glandulæ
corpus.
Venes, arteriæ.*

*Tum additæ
pius, tum fuligine
in Arollæ
lem argentea
confingens in
6 de Placitis
Hippocrat.,
Platonis.
Intersepiens
membranam
perfices &
connexus.*

*Orus inter
sepiens membranam
Intersepiens
tunica membrana
tunica uasa.*

N^o tertio libro, ubi arteriarum complectetur scripsi, h^ac cuius construcci^onem modo persequi statuum est, simpliciter quod a^rtem continat, arteria ueteribus Gracis primum appellata dicebatur: at temporis lucellu, quum & uasa⁴ uitalem spiritu sanguinem impetu ruente deducentia, & in uenarum numero non amplius habita, arteria etiam nomine donantur, haec quidem laues arteriae illa uero alpera, ab inaequali qua c^ostat substantia, nuncupabantur: eoc^o nomine ad hunc usque diem alpera arteria est obvia, non minus sane quam situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem confitetur. Vnica enim non hominibus modis, ueris & animalibus que pulmonem nancifuntur omnibus obigit, que longo ducitu, insfar caudicis cuiusdam, ex fauibus deorsum protensa, frequenti sbole in pulmonis substantiam dicitur. In fauibus enim (que Gracis q^ody^z nuncupantur) duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus, alia duo in humiliori fauium sede correspondent, que quidem n^o secundum latus, ut illa, immo contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum potumq^z ex ore in ventriculum deducentes initium exsistit. Anterior uero alpera arteria p^oncipium est, qua hinc deorum recti nufquam in latus decilians, secundum ceruicis longitudinem ad quartam usque thoracis uertebram dicitur, ita posterior fede substratum habens stoma chum, uertebrarum corporibus, primo^z dorsum mouentium muscularorum pari absq^z alterius organi interuentu inntemente, unde & alpera arteria a uertebris tantum remouetur, quia⁴ stomachi est crassitatis. Anterior autem alpera arteria sed non eadem toto ducitu prætenduntur, in etatissima nanque fede, ubi oris amplitudinem committitur, os ab *v* figura *omne* nuncupatum, ipsi cum illius ossis quoque musculis & eis prælocatur. Hinc uero ad jugulum ac pectoris ossis elatiorem sedem ulque, præter cutem & illi subditum ex carnosam membranam muscularum, arteria alpera obtinetur bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis & referens anteriori parti inseritur, & deinde^z alijs duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis humiliorē antiquam partem pertingentes, proximæ arterie hⁱc incumbunt. Vbi uero thoracem hæc ingreditur, principia quoq^z muscularum ex claviculari & pectoris osse ad mamillares in capite proceffus deductorū, tanquam propugnacula ipsi quoq^z præfiguntur. In iugulo glandium inibi usorum diuariacioni subseruit, & uasa ipsa præter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & paulo demissius in thoracis amplitudine^z ramus arteriae magnus in loporales arterias distributus, que unum cum sexti parisi cerebri^z nervis, & internis singularibus alpera arteria lateribus suis ne attenduntur, deinceps laryngis radice utring^z glandulosum, fed rubicans corpus (quod postea expelliens describemus) ipsi adnatur. Ceterum quum primum ad quartam thoracis uertebræ corpus arteria alpera descendit, in duos pares bipartita trunco, unum^z dextris pulmonis lobis, alterum^z sinistris exponit, qui pulmonis substantia undiq^z ampliæ, parem cum pulmone sedem occupant. Imaginem alpera arterie uix illi rectius quam arbori assimilare, ruis caudex in duos primū ramos diffusus fit, & hi rursus in innumeris sboles diffusi. Huius nanq^z arboris à radicum propaginibus liberata ex terra prodiens initium, laryngi respondet: totus autem caudex reliqua alpera arterie parti à larynge ad quartam usq^z thoracis uertebram protensa conuenient: arboris uero ramii corundemq^z innumera sboles arterie in pulmonem diuertibus conseruentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, nec pari undiq^z constans forma uisit, sic & larynx alpera arteria caput undiq^z uaria diffimilem figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depresso aut cretum fixneris laryngis^z operulum, acuta aut depresso obtusa erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq^z, anteriores^z scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem in medio extuberat, illin claveribus obliquè in posteriora extrorum procedens. Ad haec, ut huius cartilaginis superior pars amplior longe inferiori in hominibus (fucus quam in bobus) existit, ita etiam laryngis superior sedes hic latior inferiori cernitur. in humilissima laryngis sedes, que secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem ue reliqua pere arterie caudicis ductus adaequat. Posterior laryngis regio, ac precipua huius regionis sedes quodammodo plana est, propter primæ cartilaginis que secunda imaginem refert, ad posteriora suis lateribus progressum, alias enim hac regio secunda ex tercia laryngis cartilaginis gratia, paulo minus tota teres est, ut si uerum humilissima posterioris regionis sedes, huius aliter quam anterioris regionis humilius sedes, idq^z occasione secunda cartilaginis humilius prima procedens. In posteriori sede, prout tercia cartilago in laryngis cavitatem co[n]trahit, aut extrorum porrigitur, ita quoq^z elatiores ipsius apices in interiora & exteriora ue magis prominent, laryngis figu-

figuram emutantes. Ceterum reliquias aperae arteriae caudex (ut & arborum caudices solent) ad ramorum usq*ue* diuariationem sibi similis est, non tamen absolute. Nam quum concidit arteria, neq*ue* aere distenditur, anteriori quadam parte teres est, uerum paulo uideatur lanior ac depre*s*ior, hinc ad latera orbicularium ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior autem tem fedes anteriori angustior est, planaq*ue*, ac uerius internam ipsius amplitudinem nonnulli orbicularium impre*s*a uitat. Quum aut*e* arteria distenditur, ipsius posterior pars aqu*ue* ac prior, & magis quodammodo latet, at*que* in posteriora tument orbicularis ut illa efficitur. Eadem formam feruant omnes aperae arteriae in pulmonem spar*ue* boles, qu*ue* arborum ramis affl*ue* milantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura parem efformant, in omnes ipsius partes frequentissim germinibus, ut iam dictum fuit, excurrentes. Externa aperae arteriae superficies

Quales officie arterie ex tempore superficieis.

prater laryngis, qu*ue* uaria est, in equalis, fed interim ordinata serie procedens uisit, ac quum aer distenditur, posteriori quadam parte leuis instar continue cuiusdam membranae est, a lateribus uero & anteriori regione inequalis: membrana, qu*ue* cartilaginea mediat, i*p* his cartilagineibus magis extuberante, contr*aria* uero quum laxa co*c*idit, nam tun*ce* cartilagineas membrane tub*ula*ntia eminentiores protuberant. Ad hanc, in*st*ar membranarum qu*ue* alij conuaneunt partibus, externa quoque arteriae superficies aperae est. Posteriori etenim fedi fibrosis nescibus, sed modicis ^b stomachi comititur: uerum superior laryngis regio qu*u*m communem cum stomacho tunica fortuit, ualidissime illius tunica gratia p*ro*li*co*n*st*ituit: quemadmodum & larynx stomachi firmissime ^c musculorum opera connectitur, qui stomachi amplectentes, prim*ae* cartilagineis lateribus implantantur. Anterior aperae arteriae pars atten*tu*is musculis & ualis, ac precipue recurrentibus nervis conuaneat. Quinetiam ubi aperae arteriae rami in pulmonem excurrunt, propter adnatam ipsius pulmonis substantiam minus laues existunt. Ceterum interior superficies etiam si in*equalis* pro cartilaginum extuberantia semper sit, leuis tamen ac uelutunctu*so* humore perfusa, neq*ue* ullis fibris explanationibus apera exsilit. & talis quoq*ue* quod ad levitatem

Connexus arterie articulatio-
rie.

more perfusa, interna laryngis est superficies: quamvis interior neq*ue* orbicularis, teres uero, aut tuberos minim*is* sit libera. In humillima enim parte, uincunque aut arcetetur, aut diducatur, orbicularis ad amulfum patens*co*de*re* temp*or* modo, ob perforatum quem secunda cartilago efformat circulum, euidat*in* medicu*m* uero quum arcatur, penitus coniuet, non orbicularis quidem arcu*is* orifici ritu, uerum recte instar lincei seu rim*ae* ab anterioribus in posteriora protensa, que si dirimiratur aperiatur, ab anteriori parte sensim in posteriora tati*pe* latior efficitur, donec laryngis interior superficies tanta quodammodo orbicularis teres intus specetur. Quando*h*ec rim*ae* arcatur, & coniuet, ipsa*q* inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit, teres orbicularis*q* necessario permanet, utrin*q* ad rim*ae* illius latera una conficitur fouea, ali*q*uoquodammodo quam*ri*mae superficies conuidentes, unde etiam hic cornuta superficies sub rim*ae* confluit. Superficies uero laryngis supra rimam confitentes, prout hac aut recluditur, aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed proxima compres*ta* ex posterioribus in priora magis minus*co*arcatur. Inferior laryngis operculi superficies concaua, superior autem conuexa cernitur. Ceterum uelut haec uulnina aut bouina larynge (*si* modo humana non suppetat) affl*ue*ntia examinari potius, quam obscura difficult*er* enarratione discere. Ita enim quae hic propter dictions obscuroritatem praeterimus, ab*sq* omni negotio sedula inspectione non sine magna admiratione occurrit. Sic quo*q* singulorum substantiarum & conformatio*n*e una at*q* altera laryng*ae* uincun*q* etiam rudi fueris manus, disiecta ad inuenies, potissimum quod laryng*ae* ac reliqua aperae arteriae substantia in primo libro & secundo, quant*u* illic conueniebat, perleque*u* fuerit. In primo enim preter laryng*ae* operculum, trium laryng*is* cartilaginum solum, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit, uniuersam illorum constructionem tradidi. ^d In secundo cum ceteris musculis omnes laryng*is* musculos ac ligamenta, prout inibi corum requirebatur, aggre*g*atis sum. Quapropter etiam illorum, ut & laryng*is* & totius aperae arteriae, neruorum & uasorum descriptio*n* h*ic* minime immundiorum est. Non profecto quod scribendi laborem subterfugiam, uerum ne a moro fio*re* quo*q*iam eadem in culcare dicar. Quamvis etiam in regione minus pulchra quam*ri* difficili, undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinq*ue*, & libro etiam de Voce, priuati simus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat afferatum est, id*q* uiuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq*ue* superioribus libris necessari*co*re*re* su*ci*mus, h*ic* n*on* altius repetentes, id*q* uolum adiungemus, alperam arteriam membrana cartilaginea*q* formatam esse substantia*q*: ac laryngem quidem tribus constare cartilaginibus, ea nimis uirum quam scuto*re* Graeci assimilarunt: secunda uero, quam quod nomine

Interna officia arterie superficies qualis.

Aperae arterie superficies.

*Quibus cartilaginis aperae arteria co*str*uitur.*

mine destinatur, quasi sine nomine vocauerunt: tercia autem, quae gemina est, quamvis uanorum orificijs, quibus aquam manus lauatoris affundimus, respondere arbitati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformatioinem ingreditur, quod ex cartilagine membranace & pingui substantia (quemadmodum & tertiae cartilaginis superior pars) constituitur. Reliqui alperc arteriae corpus innumeris conformatur cartilaginibus, una sive eadem forma se habentibus. Forma quidem circulo correspondet, cui quarta pars sit exacta, propius enim ad anuli circuli ue perfecti figuram quam quidam arbitrantur accedunt. Quod fanum ad amus sim perpendit, ex quo Celsius primum quarti libri Caput uterit, in quo hanc cartilaginum imam in dorso uertebris comparat. Quanquam enim Celsius illius autoris mentem parum aperte explicavit, ex cartilaginum tamen uertebrarumq; imagine leui negotio colligitur, illum autem cartilagines non simpliciter uertebris contulisse: uerum duxatae circumferentie superficie que corporum thoracis & lumborum (non autem cervicis) uertebrarum. Horum namq; corporum imago cartilaginum orbi ductuq; quam simillima uisitatur. Cartilagines haec in orbiculo arterie figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, in quo interius latius quam crassius. Dein cartilagines haec non carente toto corpore seruant crassitudinem: in medio enim crassiores sunt quam in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem aspera arteria sedem efficiunt. Neq; arbitretur quispiam (illorū sententia delusus, qui a perfecti circuli figura cartilagine solu definire prodidierunt, ne arteria stomachi plus & quo comprimeret, uerum potius ut fromacho deglutiendi cederet) eas hanc formam speciemq; in caudice ipsius arterie duxatae seruare: in pulmonis uero substantia completos efficiuntur, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice se habent, & quod inibi alteri construere nequierunt, in arteria partium usus commemoratione ostendam. Cartilagines haec continua serie aequaliter semper mutuo distantes in arteria collocantur, & non tantum inueniunt disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorē est latitudine, nisi quum arteria aere turgit: concidente enim arteria, cartilagines intemc propinquius accedunt. Cartilagines inter le connexus primū propriæ cuiusq; cartilaginis membranae interuenient perficiuntur.

Quād affere arteria carni inuecti coligentur.

Quemadmodum enim omnibus serere officiis, & etiam laryngis cartilaginibus membrana que dam, eo quod ipsius fit in uolucrum, nuncupata obducitur, paro quoque ratione circulares asperæ arteriae cartilagines simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatiioribus sive partibus processus exponit, illarum interuersu cartilagines inueniuntur, uelut membranum uinculum inter duas cartilagines sive recipiuntur efformans. Neq; folium inter cartilagines, ubi ab inuenient aequaliter distant, eiusmodi consurgit uinculum, uerum etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum recipiuntibus similes membrane processus exponit, ex quibus continuum quoque inflat membranae uinculum efficitur. His cartilagibus membranisq; aliae duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunice non immixtæ appellatae. Atq; una quidem externa arteria superiorem undecim amplexatur, membranæ illis cartilaginum uinculis pertinacissime connecta. Haec tenuis est, illisq; tunicis par, quas peritonemum & lucingens costas membrana ipsi affirmatis usus præbeat. Præsentis tunica interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaq; imprimis recurretes nervos securissime defert. Altera arteria tunica hac longe dignior, internam uniuersæ arterie sedem succingit, atq; ad cartilaginem inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior exsistit, quamvis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissime cartilaginum proprijs membranis, & interna fede pingui quodammodo humor oblitus uisitatur, non undecunque eandem seruans crassitudinem. Quum enim linguae, labrisque & palato, & ipsi demum fromacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingula ue laryngis coniuit, hec tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colore quoque immutata: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compresum erudit, ita quoque magis ibidem callosa reddit, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriae ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublimis ue, tenuior longe quam in larynge uisitatur: in caudice uero arterie medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriae cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam often-

Duavis affere arterie tunicae extirpator.

Interior tunica.

Atq; arteria tunica haec longe dignior, internam uniuersæ arterie sedem succingit, atq; ad cartilaginem inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior exsistit, quamvis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissime cartilaginum proprijs membranis, & interna fede pingui quodammodo humor oblitus uisitatur, non undecunque eandem seruans crassitudinem. Quum enim linguae, labrisque & palato, & ipsi demum fromacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingula ue laryngis coniuit, hec tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colore quoque immutata: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compresum erudit, ita quoque magis ibidem callosa reddit, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriae ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublimis ue, tenuior longe quam in larynge uisitatur: in caudice uero arterie medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriae cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam often-

Glandes laryngis radici adnatae.

Atq; arteria tunica haec longe dignior, internam uniuersæ arterie sedem succingit, atq; ad cartilaginem inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior exsistit, quamvis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissime cartilaginum proprijs membranis, & interna fede pingui quodammodo humor oblitus uisitatur, non undecunque eandem seruans crassitudinem. Quum enim linguae, labrisque & palato, & ipsi demum fromacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingula ue laryngis coniuit, hec tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colore quoque immutata: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compresum erudit, ita quoque magis ibidem callosa reddit, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriae ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, sublimis ue, tenuior longe quam in larynge uisitatur: in caudice uero arterie medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriae cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam often-

in figure et
lib. 10 et 17

i Speculator
id. 1. f. 16.
ib. 1. a.

h Quid re
iustitia me
branarum ac
d'ilarum in
tum tunica
rum ratio
ex tentor
ganis circu
scriptio
petitur illa
i membra
nem tunica
fatu. et
mugique de
lineatur.

1. et. f. 11.
lib. 2.

m 6 m. cl.
tab. L. et.
34. f. 1. cl.
ib. 2. N.
memi-

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primariò animanti ad aëris in respiratione transitum ductum ue conferit, deinde & uocis organum facile est precipuum. Atque his usibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faecibus enim aërem per nares, aut os attractum, recta in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atq[ue] cordis muneribus aptum reddat. Ceterum quod pulmonis proprium sit minus, suo dicemus loco, nemo enim latet est aspera arteriam ita efformata innuerit, quòd aptissime aërem dum inspiramus pulmoni deferat, ac rursus omnem qui cordi inutilis est, una cum fuliginosis ipsius excremientis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, aspera arteriam instar membranæ meatus, qui se inanitatis concidere, ac rursum oppleret distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacu fuga magnopere replendum esset, ac rufus compressionis duxat ut inaniendum uenit, distendi comprimiq[ue] aptum esse oportet. Quapropter quoniam inspiratione aëris ut attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concecum sit, pulmonis dilatatio aliud nihil censeatur, quam fuorum uasorum distensio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis aspera arteria propaginum: expirationem vero rufus fieri conferit, quoties pulmo in le colligatur, concidit & arcatur, et quod ratione aërem in sua amplitudine (quidelicet in aspera arteria ramis) contentum exprimit, propellit, cuius ratio inicari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset, debuisse fabrikeri. Verumad has functiones sat erat hanc ex membranae quapiam carneaq[ue] substatia, ut ventriculus, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construeret, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeo sanè ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacu attractionem, & sui plius corporis ex illo distensione, & rufus ad aëris propter ipsius compressionis arctationemq[ue] ad expirationem attinet, vel aliquam cartilaginem uero Opifex ipsi largitus videatur, tantum abest, quòd illi opificis industriam ostenderet, qui omnes aspera arterie ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituerunt: fabricato finixerunt, & aliam hic aspera arteria quam quā stomacho pretenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extruderetur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportune posse, aut faitem in longitudinem, aut breuitatem duxat, non autem in amplitudinem apertam patememq[ue], & non fromat i modo concidentem efformata affuerint, quo aëris liberior efficit ingressus & egressus: quandoquidē hi praterquam quòd laryngis arctatione dilatationemq[ue] ignorant, eo tenere ridutus, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æqua tena aperta est, pulmonem neque cumuano costringendum aut dilatandum, nihili uacu fuga in asperam arteriam (ut quae prius concidisset) atrahendum. Nam hoc uel ex foliibus anatomaduertere debuerit, quibus longe aliud artificium ad eam partem que aëre reddit, quam reliqua folium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distendi comprimiq[ue] promptam redundant, ut oppleri inaniri possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distendi comprimiq[ue] ineptum, cuius natura si totus follis efficit, quis omnem ipsius usum nos perditoris, ac instar lagena uitrea folle futurum ignorat. Atque huiusmodi membranae substantiae arteriam constituentis est ratio, que hanc membranam debuisse fieri monstrat. At cartilaginibus abundantia quoque, ut non modo respirationis, uerū & uocis organum fieret. Quoadmodum enim asperam arteriam leuum arteriarum modò, respirationis nomine membranam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramq[ue] prorsus fistularū, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquo ita ut vox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aeris ipsius & substantiae ab ipso percussa. Huiusmodi sane substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiae modo extrui finigamentis & membranis oportuisset. Verum quoniam absq[ue] inspiratione ac expiratione vox fieri nullo modo potuerit, opificis cōpriectione ac distensione necessariò indiget, meritò laudabimus summi rerum Opificis soleritatem, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis constructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus clausi possit, & spiritus ipsum ex nostro arbitrio ad magnos saepe usus retinere ualeamus, & uocem nunc graue, nunc leuem, prout rimā illam (que profecto uox p[ro]marium est instrumentum) articolamus uel laxamus. Hæc namq[ue] illa est, quam tibicinariū cōiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ responderet, que fistulas illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam uo[u]l, quauimus non forma, cornuum & tubarū orificij, que ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foraminī, quas transuersim inflanus, hæc crima comparatur. At larynx longe

*Alberæ arte
riae usus, ipsi
usq; constru-
ctionis ratio
nibus tatu*

*Alperā ays
teriam mēbra
neā substantia
opōrtuissē ex-
stūi.*

*Cur caniles
go affere ar-
teria constitui-
tionē subire*

*Laryngitis ri
maculosa.*

omnium fistularum artificium uincit, quæ ita efficiuntur, ut modo minus, modo magis eam la
xare possimus, ac varias uoces, non autem unicam duxascat (ut artificium instrumenta) edere
ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc pa-
rum aeris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uocis, quam effingere lubet, aer inter expi-
randum sufficit, emittere queamus. Quam fuerit neculum fecundam laryngis cartilaginem

*Vocis gen-
neratio.* perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse com-
primi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aere ab ampla uia in strigam, & hinc
rurus in latam impetu deducto, fieri dicteris, atque simili "gargareonem uocis plecitem" &
palatum instar rotundi amplius spaci constructum, & cavitatem super id in narum "forami-
nibus apparentem, & quarti maxilla superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter
& linguam, & labra rinitus fueris, ac demum musica artificium instrumeta, illarumq[ue] partium
uolum hi Naturæ operibus diligenter conculeris. Nequic hic in nominum deceptiōne in-
cidere uolum est, rixole certando de rime hue & laryngis operculi nomine, quod falso uocis

n. e. moſſid.
tib. E.
o. 2. fi. ca. 12.
l. b. a. 1. 1. 1.

*Laryngis or-
perculum satis.* proprium, præcipuumq[ue] organum plerique recentent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi for-
tafis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duxascat ut & in primo libro com-
memorauimus, cibi & potu inter decolorandum in laryngem calum prohibet. Nam preter hoc
quod seruus id ad uocem nihil facere ex uera sectione perpectum habemus, ratione id alijs co-
gnitum esse oportuerat, nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs ani-
maduertus fuit, neq[ue] etiam ullis mouetur quamvis "quos ab offe" & referente in id inferi commo-
morauiimus, quam interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilataðae arctan-
dæ ue subseruant. Insuper uero gratia omnem laryngis cartilaginum fabricam extructam esse co-
gnoscet, si uel minima Naturæ operu cognoscendi scintilla arteris, negillorū scientiæ, indignissi-
mi qui à Naturæ creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alieuis larynge in mani-
bus aſſumptu, artificium in musicis instrumentis paradisi induſtria Naturæ opera feſtantem
*Cartilaginu-
coordinatio-
nibus ratiō.* maxima uoluptate admiraberis. Quod uero & reliquarum cartilaginum sius non vulgaris sit,
omnibus quoq[ue] notu arbitror, crallior enim ipsarum pars, quaç[ue] orbis efformant, anteris parti,
& que iniurias magis exponit, praelo cara est. Vbi autem à perfecti circuiti figura in caudice
arteriae necessarii propter inspirationē deficiunt, opportune stomachum respiciunt, quod minus
illum cōprimit, minusq[ue] ipsius in ciborum aſſumptione diffinitionē præpediant: quum interim
arteria imbi fulcīpēdis nosis inepita sit. Pariter etiam aspera arteriae tunicas Naturæ non offician-
ter extirxit, externā quidem, ut cartilagine in ſtar in uolucrū munita, atque ipsius interuentu ar-
teria uicinis partibus colligata firmataq[ue] ſecuris deorsum prorepat. Interna uero non ſolum
cartilagine firmius conexa, uero calide ſuccinatur, atq[ue] a grauioribus iniuris munitura,
erector externa eaſt, nō tamen talis, ut ſua crassitate magnā arteria amplitudine opplearit, & ad
defendendas tamen cartilagineſ ſua denititate & robore ſufficiat. Saepè enim aliquid pituita inu-
tilis à capite per arteria defluit, necnon potius aliquid & cibi inter degluentiū in illam illabitur.
Præterea acris quædam qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carboni, uel alterius cuiusdam facultatis
medicamentofæ etiā inter respīrandū atrahit. Adde quod pus tuſi expectorandum quandoq[ue]
fit malignū, erodens, aut alijs quis humor, utpote flava bilis, ac atra, aut pituita ſalfi in ſuſtu puz-
tredinem experta, per asperam arteria efficeri debet: a quibus omnibus obducta cartilagineibus
tunica, ne ille radatur, & roſionē alterationemq[ue] ab his nō fine graui ipsarū uitio ſentiat, pra-
cauet. Atque ut larynx eiſum modi noxijs (nimis uori uicinior) magis ſubſicitur, ita quoq[ue] &
tunicam hanc paulo cralliorē obtinet, quam extremi arterie ſurculi, in quibus tunica tenuior
euſit, ne plus aequo pulmonis ſubſtituta aērem cordi temperatū uincit, & aeris in ue-
nalis arteria germina aſſumptionē, & rurus cordis fuliginoſorū in aspera ramos attractionē

p. 2. t. 4. fi.
ca. 11. ib. 8.
K.

*Aſpera ar-
terie tunicas
afte extir-
das effe-* prohibetur. Ceterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilagine in larynge potiflimum reponit,
ipsa etiam tunica pingui ſimil eum uifido quo undiq[ue] hac oblinuitur humor, ad faciem
aēris diuſum coſerere uidentur, atq[ue] etiā in magnis clamoribus, multisq[ue] motibus exicetur,
uoxq[ue] deficiat, plurimum accōmodare. Huc quoq[ue] faciunt apera arteria ad laryngis radicem
utrinq[ue] appositæ glandes, humor ſequiſt meatum imbunt, nō fluido quidem, ſed uifido
& pingui, quemadmodum & ipsæ cralliores ſpiſſioresq[ue] ceteris humorē procreatibus glan-
dulis lunt. Quantus uero eiſum humoris ad uocem uolum ſit, indies fistulas humectante oleo
inungi uidentes docemur. Neque proſecto eiſum modi humorē procreando illæ tantum quas di-
ximus glandes ſufficiunt, uerū & aliae laryngi accumbunt, quarum nunc ſitum, ut & garga-
reonis, opportunū ſubſticiemus: dein pulmonis, in quem aer al-
ſumitur, constructionem pertraciatur.

Caput V.

T R I P L E X glandium genus in faucibus repositum, ac praesenti Capite nobis descri^tendum, in uarijs speciebus figuris. Ac primum quidem exta muscularia tabula L insignitur, & in secunda figura, quarta, quinta a Capitis usq[ue] simi primi libri secundi M. Secundum vero genus sexta quoque muscularia tabula F insignitur, & decima, quarta quinti libri figura E, E. Tertium autem prima muscularia tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

a 6 muscular.
tab. L.
b 6 muscular.
tab. F.

c 1 fig. ultimorum lib.
i 1 G ad 1.
aut quod complicitur in officia et maxilla fixe & taba.
muscular.

d Post. E 6
muscular.
figura ca.
tab. lib. 2.
f 1. 3. 1. 5. 4. 21. lib. 2.

H.
g 3 musc. ta.
L. M.
h 6 tab. D.
i 3. 4. lib. 6
e 6. 1. P.
h 3 tab. H. 1.
l 1. 3. 2. lib. 4. T. 1. 5. 3.
m 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
n 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
o 6 musc. ta.
p 6 musc. ta.
q 6 musc. ta.
r 1 musc. ta.
s 4. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
t 6 musc. ta.
u 6 musc. ta.
v 6 musc. ta.

VONIAM nonnullarum³ glandium asperam arteriam humectantium paulo ante mentio incidit, aliaeque ciuidem functionis gratia creatae illis accumbunt, non inopportune eas quoque simul hic de nominibus haudquaquam anxiè disceptatur, prosequimur. Non enim modo minus quam alibi, in genere nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis c

Fauces.

tra omnem contentionem uocari licet uelut, uniuersum spacum ab inferiori maxilla intus circumscripturn, illud dico, quod in profunditate ab interna mente sede ad ceruicis usq[ue] ueterbras pertingit: in latitudine vero, quicquid inter dextram in secessor maxilla partem & sinistram habetur. Hoc enim p[ro]p[ter]e ueteribus Graecis vocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quod haec sede continetur, potissimum donarunt: Suidae distinctionem parum obseruant, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, femini uero fauces. Eundem locum & idem, ab angusta nuncupasse uidentur, quod haec in uniuerso corpore sit regio æquum angusta, & toti interim organis donata. Haec enim sede naruum foramina in descendant, & hic representerunt larynx, uniuersa, stomachi initium, lingua & radix cum osse & imaginæ exprimitæ, ac numerosis illarum partium muscularis, præterea & musculi maxillæ mouentes, tum^h qui ab ossis cunctum imitantur processibus instar alarum efformatis originem sumunt, tum^h qui huius angustia imprimit nominis duobus donati ventribus inferioremaxillæ deorsum uellunt. Additæ præter tertij, sexti, septimi parium cerebri nervorum propagines, uenas fugulares, &c arterias foropales, & quas nunc labens enarrare glandulas hic contineri. Est autem harum genus triplices, ac^e unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arterie lateribus adnatum, in præcedentia Capite recentiuimus? Secundum uero clavius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hianteibus medium inter narum foramina & laryngem appetat, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcumque insignis, & glandi forma per quam similes. Oblonga enim est haec glandula, ac secundum longitudinem lirum ac deorum exproprietate, communis oris tunica, sed ea hic quam alibi tenuiori fungosiori uterū. Substantia coartat alij glandibus simili, ac impensis fungosa, in hocce propriâ, ut saluat procreet, ac afferat arteriam & stomachum quoque cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Graeci θηρια uocant, fortassis non tam quod his angustijs coincidentur, ac quod gargaronis latera resplicant. Si enim hianteis oris cauitatem intueris, atque foramina narum &c gargaronem obserues, quid aliud hic foramina quam duo uelut maria, ipsæ autem gargarco in instar angustia tera inter illa deducuntur, apparebūt, adeo ut nihil obsteriter, gargaronem idem aliquando ut ueteribus, qui pueros in cadaverum fecundibus exercabant, nuncupatum suis arbitrii. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumq[ue] haec in sedis frequentiam, animum duntaxat adhuc erimus, glandes alp[er]e arterie adnatæ, quum in maioribus angustijs, quam secundum hoc glandiū genus reponantur, θηρia uocitandæ forent, uerum quia illas ab Anatos mes professoribus haec tenus non decriptas obseruauerint, magis secundum genus (quod etiam nimis quam oclititer alijs enarrarunt) ita appellandū duxerim. Cæterū secundum hoc glandularum genus amygdalis assimilatum, Graeci quoque θηρia nuncupauerunt, quam uocem interpretes tonillas & amygdalas & Faux uertunt. Quāuis haec posteriora nomina' tertio glandolo huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tam in his nominis fluctibus & rerum interim infictia prætereundū est, Graecos quum tumores præter naturā enarrat, glandularū que in fauicium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus cōstituent, inflammations *variolæ* nuncupauerunt, quam *variolæ* inflammationē corporū, quæ in fauicibus sunt: non adiacentes, quæ nam illæ censeantur. Porro tertium genus, *inguinum* & axillarū glandulas respondet, numerosum enim sub aurium radiis & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continentur, ac cauitates omnes exacte implet, usorumq[ue] diductibus distributionibus ut p[ro]ficitur, has partes quoque sua humectandi ui imbuunt. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgas tamen hic in porcis ac ceteris quibus uelut in animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoque habet, ac Animel-

Graecis.

Graecis.

Triples in
glandulas glan-
dularum genet.
Primum.
Secundum.

wazidius.

Tertium in fau-
cibus posteriori
glandularum genet.

C 2 las

la seu Lacticiaria nuncupat. Num uero & has Graci quoq; *hiatus* appellauerint, sciremus fanè, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Graecorum omnium qui quiequam in Anatomie dignum praestiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cetera glandulas tractabat, utcunque uero sit, hoc tertium in fauibus glandularū genus nō minus quam cetera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas praecepit, perpendendum uenit: hocq; in primis tempore, quando nō id solum genus, uerū & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargarone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

IN hiant ore gargarone citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculo-
rum tabula *E* insignitur, in septima uero F.

*Gargaronis
nomina.*

S T A quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargaron, sibilis ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero in star uiae superius angusta, inferius uero sphæra in star rotunda aliquando dum inflammatione corripitur, propendet. Vaea, seu *stygia* appellatur. Deinde quod in star cauda muris, aut columnæ extensa interdum ex humorum affluxu gargarone producatur, ut & affectus ille, *lisys* ac colu-
mella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior,
inferius autem strictior uisit, fundibulum aliqui eum uo auerunt, at nomina sonitus occasione
ipsi induta a multis toti laryngi, ab aliquibus uero laryngi operculo tantum accommodantur. Cæ-
terum gargarone, qui soli inter cetera animalia homini obigit, situs, forma, color, ac omnia
ferre huc pertinientia nō minus ac externa unguum superficies euident cōspicua, si aliuis hian-
tis ois inspicere non puerit. Vnde etiā horum narrationi prolixius quoq; haud immoradū
est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi na-
rium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato conti-
nuatur latior, inferius pyramidis in star acutior. Ventulas quasdam ex ualis palati tunicae aduen-
tibus in ipsius medio afflumit: neruis autē non admodum participat. Porro ipsius primarium
usum uocis modulationē esse, ac illum ad sermonē homini plurimū opitulari, argumento sunt,
qui hunc praefectum habēt: dein quod soli homines, autūm quædā genera hoc se donari uiden-
tur, adeo fane ut non immortali uelut quoddam uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens,
cenfatur. Secundari autē ad aëris attractionē, ne felicit nimis frigidus in pulmone feratur,
aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargarone praefectus est, frigidus aër
impensis quam ceteris noxiis effe colligatur. Sic quoq; & ad aëris expurgationem nonnullū
conducit, nam pulvren fibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aëre erat assūmedus.
At hic uetus quā cetera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargarone destituantur,
parui pendens uideretur. Quamobrem uero alijs gargaroneum extremitorem à cerebro
in os descendantū quoddam receptaculū effe trididerint, nō satis affequor, & commentum il-
lorum esse opinor: quā gargarone nullam, qua aptē aliquid suscipiat, causatē nanciscatur: in
quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quoq; grauissimo
uictio dum fluxionem sufficit, conflicitur. At nunc tempestiuū erit, pulmonis in quem aër
asperam arteriam ducit, constructionem aggredi.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONE M ostendit praefensis libri figurarū maior pars, prima uel dicet ad
charakteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad
M, N, O, P. Quinta ad I, J, L, M. Duodecima ad E, F, G, H. Decimateria ad B, C, D, E.
Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimitur prima figura Capitis trigeminī oculi
libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

*Sicut pul-
monis.**Naturas.*

I T V M pulmonis³ due thoraci cavitates indicant, in utraq; enim thora
cis amplitudine, inter costas & alteram interseptium membranarum
cōspicua, pulmo locator, perinde ac cavitates ipsæ geminus. Ipsius enim
pars dextram cavitatem occupans, illi que in finistrâ locatur, substantia
interuentu nec continua, nec etiam cōtigua est. Ambae enim intersepi-
tum membranarū medio inuicem dirimuntur, & uasorum duxata
interuentu, que ex una radice in dextram ac finistram pulmonis partes di-
geruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoraci cava-
tatem, finistra autem leviam ita implent, ut nihil proflus in thoraci amplitudine pulmonis
substan-

^a Vt ad
dextri le-
tu G.G. d
ter a fin
strum latus
I.I. & F.F.
b et figura
C.D.

*e Inter G.
G. et I. fi-
gur. 1. 1.
d. 7. mo-
tu. h. m. m.*

substantia non oppletur sit, præter uniuersam regionem quam interdiuidæ membranæ in se cōpœcti cōstituereq; retulimus. V erum in hac cavitate, quam intercipientes membranæ in suo medio super' neruofam septi tranfuerſi partem, ac ſub cordis intuolucri mucrone efformat, pulmonis quoq; portiuncula canibus & ſimis continetur: ut & in reliquo animalibus, quibus pectus longius quam homini obigit. V erum haec pulmonis portiuncula uniuersam cavitatem mihi nime infarcit, neq; etiam eius cavitatis formam exprimit, atq; ita dextra & ſinistra pulmonis partes, ſua quibus cōtinentur fedes examuſſim referunt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat forma, ſed pro accumbentium corporum effigie, ut ex eis ipsum, efformatur, prorofus fuarum cavitatum effigiem afflumens, haud fecus fane quam si aliquis gleba his cavitatibus imprefla, pulmonem confruxifet. Vbiq; enim cavitatum fedes cocacæ funt, imbi pulmo gibbosus euafit: ubi autē gibbae extuberantesq; uifuntur, pulmo etiā cauſa redditur. Quapropter etiam fit dextram pulmonis partem ſinistra iunctam ad amulfim bubuli, aut ceruini, aut alterius bifurcationalis calcibus, unguibus ueſtimiſſimis, rara quadam ſimilitudine repondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem reſerve. Tota enim posterior pulmonis ſedes, lateraq; anteriori unguim regioni, aclareratibus reſpondent. Quemadmodum enim unguis anteriori parte linea imprefſioneq; inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis ſedes huic linea ſimiliter omnino imprefſionem, prominentium in thoraci amplitude in uterbarum corporū occaſione, obtinet. Et ut imprefſio haec ſecundum unguium longitudinem gibbumq; modice obliquatur, ita quoque & pulmonis haec ſede imprefſio ſecundum dorſi in exteriora in curvatione dicitur. Rurſus ut unguis anteriori parte magis quam posteriori, contingit uidentur: ita & pulmo ipſe, eo quod intercipientes membranæ ab inuicem multo minus ubi dorſo committuntur diſtant, quam ubi pectoris oſſi proxime ſunt. Deinde determinans unguis linea ſuperiori ac inferiori magis patet quam in medio, & inferior rurſus pars magis deſtituit quam elatiō: quod & pulmonis quoq; quam ipsius partes inuicem dirimuntur, imprefſio oſtentat. Atque id intercipientes membranarū gratia magis que iuxta jugulum & ſeptrum inuicem diſtant, quam in reliquo ad dorſum progreſſu: deinceps membranarum diſtantia lepto proxima, latior illa etiā qua jugulum recipit. Reliqua autē pulmonis posterior pars & latera, propter coſtarum inflexus, ut & unguis ipſi, gibba uifuntur. Deinde etiā paritione inferior pulmoni regio, ut & unguis ipſorum, latior ſuperiori exiſit. Porro unguis parti que terræ innitiuit pulmonis regio exaduſſim cōuenit, ſeptum tranſuerſum ſpeciāns. Haec enim pulmonis regio, ut & unguis, caua uifit, propter leptū gibbosam imaginem. Ad haec, pariter quoq; amplio interſitio, ut & unguis etiam, propter amplam intercipientium membranarum hic diſtantiam dextra pulmonis pars impēte à ſinistra diſtinguitur. Porro pulmonis regio pectoris reſpiciens, ipſorum ue anteriori pars adamulfim refert posteriorem unguium ſedem uniuersam, que terā nō cōtingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis eft, & amplio interſitio diſtaſt, ſic & haec pulmonis regio interdiuiditur: que tanto posterior etiam ſede breuior eft, quanto posterior unguis regio terrā non cōtingens, longitudinaliter ad anteriori uincitur. Ceterum alia adhuc imprefſio haec non commemorata pulmoni illi accidit, quā is lateribus intercipientium membranarū accumbit. Harum namq; latera quum hic co-cōtineantur, utrinq; extuberant, gibbumq; efficiunt, cui proportionatio ſinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accurate opplear) merito obtinet: qui ſane & in unguibus illi ſinu correspondet, qui inter unguis quā inuicem accumbunt cernitur, illis nimis, ubi diuiores quidam pilii inter ipſas obſervari ſolent. Atq; ita pulmonis forma unguium imagini cōgruit. Ceterum haec de humano pulmone diſta ſelum, eōq; non flaccido, led ut ſecundum naturā thoracem implet, diſtento. Alias enim quam cōcidit, atque in lobos ſuas inſigniter diſtinctus uifit, elegans haec propriaq; pulmonis forma perdiſerit. Distinguuntur enim utræq; pulmonis partes in duos lobos, membranæ fibris in hominibus inuicem haerentes, neq; ita inter reſecandum diſinſitu, utin cane, promptos. Hoc loborum interſitium obliqua perficitur linea, ē regione propemodum quartæ thoraci uterbarum incipiente, & oblique deorsum in priora, quaſi ad pectoris oſſis mucronem, protenſa. Hęc linea æqualem pulmonis partium diſtensionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior exiſtat. Neq; ſane perpetuo in duos ſolum lobos pulmonis partes fecantur, uter aliquando in treſ, interduum in nullos, aut duos, ita tamē inuicem nexos, ut ſectionis potius nota, quam re uera diſtinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus ſimiliter caue uenit, caudicem ſuffulcit, utiā ante dixi, nunquam in homine obſervau, & hunc illo defitui certius ſcio. Quāuis interim Galeni locus in ſeptimo de Administrandis diſectionibus nondū mihi memoria excederit, quo inquit, quintum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte ſectionē adminiſtrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis
forma.

*1. 1. fig. quād
imperforata
fingere & ma-
cul, tuba
thoraci.*

*f. 1. f. G. H.
g. 1. 1. l.*

*b. 1. figure
N. O. P. Q.*

*i. f. T. V.
k. 1. 1. L.
p. 2. M.*

*T. vi. i. 1. 1.
figur.
m. Singulis
parti ſingu-
los adhuc
clavatibus
in ipſa
ris quibus
pabuſe ſe
fit.*

1. 1. fig. D.

In quo lobos
fibris ut pul-
mo diuidatur.

In homine nul-
lam pulmonis
loba caue ea-
dicem ſufful-
cire.

rino eiusmodi lobum suisse incognitum, ut si sanè fuit, quòd illi hominum cadavera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggredentur, in quibus praesenti lobo nihil est manifestum, ut si sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum decesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetrat in uolucrum, neque aliquod proflus est. interuallum ductus causa inter septum & in uolucrum, quale in canibus maximum uisit, unde etiam in illo interuallu uena caua hoc quanto lobo tanquam à manu quipam suffulcari debuit. Pulmo externa superficie leuis undique est, & ueluti humore lento madidus, attamen in plerisque hominibus non infrequenter haec superficies aspera carum membranarum modo conspicitur, quæ inueniuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam per tinacissimum thoracis lateribus fibrofaram neuum interuentu colligatur, adeo ut id hominibus quadammodo peculiare esse videatur, ut & fucus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quedam in instar nubium oblineatio, & in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conspicuntur: non quidem in laquo suffocatis solum, aut aliquando mortuis, uero & in illis quibus adhuc uiuentibus cor excutatur: quamvis tamen sensim mortui pulmones intensius nigricent, concidantur. In alijs autem animalibus nisi per quam raro, pulmo nulli thoraci parti uel minima fibra habet, neque thoraci alter quam ualorum interuentu committitur. Alpere enim arteria dorso colligata, & in pulmonem proficia, cum dorso alligata: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illum cordi connectunt, illa deinceps duntas at pulmonis uincula, nexus ut censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis nervos, & tunica uasa inuolucrum, quæ à membranis thoracem interseptentibus, aut illa que costas succingit exoritur, ac neum quoque ad colligationem conducere arbitreri. Ut in hominibus pulmo validissimum thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiam in uulneribus egregie expendendum uenit. Thorax enim saepe perforatur, & interim in leso latere pulmo non concidit: quod pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo vacui beneficio cum thorace dilatatur, haudquaquam ingredi sinit. Ut tacem, euimodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quadammodo feciōnem effici.

Cæterum uniuera pulmonis substantia nihil aliud est, quām caro mollis, fungo-fara, leuis, aërea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma ue fangi nea concreta, multisq; uaforum germinibus oppleta. Vafa sunt tria, ac primū quidem est alpere arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos trunco dividit diximus, quorū dexter in dextram pulmonis partem, ut finiter in sinistram exproprietatur, & primum in duos ramos secessit, ac his rursus in plures, hisq; rursus in alios diuisis, multiplici fobole pulmonem intertextit. Secundū uasa uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessarij meminimus. Adeo ut de illis hic nihil plane amplius donec ad cordis constructionem deuenierimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac alpere arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenæ rami, alpere arteriae propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uero arteriae fobole anteriori. Atque hæc uaforum driegito undeconque ad externum usque pulmonum superficiem adlaminum seruantur, non situ modo semper fibi similis, uerum & magnitudine etiam. Ut enim multo maior est arteria alpere trunca pulmoni infertus, uenæ arterialis & uenalis arteria primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuero per pulmonem progressu ramorumque serie, foboles alpere arteriae ampliores, patentioresq; uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uaforum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertextitur, atque omnes uaforum amplectens furculos pulmonem efformat, quemadmodum ictoris substantia ictorum ipsum cum frequenti uenarum fobole ictur confituit. Vniuersum uero pulmonis corpus non alter ac ictoris, tenui quadam membranæq; obducitur tunica, principium ab illis uaforum in uolucris ducens, quæ alpere arterias ac alijs duobus pulmonis uafis ab interseptentibus thoracem membranis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quum primū enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, et tunica à proprie uaforum tunicis abscedens, in pulmonis

tegumentum degenerat: cui uero uulnè à texti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut per quam gracieles in pulmonis substantiam senus non admundum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis caloris non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) prepararet, ac demum cor uiscus aliquod fibi appofitum haberet, ex quo aërem suis functionibus aptum semper alliceret posset: & ne quenam statim nos ambientem aerem, eundemq; aliter non immutatu assumente cogeretur, præcipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare volueret.